

મુંબઈ સમાચારનો

ગરબા સંગ્રહ

ના તેમજ જુના અને પારસીઓ તેમજ
હિંદુઓને લગતા ચુંટી કહાડેલા સરસ
ગરબા ગરબીઓનો.

જ સમાચારમાંથી “ગરબા સંગ્રહ” ને જાને
નીકલતાં જુદાં જુદાં એપાનયાંઓને સાથે
પાંચીને તથ્યાર કીધેલું

પુસ્તક ૧ લું. ૪૫૨૩

મુંબઈ

મુંબઈ સમાચાર છાપખાનામાં
માણિકજી બરજોરજી મીનોચેહેર હોમજનાએ
છાપવું છે.

સને ૧૮૮૧.

ખુલાસો .

દેશી કુટુંબોમાં ગાયનનો શોક વધતો જતો જોઈને મુંબઈ સમાચાર છાપખાનામાંથી “ ગરબા સંગ્રહ ” ને નામે જે ચોપાનીયું દર મહીનાને આસરે નીકલતું જાય છે, તેના નીકલી ચુકેલા આઠ અંગ્રેજી સાથે બાંધીને આ પુસ્તક તકવાર કરવામાં આવ્યું છે. દેશી કુટુંબો માટે ગરબા ગરબીનાં ચોપાનીયાં ચોપડી તરેહવાર આકારમાં નીકલેલાં છે, પણ તેનો જેવો સામટો સંગ્રહ આ “ ગરબા સંગ્રહ ” માં રજૂ થયો છે તેવો ખીલ રીતે થયેલો જણાતો નથી. જુદા જુદા લોક માટે અને જુદા જુદા લખનારાઓના ગરબા નવારાજ નીકલતા હોવાથી, તેવું એક ચોપાનીયું યા પુસ્તક સામટી રીતે સઘલા દેશીઓની ગરબ સારી શકે નહીં. આ એક ખુટ છે, જે પુરી પાડવાનો હેતુ આ “ ગરબા સંગ્રહ ” નો છે. એમાં સઘલી જાતના ચુટી કહાડેલા સરસ ગરબા ગરબીનો જમાવ થયેલો છે. જુના તેમજ નવા, પારસીઓના જોડેલા તેમજ હિંદુઓના જોડેલા, સંસારી તેમજ ધરમ સંબંધી, પ્રીતીના તેમજ નીતીના, નાના તેમજ મોટા, —સરવે કીસમના તરેહવાર રાહ અને રાગના પરચુટણુ ગરબા આ નવા સંગ્રહમાં આપેલા છે, અને તે દરેક વરગનાં તથા દરેક હાલતનાં દેશી કુટુંબોને એકસરખી રીતે ઉપયોગી થઈ પડશે એવી આશા છે. આ પુસ્તકમાં એકંદરે ૧૦૭ ગરબા ગરબીઓ સમાયેલાં છે. મુંબઈ સમાચારના

ખુલાસો.

૪
૮૭
“શરણા સંચલ” નું ચોપાનીયું હજી નીકલતું જાય છે; અને તો આ પુસ્તકને દેશી કુટુંબો તરફથી તોષતો આશરો મળશે, તો એવાં ખીજાં ઘણાં પુસ્તકો રક્તે રક્તે કહાડતા જવાની આશા હમો રાખ્યે છીયે.

મુંબઈ સમાચાર વ્યાપ્તિ-જીન સને ૧૮૮૧.

માણિકજી વરભેરજી

મુંબઈ સમાચારના માણિક

સાંકલીયું.

	સંદે.
મહારાણીની બીથે.	૧
આ દુનીઆમાં કોઈ નથી રહેવાનું તે વીથે	૩
સાર્થી શીખામણ માનવા વીથે	૫
પરીનસ આફ વેલસ મુંબઈથી પાછા ગયા તે વીથે .	૬
જગ કરતાની પરાયના	૭
કુલણની વીથે.....	૮
એક પારસણ, માતાનો ઢોંગ લઈ નીકળી હતી તે વીથે	૯
ગુલામ ૧૮૬૫ ના શેરના સટાના વાએદા વીથે.	૧૧
મુકામણ પાછલ આવતા વરસાદની ખુશહાલી.	૧૩
છોકરીઓની નીશાલ ત્રાવાનો આનંદ.....	૧૪
શેર સટાની લાહય હતી તે વીથે.	૧૬
ધણવરની બલહારી વીથે	૧૬
મુધારા તરફ વલણ લેવા વીથે.....	૧૭
તુલસીનાં તલાવનાં પાણી વીથે લોકની ઈતેન્નરી....	૧૯
મુંબઈમાં પેહલવેહેલા વીજળીના દીવા થયા તે વીથે.	૨૦
પતીનાં મરણ પાછલ વીધવાનો કકલાટ	૨૧
મુંદરબાઈને સાસરે જતાં શીખામણ.....	૨૨
નરસી કેસવની વીથે.....	૨૪
આંદરાતની સાંજે એકમિ તરફનો ખુશનુમા દેખાવ	૨૫
પુનરવીવાહના એમ્ધવનો આનંદ	૨૬

રૂડી ચાલે ચાલવા વીથે.....	૨૮
સને ૧૮૭૫માં અમદાવાદમાં રેલથી થયેલી ખરાબી.	૨૯
પતીનું રસણું તોડવા વીથે	૩૧
અંગરેજી નહી રીખેલી સ્ત્રીનો બલાપો.....	૩૩
આફગાન લડાઈના ખરચનો બોલો હીંદુ સતાનને માથે	૩૫
પતીનાં રસણાંથી તેની સ્ત્રીને થનું દુખ.....	૩૬
પુતરીને બણાવવા વીથે.....	૩૭
સોહવાસનોને વીધવા વીનંતી	૩૮
તસાક જીવાનયાઓના ચેસટા.....	૩૯
મુંડી સ્ત્રી વીથે	૪૧
કેશીની ખાયડીનો વીલાપ	૪૨
કળોડાંની ફળેલી	૪૩
માકણનો સંતાપ.....	૪૫
ભરત ભરવા અને ચીતર ચીતરવા વીથે	૪૬
પુનરવીવાહના આગેવાનોને વીધવા વીનંતી.....	૪૯
૧૮૭૭માં અમદાવાદમાં દારૂકામ ઉડવાથી ખરાબી. .	૫૨
છુટાં પડતી વખતની સલામ.	૫૩
મુંબઈ અને સુરતની ગરબી	૫૪
૧૮૭૯માં મુંબઈની મીલોમાંથી મજૂરોને રજા આપી.	૫૫
પરીનસ આફ વેલસ અને નીશાલોનાં છોકરાંઓનો	
મેલાવડો	૫૭
પુનર લગનનો આનંદ	૫૮
સુરતવાલા ખાનખલાદુર અરદેશર કોઠવાલ વીથે	૫૯
કળ્યાવારની કળ્યાખોર ઓરતોનો ફરમાસુ કળ્યો!	૬૪
વરસાદની મેહર	૭૦
મી. મકોડાણની રમુજી વાત.....	૭૨

કાઠ્યાવાડી દુકાલમાં લોકોએ મુંબઈને કીધેલી સલામ.	૭૩
સોહવાસણેને વીધવા વીનંતી	૭૪
સને ૧૮૭૯ માં દખણમાં ચાલેલી છુટ વીથે	૭૫
થેરના સવપના વીથે	૭૬
મરહુમ સર જમશેદજી જીજીભાઈ ખારેનેટ વીથે	૭૮
મીથયા જગત	૮૩
મોત વીથે	૮૪
સવારથી સંસાર	૮૪
શ્યામ અને સલુની વચે પરચનોતર	૮૫
ઓધવજીનું રસણું	૮૬
પારસીના ખાર માસનો ગરબો	૮૮
છોકરીએને ફેલવણી આપવા બામે ચુલની નસીહત.	૯૩
થેર સટાની ખરાબી વીથે	૯૫
પંડીત દયાનંદ સવામી મુંબઈ આવયા હતા તે વીથે.	૯૭
વીંધુના ચટકાની રમુજી ગરબી	૯૮
મીથયા જગત વીથે	૧૦૦
મોતનાં નગારાં વીથે	૧૦૧
હીંદુસતાનના પારસીઓની કીરતીનો ગરબો	૧૦૨
પારસીઓની ડુંગરવાડીપર થયેલા હુમલા વીથે	૧૦૬
નર દેહ તરવાને આવયા તે વીથે	૧૦૭
નીરંજન નાથને ભજવા વીથે	૧૦૮
વરયાવ ગામની પારસીઓની બહાદુર ઓરતો વીથે..	૧૦૯
ભણવા ઉપર પરીત રાખવા વીથે	૧૧૩
પરીનસ આફ વેલસ મુંબઈ આવ્યો હતો તે વીથે ..	૧૧૪
એક હીંદુ બાઈ ૧૮૭૯માં મસકત ગાંધી હતી તે વીથે..	૧૧૫
દીલમાં દીવો કરવા વીથે	૧૧૬

	સંકે.
રામ ભજવાની તક જતી ન મેલવા વીથે	૧૧૭
કલજુગની કહાણી	૧૧૮
ગોરસવાલી ગોપીકા વીથે	૧૨૦
સામલયા વીથે	૧૨૧
શેર સમ્રાજી મોહકાણ વીથે.	૧૨૧
હીંદુઓની તથી અને ઓધવણ વીથે.	૧૨૩
ઓધવણ ભોગ સંદેશો.	૧૨૫
ધરાન દેશની અસલી પ્રખ્યાત બાનુઓ વીથે	૧૨૭
વાંજણી સ્ત્રીઓને ચાનક	૧૩૫
શેર સઠામાં વધી ગયલા લોભથી થયલી ખરાબી	૧૩૮
પાલવ વલગયાંની નાની ગરખી.	૧૪૦
ઓધવણ વરજમાં આવયા તેનો આનંદ	૧૪૧
નંદના કુવર વીથે.....	૧૪૨
નરસીનાં દીવાલાં વખતનો મુંબઈનો સંતાપ	૧૪૩
નરસી કેસવણ પોલીસના હાથમાં પકડાયો તે વીથે. .	૧૪૪
આદાતાલાની બંદગી.....	૧૪૫
પેગમખર સત જરતોશત વીથે.....	૧૪૭
મુંબઈમાં તુલસીનું પાણી પેહલવેહલું આવડું તે વીથે	૧૫૪
રસીયાળના મહીના.....	૧૫૪
ઉપદેશ ગરખી.....	૧૬૦
કુંભરવાડીની જગા હાથ કરવા માટે દીવાની ફરયાદી..	૧૬૨
લગનના મહીમાની ગરખી.	૧૬૫
બાબુઓ પોતાની સ્ત્રીઓને ઘરમાં ગોંધી રાખે છે તે વીથે	૧૬૬
એક બાબુ પોતાની સ્ત્રીને જાહેર મેલાવડામાં લાવ્યો..	૧૬૭
મહીયારીઓને મહી વેચવા જતાં શ્યામ સાથે મેલાપ	૧૬૯
“શીરીને” પોતાના ભરથાર “ખુસરો” પર લખેલો પત્ર	૧૭૧

સંપ વીથે.....	૧૭૭
શીયલ વીથે	૧૭૮
પરમેશ્વરના રસતા વીથે	૧૭૯
શ્રી કરપણ હરીનાં ભોજન વીથે	૧૮૧
સાંહાંજના દેખાવની શોભા અને મળહ	૧૮૬
વીધવાપણા વીથે.....	૧૮૭
તાડીની મોઢવારી વીથે પેમલીના ધણીની ફીકર	૧૮૮
આતશ બેહરામની સાલગરેહ વીથે	૧૯૦
વાટમાં રોકવા વીથે	૧૯૧
શયામની શોભા વીથે.	૧૯૨

મુંબઈ સમાચારનો

ગરબા સંગ્રહ.

માહારાણીજી વીરો.

“મા મેરું મોઘા મુલતુ” —એ રાહ.

અમે ઈશ્વર માગીએ એટલું,
વરી પ્રેમવાળી ઘણાં વર્ષ છવો વિકટોરીઆ;
તમે આપો કૃપા કરો તેટલું,
પૂરો હૈડામાં પાંખીએ હર્ષ; છવો વિકટોરીઆ ૧
એનો અચલ અમલ અમ પર હજો,
કરજો કરૂણાથી કુશળ કલ્યાણ; છવો;
દિન દિન ચઢતી કળા ને દોલત થજો,
વળિ વિધ વિધ પામો વખાણ; છવો. ૨
એના સઘળા શત્રુને સંહારજો,
થાજો દુષ્ટના અર્ધજ ઉદ્ધાગ; છવો;
વિજયા કુંવરીનો વિજય વધારજો,
જે છે જગત પતિપણ જોગ; છવો. ૩

- ઇશ્વર અખૂટ દોલત એને આપજો,
સર્વે સમયમાં રહેજો સદાય; જીવો;
- એના કષ્ટ કૃપાનિધિ કાપજો,
જેનો જરા ઘણો જગમાં ગવાય; જીવો. ૪
- જેના રાજ્યો જન સુખીઆં થયાં,
હજો એનો અખંડ શોહાગ, જીવો;
- દુખ જીવનના જેથી મટી ગયા,
ઉપજ્યો અંગ ઉમંગ અથાગ; જીવો. ૫
- આખા જગમાં અચળપાયું પામજો,
એનો નિર્મળ ન્યાય સદાય; જીવો;
- એનો સુજશ સંસારમાં જાંમજો,
જેથી ગુણીજન ગ્રંથમાં ગાય, જીવો. ૬
- દયાવંત દિસેછે દીપાવડો,
જેનો સદગુણી રાજ સમાજ; જીવો;
- એને યોગણી હામ ચિત્તે ચડો,
એની રક્ષા કરો મહારાજ; જીવો. ૭
- જેમ અમરવેલી વધે બહુ બહુ,
એમ વધજો એનો પરીવાર; જીવો;
- કહે દલપતરામ સજન સહુ,
કહો કુંવરોનો જય જયકાર; જીવો. ૮

આ દુનીઆમાં કોઈ નથી રહેવાનું તે વીશે.

“અલખેલી રે અંખે માત, જોવાને જઈએ.”—એ રાહ.

થીર ઠરીને કોઈ આ ઠામ, રે નથી રહેવાનું
કરો લો કાંઈ રૂઠું કામ, રહેશે કહેવાનું—ટેક.

વિક્રમ સરખા વીર ગયા ને, ભુપ ગયો વળી ભોજ રે;
જોસવર જયકારી જગતમાં, ફરતી જેની ફોજ;
રે નથી રહેવાનું. ૧

છતે ગયો શાહુ છત્રપતીનો, દુનીયાથી દેખાવ રે;
ખાજરાવ ગયા ખળવંતા, ગયા શીયાજરાવ;
રે નથી રહેવાનું. ૨.

ખ્યારોનેટ ખહુ જરાવંતા, શેઠ ગયા જમશેદ રે;
કહો રહ્યા કયાં ધનજી કામા, ખલક ધરેછે ખેદ;
રે નથી રહેવાનું. ૩.

જેણે ખહુ જર જોડી જગતમાં, કર્યા ગુપ્ટ ઉપકાર રે,
કંઈ દુખીયાતાં દુઃખ કાપ્યાં ને સંભારે સંસાર.
રે નથી રહેવાનું. ૪.

મોતીશા મુંખઈમાં મોઠો, સરસ હતો સાહુકાર રે;
નામ ગયું ને ઠામ ગયું ને, ગયા ગરથ ભંડાર;
રે નથી રહેવાનું. ૫.

કંઈ ગુણવંતા ગયા ગવરનર, સરસ ગયા સરદાર રે;
રાજા રાણા કોઈ રહ્યા નહીં, કટા અમલ કરનાર;
રે નથી રહેવાનું. ૬.

હંમાભાઈ હયાત હતા ને, શેઠ હતા હઠીશંગ રે;
તે પણ દુનીયા તણ ગયા ને, મનમાં રહ્યા ઉમંગ;
રે નથી રહેવાનું. ૭.

ક્યાં પ્રિન્સ આદ્યરટ પૃથ્વીપતી, રાણોનો બરથાર રે;
જોતાં જોતાં ગયા જગતથી, જરા ન લાગી વાર;
રે નથી રહેવાનું. ૮.

પડ્યું રહે નાણું પૃથ્વીમાં, અગણીત આઠે આંક રે;
સમજ લેજો કોઈ પણ સાથે, નહીં આવે નવટાંક;
રે નથી રહેવાનું. ૯.

પાગ પગીચા બેઠક બંગલા, મોટા મોટા માળ રે;
એ તો સઉ એમના એમ રહેશે પરથમ ચણજો પાળ;
રે નથી રહેવાનું. ૧૦.

આરંભેલાં અણુશં રહેશે, કંઈક જગતમાં કામ રે;
તરત અખણુયું તેડું આવે, તણને જણું તમામ;
રે નથી રહેવાનું. ૧૧.

કાલ કરીયાનું આજ કરી લે, કોણે દીઠી કાલ રે;
પગલાં હેઠે મોત પડ્યું છે, ચેતી ચેતી ચાલ;
રે નથી રહેવાનું. ૧૨.

લાચારોની આશોશ લેજો, નીશ્વળ કરજો નામરે;
સમજો તો સારો શોખામણ, દે છે દલપતરામ;
રે નથી રહેવાનું. ૧૩.

સાચી શીખામણ માનવા વીશે.

“મલજો મલજો મલજો રે મારા શયામ કામે
મલજો.”—એ રાહ.

માનની માનની માનની રે,
સખી સાચી શીખામણ માનની૦ ટેક.
વરના ઉપર પાહુ વહાલો વધારી;
થાજે વિવેક માનનો રે, સખી માનની. ૧.
કદી ન ખિજવીશ ઘરનાં જનોને;
માનીશ ન ખોટી સુણો કાનની રે, સખી માનની. ૨
વરતું કહેલું તરત કરી દે;
સાથે તું ખા ખોટી પાનની રે, સખી માનની. ૩
કજીઆ ટંટાનું મોહું પાળીને;
હોરો તું લે સંપ પાનનો રે સખી માનની. ૪
જનન છૈયાનાની તે તું રાખે;
વાતો તું કહે સહુ સાનની રે સખી માનનનો. ૫
કુછંદ આંધળી પનો રહીને;
ખરાપ કર ના જનની રે, સખી માનની. ૬
નઠારી સંગ કદી ન સેવીશ;
થજે ઉદાર ધાન દાનની રે, સખી માનની. ૭
ધીરજ ધરીને થજે સંતોષી;
લુલી જજે વાત તાનની રે, સખી માનની. ૮

નીતી ધર્મોને ભાવે ભજીને ;
મઝો તું લે બ્રહ્મ ગાનની રે, સખી માનની. ૯

પરીનસ આફ વેલસ મુંબઈથી પાછા
ગયા તે વીશે.

“ ગરબો રમવા ચાલી જો ”—એ રાહ પર.

ખીસા થાયા ખાલી જો,
મોજ મોહ મરહી ચાલી જો.— ૧

હૃદયે તે ચડી આવે જો,
જીવને ઉચત પડાવે જો.— ૨

પગ પાછા બંધ થાયા જો,
ગયા જેવા રાણી જતા જો.— ૩

જોયલું તે સહ સપનો જો,
આંચો છોડો ધપ છપનો જો.— ૪

દેખાંચો પોકલ ભપકો જો,
ચાદ લગાડે ચટકો જો.— ૫

કીધા ઊંચા જરી વાગા જો,
હાથ પાછા કામે લાગા જો.— ૬

હસતાં ફરતાં હરતાં જો,
થયાં હવે પાછાં ખરતાં જો.— ૭

જોયું સહ પેટ ભરતું જો,
નથો હંજીરું તે જરતું જો.— ૮

આવે તેનાજ અભખરા જો,

મલે નહી સધયારા જો.-૯

પરીનસ પાછો આવે જો,

ફરી ફરવાનું ફાવે જો.-૧૦

ખરેજ પડી ગયાં ઠંડાં જો,

ખજરો થયાં મંદાં જો.-૧૧

સમજુઓ તાના મારે જો,

ભટકયાં વગર વીચારે જો.-૧૨

મેણાં મારે ઘરડાં જો,

ચોડવે વલી દાતરડાં જો.-૧૩

જગ કરતાની પરાયના.

આર પાર રે અમને ઉતાર; જે જે જગ કરતાર
અગણીત પાપ થકી ઉદ્ધાર રે ચાર,-જે જે જગ કરતાર. ૧
તાણું દીલ દીસે ઉદાર રે ચાર,-જે જે જગ કરતાર.
તારો કેમ વીસરે ઉપકાર રે ચાર,-જે જે જગ કરતાર. ૨
હું તો છું તારો ગુનેગાર રે ચાર, જે જે જગ કરતાર.
મેં તો કીધાં પાપ અપાર રે ચાર,-જે જે જગ કરતાર. ૩
કરચ. કુકરમના કોહાર રે ચાર, જે જે જગ કરતાર.
ભરયા ભુંડાઈના ભંડાર રે ચાર,-જે જે જગ કરતાર. ૪
મેં તો તજી અમરીત આહાર રે ચાર, જે જે જગ કરતાર.
મેં તો વીખની ભરી વખાર રે ચાર, જે જે જગ કરતાર. ૫

હું તુંજ આગલ છું લાચાર રે ચાર, જે જે જગ કરતાર.
 હવે હું કહું છું વાર હજાર રે ચાર, જે જે જગ કરતાર. ૬
 નાથ તમે માફી કરતાર રે ચાર, જે જે જગ કરતાર
 આપો નોધારા આધાર રે ચાર, જે જે જગ કરતાર. ૭

કુલણી વીરો.

“વાહલા તમારી જોઈને રહું છું વાહ રે
 વાહલાણ”-એ રાહ.

કુલણી તમે કુલાવ્યા કેમ કુલીયા રે કુલણી;
 આ ઉપજ ખરચનો અડસટો કેમ ભુલ્યા મારા કુલણી. ૧
 કરજ કરીને વરા ભલા તમે કીધારે કુલણી,
 આ ગરથ પરાયા ખરચોને જશ લોધા મારા કુલણી. ૨
 ઘર વેચીને ઘી સાકર લીધાં રે કુલણી;
 આ જમણ સરસ સામોવડિયાથી કીધાં મારા કુલણી. ૩
 પીતાંબર પેહરી પંગતમાં ફરિયા રે કુલણી;
 આ મનમાં કુલ્ય કરી મુછે કર ધરિયા મારા કુલણી. ૪
 વળતો દિવસ થયો કે માગે નાણાં રે કુલણી.
 આ નાણાં તો ન મળે ક્યાંઈ ઠેકાણાં મારા કુલણી. ૫
 કુલણી ઉપર અરણી થઈ ત્યાંથી રે કુલણી;
 આ જપત થઈ મિલકત કાહડ્યા ઘરમાંથી મારા કુલણી. ૬
 કુલણી તમને જોણે કુલાવ્યા રે કુલણી;
 આ તેતો કોઈ મદદ કરવા નહીં આવ્યા મારા કુલણી. ૭

કુલણુલ તો કુવો શોધવા ચાલ્યારે કુલણુલ;
 આ ગરથ વિના તે અફિણ ન કોઈયે ચાલ્યાં મારા કુલણુલ ૮
 જમતો વખત વખાણુ ભણાં જે કરતા રે કુલણુલ;
 આચ્છે સહુ હાસ્ય કરે નિંદા આચરતા મારા કુલણુલ. ૯
 એ અવસર તો અધિક વખાણુ ચાલ્યારે કુલણુલ;
 પણ આ અવસર તો ખેવકુર્ક ઠરાવ્યા મારા કુલણુલ. ૧૦
 પેહેરીયાને પટકુળ પાંધ્યા ચંદરવારે કુલણુલ;
 આ ઘર પાળોને ચાલીયા તીરથ કરવા મારા કુલણુલ. ૧૧
 કુત્રણુલની સંહ રૂવે મોહો વાળી રે કુત્રણુલ;
 આ કુલણુલ સીધાવ્યા ટેકો ટાળો મારા કુલણુલ. ૧૨
 ભોળોને નરસી શીખામણુ દેશેરે કુલણુલ;
 તે નોસાસાનું પાપ ઘણું શિર લેશ મારા કુલણુલ. ૧૩
 દિલમાં દત્તપતની શાખામણુ ધરજો રે કુલણુલ;
 તો કરજ કરીને નાતપરો નવ કરજો મારા કુલણુલ. ૧૪

મુંબઈમાં એક પારસણુ માતાનો હોંગ લઈ
 નીકળી હતી તે વીશેના રમુલ વીચાર.

“વહાલા તારી વાતરી હમે જોઈ રે”—એ રાહ જપર.

માતા તમને માયલ હમે કહીએરે—ટેક.

માતા પાય પડી તમને નમોયેરે,

જેથી પેટ ભરીને જમીયં રે,

ઘેર મેલીને તમ પર ભમયં.—માતા ૧

માતા જોશમાં આવી ધુણે રે,
અમે જોઈએ તમારા ગુણે રે,
વેહમ ઉભરી આવીએછે જુનો.—માતા ૦ ૨

માતા ચહલાવીએ માનતાની શાલોરે,
વળી પેહલાવીએ કુલના હારે રે,
મેલી ખુણાંમાં ધરમને ધારે.—માતા ૦ ૩

માતા કંકુનાં કરીએ તીલાં રે,
આપયે ભોગમાં બકરાંને પીલાં રે,
છઘયે ઘેરપ્યારના અમ લીલાં.—માતા ૦ ૪

માતા ધીના કરીએ તમને દીવા રે,
હાંડા દુધના ચહલાવીએ પીવા રે,
દઈએ ખાવા મીઠાઈને મેવા રે.—માતા ૦ ૫

માતા છોકરાંને છઘયાં આપો રે,
કરો ખમાં હમારાં પાપો રે,
મેલ્યો ખોદાના નામપર કાપો.—માતા ૦ ૬

માતા વરને કરો વશ એવા રે,
બને પાયડીના ગુલામ જેવા રે,
વળી કરે તમારી સેવા.—માતા ૦ ૭

માતા રોજ દેવો ખોભે ખોભે રે,
કરો એવું કે દુઃખ નહી થોપે રે,
અમે અંધા બન્યાછે લોભે—માતા ૦ ૮

માતા શીખ્યા પરપાણી મેલી રે,
થયા તમારા ચેલા ચેલી રે,
મરદ બન્યા ઘેલા, અમ ઘેલી—માતા૦ ૯

માતા સુધારાપર મેલી સલી રે,
જોઈએ નામ આપરૂ જાય બલી રે,
પણ છોડ્યે તહીં તમને કદી—માતા૦ ૧૦

માતા હમારા દીલમાં બી આવો રે,
વળી સુતા સંપને દેખાવો રે,
અમે હંગ ધર્યા બસ આવો—માતા૦ ૧૧

માતા દાતરડું ગોદા મારે રે,
તમથી દુર કરવા વીચારે રે,
તે પર જાડુ કરો એક ભારે—માતા૦ ૧૨

મુંબધના બજારમાં જુલાઈ ૧૮૬૫ના
શરના સદાના વાએદા વીશે.

“કાબુડે કામલ કીધલાં એ મેહનિ, પલે કાબુડે કામલ
કીધલાં”—એ રાહ

જાગિયો વાયદો જુલાઈનો રે,
જુઓ જાગિયો વાયદો જુલાઈનો;
આંભલો એજ ઠગાઈનો રે,
જુઓ જાગિયો વાયદો જુલાઈનો—ટેક.
લાભનાં તો લાખે લેખાં લખાણાં,
વધી ગયો ગરવ વડાઈનો રે; જુઓ. ૧

- સોનાં લાવીને ઘેર સોની ખેસારયા
ચુટો બનાવ્યો બેહેન બાઈનોરે જુઓ. ૨
- બગી રાખી ને વળી બાગમાં બંગલો,
સારો કરાવ્યો સાફાઈનોરે; જુઓ. ૩
- વાદે કરીને વળી વેગ વધારીયો,
સારો પગાર સીપાઈનો રે; જુઓ. ૪
- ચૂલો દહાડો ગણ્યો પોતે પોતાનો,
પૂલો ગણ્યો પોતરાઈનોરે; જુઓ. ૫
- રૂપૈયા ખરચીને રાંડો નચાવી,
મનમાં મદ મુરખાઈનો રે; જુઓ. ૬
- બાસુદો આણીયાં ને કીધો ઉજાણીયાં
મેલવ્યો સ્વાદ મોઢાઈનો રે; જુઓ. ૭
- દયા તજીને ખુબ ઘોડા દોડાવ્યા,
કીધો આચાર કસાઈનો રે; જુઓ. ૮
- ન્યાય થયા એવું નકી વીચારી,
લહાવો લીધો લુચ્ચાઈનો રે; જુઓ. ૯
- પુણ્યને મારગે એક પણ પૈસો,
કેમ જાય કુલો કમાઈનો રે; જુઓ. ૧૦
- સંપ હોય તો વલી સારો શોભાવે,
બપોદો ભાઈ ભોજાઈનો રે; જુઓ. ૧૧
- દલપતશંમે નજરે દીઠો,
વહીગયા વારો નવાઈનો રે; જુઓ. ૧૨

સુકામણાં પાછલ આવતા વરસાદની પુશાહલી.

આવ્યો આવ્યો રે રૂઠો મેઘ,
આખર આવ્યો રે;
લાવ્યો લાવ્યો રે અમરૂત જલ,
ત્રાસને ઠાલ્યો રે,—ટેક.
ધાસતી પેરે મનુશ સુકાય,
મરે જેમ ખરતાં પાંત જો;
છવતાં દુખીયાં બહુ રહીને,
માંગે મોહોતનું દાન—આખર૦
માતા છોડે બાલકને ને
ભાઈ છોડે ભાઈ જો !
દુખનો અગની આગલ પીગલો
ગઈછે સરવે સગાઈ—આખર૦
પરાણી માતર પેટ ધરીને,
માંગે જલ ને અન જો;
ઉંચે જોઈને રામ પોકારે,
અરજ કરે ગગન—આખર૦
ધરમો હતા તે થયા અધરમી,
શાહ બન્યા ચોર જો;
શુર હતા તે કાયર બન્યા,
ગયું છવતરનું જોર—આખર૦
૨

એવે સમે થઈ મેહુર મેઘની,
 બાયગ મોટાં સાચ જો;
 જગ જીવતરની થઈ પાકી
 આશ હતી જે કાચ-આખર૦
 માટે સજન ઉઠો વેહુલા,
 માનો દીલથી સાર જો;
 પરમેશવરનો પાડજ મોટો,
 પાડેછે જે પાર-આખર૦
 હરખ પાંખીને ઉમંગ ધરો સહુ,
 પડશે સંકટ પાર જો;
 ઉલટથી ઊદયોગ કરીને,
 બજો હરી કીરતાર-આખર૦

છોકરીઓની નીશાલ જોવાનો આનંદ.

ચાલો સખી આપણે રે આજે,
 છોકરીઓની નીશાલ જોવા કાજે.-૧
 નાથનો મુણીને રે વાણી,
 કોધો મેં વીચાર સારું જાણી.-૨
 રખે તમે પાછાં રે ફરતાં,
 કાંઈ શંકા મનમાં નહીં ધરતાં.-૩
 ઘોડી મને વાહાલે રે મારી,
 કેહ્યું તુજ કરતાં છોકરી સાસી.-૪

વાંચો સારી રે રીતે,
 ભુલ કહી માંહે માંહે જીતે.-૫
 શુદ્ધ લખી આપે રે હાથે,
 એમ મને મેહેણું કીધું નાથે.-૬
 ખીજ ખોલી રે નારી,
 વાહાલે મને વચન કહયુંછે ભારી.-૭
 કેમ નહીં જાણો રે વાંચી,
 બુધ રહી તેથી તમારો કાચી.-૮
 નહાનપણ ખોયું રે રમતાં,
 શીખવ્યું નહીં માળાપે બણતાં.-૯
 એવી હું સુણીને રે વાણી,
 મારા મનથી પહુ લજવાણી.-૧૦
 ચાનક લાગી રે સારી,
 તેથી બણવું કીધું જાણી.-૧૧.
 નવરી ખેશું રે જ્યારે,
 વાંચું ખોધ કથાને ત્યારે.-૧૨
 ઇસપ નીતો રે વાંચું,
 સમજી સારને મનમાં રાચું.-૧૩
 વહાલે મને બણતાં રે દીઠો,
 મુજ સુવણી ખોલ્યા મોઠો.-૧૪
 ગરબી ગારો રે સારી,
 હરખે મેહેતાજી મન ભારી.-૧૫

શેર સટાની લાહુય ઊઠી તે વીશે.

“મહા કોપ થયા તે કલીકાલમાં જો”—એ રાહ.

ભુંડી લાલ છે ઉઠી રે મુંબઈ શેહેરમાં જો,
 ઝિયું કોઈનું ન આવ્યું રૂ ને શેરમાં જો—ભુંડી ૦ ૧
 યમ ધીરધાર પંધ સહુ પજારમાં જો,
 ન દે રૂપીઆ ઉછીનો કોઈ બારમાં જો—ભુંડી ૦ ૨
 અરે સેંકડો ઉછાલીયા ઊંચકે જો,
 તે તો દોડીઆને કાજ જાજમ ઊંચકે જો—ભુંડી ૦ ૩
 રૂ ને શેરના જુઆનોમાં પહુ મુઆ જો,
 પડ્યા જેન તેનાં પેટમાં પણ કુવા જો—ભુંડી ૦ ૪
 લાગી આંચ તો તે ઝાલની સરવેને જો,
 આપે રોકડું નાણું તે કયાંથી નવ કને જો—ભુંડી ૦ ૫
 અરે ધીર વનાં કામ કેમ ચાલતું જો,
 અરે એથી જગત આમ તેમ હાલતું જો—ભુંડી ૦ ૬
 લહું આવીયો દુકાલ શું આકારો જો
 વરગ પેહેલા પીજનો આવ્યો મરો જો—ભુંડી ૦ ૭
 મુંબઈ દિલ્હીપુરી જેવી જે સોહામણો જો,
 કવી આ સુધી જુએ છે હાલે તે ભણી જો—ભુંડી ૦ ૮

દશિવરની પલહારી વીશે.

બોલો જે જે જે નિરંજન નાથની જો,
 તજો સંગત સહુ કામ નાના સાથની જો; બોલો ૧

જે કોઈ કામ નાની જાલમાં પાંદ્યા બકે જો,
 તે તો અન્યને છોડાવવાને કચમ શકે જો; બોલો ૨
 પ્રભુ વ્યાપક છે ધરણી આકાશમાં જો,
 એ તો નાવે કદી કામ નાના પાસમાં જો; બોલો ૩
 રવિ ચંદ્રાદી ગ્રહ વિષે રાજતો જો,
 તેને ફેરવેને રહે પોતે અણછતો જો; બોલો ૪
 ફેરે જીવોને જુદી જુદી વાટમાં જો,
 કોઈ સમજી ન શકે એના ઘાટમાં જો; બોલો ૫
 માયા માત્રથી રમાડે ચૈદ ધામને જો,
 તે તો જાણી ન શકે જે સેવે કામને જો; બોલો ૬
 એ તો નરને છોડાવે માયા પાસથી જો,
 જાણે નાથને જે વ્યાપક વિશ્વાસથી જો; બોલો ૭
 સાચે મને સદગુરૂની સેવા કરે જો,
 સક્રિયદાનંદ પ્રહ્લ જાણે તે ખરે જો; બોલો ૮

સુધારા તરફ વલણ લેવા વીશે.

ચાલો સખી હીંમતથી જઇએ;
 ચાલો સખી હીંમતથી જઇએ,
 (કે) સુધારામાં સુખીયાં સહુ થઇએ-ટેક.
 જાણી કરી નરકે કેમ રહીયે;
 જાણી કરી બળતાં કેમ સહીયે;
 જાણી કરી ફાંસી કેમે લઇયે, ચાંચાંસુધા-૧

જાણી કરી નીચાં કેમ કરીયે;
જાણી કરી ઊંધું કેમ કરીયે;
જાણી દીલ હોમો શીદ દધયે, આંઆંસુધા-૨

પુરૂષ પઠે ના કેમ જાણીયે;
જ્ઞાનની ખાણ ન કેમ ખાણીયે;
રીખાઈએ કાં અજ્ઞાન ખાઈએ, આંઆંસુધા-૩

ભુત જદુ મંત્ર કેમ હણીયે;
જુહું જોતીય ફળ તે કેમ ગણીયે;
વહેમો તજતાં ના ખહીવું હધયે, આંઆંસુધા-૪

નાતના જુલમને કેમ ખમોયે;
ધર્મ ખહાને વીષયમાં શીદ રમીયે;
મંદોરોમાં ધક્કા કાં ખાઈએ; આંઆંસુધા-૫

ખાળપણે મુરખ કેમ પણીયે;
વર મુખે ફરી ના કેમ પણીયે;
હાઠમાઠ પાછળ કાં ધાધયે; આંઆંસુધા-૬

વરની સાથે સહુમાં કાં નહીં ફરીયે
વરસું સહુ દીઠ બાપણ કાં ના કરીયે;
સારૂં કરતાં શીદ લજવાઈએ, આંઆંસુધા-૭

છતરીઓ માર્યે કાં ન ધરીયે;
પગે મોજડીને કાં ન ફરીયે;
ભુંડાં ભુંડાં ગીતો શીદ ગાધયે, આંઆંસુધા-૮

સમજને ટેકે કાં ન રહીયે;
સમજને સંપે-કાં ના રહીયે,
સુખ આવતાંને શીદ જહાઈયે, આઠઆઠ મુઘા-૯

તુલસીનાં તલાવતું પાણી મુખધમાં આવવા
આગમજ લોકની ધંતેજરી.

“દરજ મુવા રંગી ભંગી ચાલી સીવી તંગીજ”-એ રાજ
આવો તુલસી વહેતાં વહેતાં;
મુખધ હસતાં રમતાં જ;
થાકી ગઈ અમ નાજુક અપલા,
જલની તંગી ખમતાં-તુલસી આવોજ.
છોડી વનવાસ રોહર પધારો
જલના પરસાદ દેવો જ,
આતુર દોલના આશીરવાદ ને
માન આવકાર લેવો-તુલસી૦
તંગી સંધો વેઠવો સહેલી,
જલની જખરી ભારે જ,
ગુમાન, ગરૂરી, તોર અને ટેક
ભલ ભલીના ઉતારે-તુલસી૦
રાત પડી કે યુમ પાણીની,
દીવસે પણ યુમ પાડીએજ,
વીહાર માતાના ઢંગ છે એવા,
ધણું તે શું શું કહીએ-તુલસી૦

વીહારને રસ્તે આવજો તમ, પણ
 લેશો ન તેવા રંગ હંગ છ,
 હરીફ ખનીને વાલી આપજો
 તેની તંગીનો ખંગ-તુલસી૦
 આશા રાખી તમ આશારાની
 કરીએછે શેશ ભારી છ,
 છતરોસ લાખથી વધુ રૂપીઆનો;
 કહીએ શું વીસ્તારી-તુલસી૦
 થોડે કહેવે માનજો વધારે,
 સાથી થાઓ મુખ કરતાં છ,
 ઊલટ ઉમેદના ભંગ કરીને
 ચોખ્ખાં માંહે ન પડતાં-તુલસી૦
 હોતે મોકલે દાંતરડું છ,
 અપ્પલા ડોચુટેશન છ,
 ઘટતું છાજતું તમ સરખાંને,
 થાતું તમ પર પરસન-તુલસી૦

મુંબઈમાં પેહલવેહલા વીજલીના
 દીવા થયા તે વીશે.

“નાથને નાથને નાથને રે હોમો બજારે નીરંજર
 નાથને”—એ રાહ.

વીજલી વીજલી વીજલી રે
 ગુણ ગાઈએ તારા હોમો, વીજલી-ટેક.

- ચંદર સરોખાં કીરણથી શોભે,
રોશની તારી ઉજલી રે—ગુણ૦ ૧.
- સુંદર તારૂં રૂપ જોઈ, પામે
થંડક આંખની પુતલી રે—ગુણ૦ ૨.
- આંખા પડ્યા ગયાસ તેલના દીવા,
શક્તી તારો કેટલી રે!—ગુણ૦ ૩.
- સવરગની સુંદરી—આકાશનો દીકરી,
ધરતી દીપાવવા નીકલી રે—ગુણ૦ ૪.
- વીદીઆથી તું જાહેરમાં આવી,
હુનરને હાથે ઉધરી રે—ગુણ૦ ૫.
- ગુણ તુંજ ગાતા રીજે છે દીલ જીવ,
આનંદ પામે છે જીભલી રે—ગુણ૦ ૬.
- દીવાનાં કુલમાં તારા આ દીવા,
જીતે છે કીરતી સઘલી રે—ગુણ૦ ૭.
- પદે “નમસકાર” તારો દાતરડું,
સાથે લઈ મુંબઈ નગરી રે—ગુણ૦ ૮

પતીનાં મરણ પાછલ વીધવાનો કકડાટ.

વહાલા મુજને છોડી વહેલો કહાં ગયો;
આંખોમાંથી જળની ધારા જાય જો,
ટહાડો વાઈ અંગે તાવ ધોકો રહ્યો;
લખ્યો આંક તે કેમ કર્યો ન ટળાયજો, વહાલા ૧

મહારું કહેલું સંધું મીથ્યા થાય રે;
 એક ઘડો પાણીયો ન તું મુજ પાસજો,
 દીલમાંથી પળભર પાણ ના વીસરાય રે.
 હું તો રાખું દીલાસાની આશ જો. વહાલા ૨
 નીદરામાંથી ઝપ્પકી 'ધ્યાસ' હું વદી;
 આવી તુને ઝટ વળી ભેંટી જાઉં જો,
 મુજ દીલમાં નાં આંખો થાય તું કદી;
 રાત્ર દીવસ હું વીજોગે મુઝાંઝી જો. વહાલા ૩
 હૈરામાંનો ભટ્ટી પાળે મુજને;
 તેથી દાઝી જીવડો ઊડો જાય જો
 કહાં જઈને ઝડપું હું જીવડા તુજને;
 હાથ પગો તો પાછા પહો પેંચાય જો; વહાલા ૪
 જોર હવે રહ્યું નહીં રે મારા તનમાં;
 પ્રેમ ભારથી આંખો ખુબ દખાય જો,
 કોનું કહ્યું લાવું નહીં કંઈ હું મનમાં;
 સાંજ મુને તો ખસુસ ખાવા ધાયજો, વહાલા ૫

—◆◆◆—
મુંદરપ્પાઈને સાસરે જતાં શિખામણ.
 —◆◆◆—

“અચકો મચકો કારેલી” — એ રાહ.

મુંદરપ્પાઈ ચાલીઆં સાસરીયે;
 માંખાપ શીખાંમન આપે પેહન, લાજ વધારજો
 લાખેણી,

- નીચા કુળની નીલંજ નારી;
ભરથારનું વેણ ઉથાપે બેહેન. લાજ. ૧
- સાસુજી કહે તે સાંભળજો;
કોઇથી વઢવાડ ન કરશો બેહેન; લાજ;
- સાંખી રહેજો બોલ્યું સહનું;
અબોમાન અંતર ધરશો બેહેન; લાજ. ૨
- ધરમાં બેઠાં ધંધો કરીયે;
પરધેર ધણું નવ જઇએ બેહેન; લાજ;
- તમે બણ્યાં ગણ્યાં બહુ છો રાહ્યાં;
તમને ઝાઝું શું કહીયે બેહેન. લાજ. ૩
- મેલાં ઘેલાં તો નવ રહીયે;
ચટકો મટકો નવ કરીએ બેહેન; લાજ;
- કોઇ વાત કરે વાંસે લોકો,
એવું ન કદી આચરીએ બેહેન. લાજ. ૪
- જે સપુત છે સારી છોડી,
મા પ્યાપની લાજ વધારે બેહેન; લાજ;
- મણી લોહ તણુ સોનું કરશે,
સોપતીને એમ સુધારે બેહેન. લાજ. ૫
- જે સંપ સગાંથી તોડેછે;
કોઈ વખત હાથ ધસેછે બેહેન; લાજ;
- જે સઉનું સારું ઇચ્છે છે,
તેના દેહમાં દેવ વસેછે બેહેન. લાજ. ૬

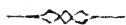
નરસી કેસવજી વીશે.

“મલજો મલજો મલજો રે મારા શીયામ કાલે મલજો”
એ રાહ.

નરસી નરસી નરસી રે
તમે આવો મુંબાઈમાં નરસી-ટેક.

કામ તમારું ભારે પડ્યું છે,
જોવાને રહ્યાછ લોક તરસી રે-તમે ૦ ૧
વરઘોરો આપનો નોકડી ચુકો છે,
તમ વણ શોભા ન મલતી રે-તમે ૦ ૨
માનોતી મુંબાઈથી કેમ અકારી ?
દમણ ને દામણ કાં પકડી રે-તમે ૦ ૩
જવાન ઉમરમાં બનોછ કાં સાધુ ?
તેવી ફરશે કેમ હાલત કરજી રે!-તમે ૦ ૪
ગમે સાધુ બનો, ગમે કાંશી પધારો,
પણ છોડશે ન ઇતસાફ ગરચી રે-તમે ૦ ૫
મેઘવશે કંઈ પણ ચોખ્ખી દયાનતે,
ખુટી ગઈછે જો કે ખરચી રે-તમે ૦ ૬
નહાસશે ત્યાં તક ઘેરશે ઇતસાફ તમને,
આવશે તો ખેંચાશે “મરસી” રે-તમે ૦ ૭
છે તાપે થવામાંજ તારણ તમારું,
પછી તો જેમ શેઠની મરજી રે-તમે ૦ ૮
નરસી સમ થાય હાલત તેની નરસી,
તપાસે ન હાલત જે મરસી રે-તમે ૦ ૯

ચાંદરાતની સાંજે યેકબે તરફનો ખુશાનુમા દેખાવ.

“મુરત થેડેરના તે લોક દગાખોર છે જો” — એ રાહ.

ચાલો યેનીઓ સીંગાર સજી નાજમાં જો,
ખોલીછ ચાંદરાત નવી સમી સાંજમાં જો-૧

જોધ ઉલટે મુદ પીજના નવા ચાનને જો,
ભરીએ આશ નવીથી આપણ દીલ જતે જો-૨

કેવો શોભેછે કીનારો આજ આ યેકબે જો,
નથી ગમત માતર અહીં એક બે જો-૩

મચોછ કુદરતની શોભા અહીં સામટી જો,
જુવો ચંદરની રૂપેરી નાની કાંમઠી જો-૪

જુવો શુકર સેતારો હીરા સરખો જો,
નવા ચાંદનો કમાનથી છે ગજ ઊંચો જો-૫

જુવો છેડે ઝાંખી ઝઝખત્રાં રોશની જો,
જુવો સમુદ સંપાટી અગણીત કોસની જો-૬

ધુરો સુખે સ્વછ પવન લેહેકીને જો,
દીલથી દુઃખ દરદનું નામ છેકીને જો-૭

જુવો સાંમે આ ઊંચી મલખાર ટેકડી જો,
જુવો રેલવે આ પાનુ જોશમાં દોડતી જો-૮

જુવો પેલી ગમ દીપતી દીવાદાંડીને જો,
જુવો જોશમાં જતી ઘોડા ગાડીને જો-૯

જુવો મલીયોછ આ મેલો રલયામણો જો,
 આપેચ ખેયાલ તે પારસી દમામનો જો-૧૦
 જુવો નાજુક પાલકો કુદતાં ખેલતાં જો,
 જુવો કુટુંબ સુખી હસતાં ખેલતાં જો-૧૧
 લેવો મોહકું મોહું કરવા મીઠાઈને જો,
 સાથે ખાઈશું સંપી, ઘેરે જાઈને જો-૧૨
 ગમત ભોગવી દેખાવ સુંદર જોઈને જો,
 ગાઈએ વખાણ કુદરતને દીલથી મોહીને જો-૧૩
 ખરાં દીલથી સુખ ને સંપ ઇછયે જો,
 આંદશતની મજાહ જોઈ એમ રીજયે જો-૧૪
 છેલે માનયે ઉપકાર દાતરણંજનો જો,
 જોડ્યો ગરબો આંદશતની રૂડી સાંજનો જો-૧૫

પુનરવીવાહના ઓચ્છવનો આનંદ.

ગીતો ગાઈયે તે અંગના ઉમંગથી જો;
 દહાડો દીઠો તે આ સુધારા સંગથી જો, ગીતો. ૧
 બલે ભાંગી ભલ્લી ભાવટો ભવ તણી જો;
 ગઈ નીકળી તે સામટી સુલો ઘણી જો, ગીતો. ૨
 રીપાતાં પોષાતાં પાહુ હર ધડી જો;
 સહુ આવતાં તછોડવાં ચહડી ચહડીજો, ગીતો. ૩
 રંડાપાની પીડા સહી મથી મથી જો;
 હાસ ! છુટયાં તે સીંહના શીકારથી જો, ગીતો. ૪

અરે પીડા પાંખ્યા તે વરષ શેંકડો જો;
 હવે બળવાં માંડ્યાં હવે બહેમના થડો જો, ગીતો. ૫
 રંડાપા તણો બાર ઉતારવા જો;
 ખરે અવતરીયા અંગરેજ સુધારવા જો, ગીતો. ૬
 ધનધન વરતમાન પત્ર પ્રાંબધો કથી જો;
 તમે કીધી ન થાય તે તો કોઇથી જો, ગીતો. ૭
 બલો પાડ્યાં તે કોટ બહેમો તણો જો;
 વાવા શુરો વાધોઓ મહીમા ગણો જો ગીતો. ૮
 છુટયા બંધ બંધીવાનના ભવ તણા જો,
 હરેખ દેશમાં રમે કુદે સોહામણા જો; ગીતો. ૯
 થાયે સાથીઓને ઘેર રૂડા ઓચ્છવ જો;
 એકો વારે આનંદનો ધન હવો જો, ગીતો. ૧૦
 મોટો માનીયે તે પાડ સરવે સાથનો જો;
 જેની મહેનતે લીધોજ લહાવો ધણો જો, ગીતો. ૧૧
 દીવશ આજનો લખારો ઇતોહાસમાં જો;
 કયા ચાલશે તે દેશ વીદેશમાં જો, ગીતો. ૧૨
 વાગે વાળાં વેલાતી બાંતનાં જો;
 શાશા કહીયે વળી ખડાર પુલકા નાચના જો, ગીતો. ૧૩
 મંગળ મુખી ગાએ તે મંગળ ગોતને જો;
 સાકર પાન ને ગુલાબ મળે સરવેને જો, ગીતો. ૧૪
 સખી જમોયે જરૂર કંસાર ધી જો;
 હવે નહાસી સંતાઈ ગયો પારધી જો, ગીતો. ૧૫

નહીં સ્વપ્નમાં દોહું તે કદી બાળીએ જો;
 સ્વરગ સુખ પુનરલગ્ન અહીં મહાકીયે જો, ગીતો. ૧૬
 જેટલું દુખ તેથી સોગણું સુખડું જો;
 મન માન્યું તે સરવે અંગે અડ્યું જો, ગીતો. ૧૭
 વરો જે મલ્યા તે આપણી પ્રસન્નતા જો;
 અતુર રાહ્યા ગુણીજને સુધારતા જો, ગીતો. ૧૮
 મોટી એજ રે ખુશી કે બહેલા ફરી જો;
 થયા તે વડીલ સંમતી લઈ કરી જો, ગીતો. ૧૯
 પેહલું માન મોટું મલ્યું આપણે જો;
 બહુ કીરતી કવી લોક ગ્રંથે બણે જો, ગીતો. ૨૦
 હવે આપણું જોઈને ખીજ કરે જો;
 રૂડી રીત તે ફેલાય દેશે ખરે જો, ગીતો. ૨૧
 નીતી ઊઘમો વધે ને પરજ વધે જો;
 જેથી થારો સુધારો ઝટ્ટરે હવે જો, ગીતો. ૨૨
 આજજ ઊઘડ્યો દરવાજો સુધારા તણે જો;
 થજો સરવનું કલ્યાણ આશીષ બણે જો, ગીતો. ૨૩
 મંગળ મંગળ ગાઓની સહુ માનની જો;
 બોલો જે જે જો જો પ્રહ્લનો ઘણી જો, ગીતો. ૨૪

રૂડી ચાલે ચાલવા વીશે.

ચાલો તમે ચાલ ઘણી રૂડી
 મુકી દેવી વાણી હોય ભુંડી—ચા૦ ૧

રમવું તો ડાહ્યાંની સાથે
કે કજીયાં નહીં આવે માથે—ચા૦ ૨
વસ્ત્ર વગરનાં નહીં ફરીએ
માપ્યાપોનું ખોલ્યું મન ધરીયે—ચા૦ ૩
મુડી પાળી સાથે નહીં રમીએ
ખોલેલું વાહાલાનું ખમીએ—ચા૦ ૪
ખીજા જેવું કાંઈ લેવા માટે
ન લડીએ મોટાંની સાથે—ચા૦ ૫
સાચું ખોલે તે સારી
જુઠું તો દુઃખ થશે ભારે—ચા૦ ૬
વીઘા ભણશે જે નારી
તેના પર જઈએ ખલીહારે—ચા૦ ૭
ધંધા વગરનાં નહીં ફરીએ
મેહુતાજીની શીક્ષા મન ધરીએ—ચા૦ ૮

સને ૧૮૭૫ નાં સાલમાં અમદાવાદ ખાતે
રેલથી થયલી ભારે ખરાબી વીશે.

“મહા કોપ થયો તે કલી કાલમાં જો”—એ રાહ.

હરિકોપ ઉતર્યો અમદાવાદમાં જો,
હઠી ઝાલ દીલે ભર વરસાદમાં જો—ટેક.

માત સાખરમતી આવયાં રોષમાં જો,
ભાગ શેહરનો લેવાને મચ્યાં જોશમાં જો—૧

ઘેરયું શેહેર સામટું જળ્યરી રેલથી જો,
લખ્યો જીવો ધુન્નવયા જલ ખેલથી જો-૨

દીવસ ચાર સુધી તે પાણી વચમાં જો,
ખેટ ડુબતાં સરખી દાખવી રચના જો-૩

શેહેર કાંપ ને સ્ટેશન છુટાં પડ્યાં જો,
વચે રેલ માતાજી ફરી વલયાં જો-૪

પડો હજારો ઘરો તણાઇ ચાલયાં જો,
તરતાં તણખાં પેરે છાપડાં માલીઆં જો-૫

કંઈક મોહોલા તો તણાઈ આખા સામટા જો,
થયાં ઉજડ, આંખને દુઃખ આણુતા જો-૬

પુલો બપો રાક્ષો ઘસડાઈ ચાલયા જો,
રેલ માતાએ રમકડાં પેરે ઝાલયા જો-૭

ઘણાક જીવો અપાયા સાથે ભોગમાં જો,
મેલી રડતાં પાછાં વાહલાં વીયોગમાં જો-૮

તુટા વેપાર ધંધા તણા ટાંટીઆ જો,
ખાઇ જીવયા કંઈક તો ચણા ગાંઠીઆ જો-૯

ખપ્પર ફેલાતાં મુખર્ધ ને ગુજરાતમાં જો,
લોકો પડ્યાં અફસોસ ને ગભરાટમાં જો-૧૦

બનયો બનાવ ઓચીતો સપના સરખો જો,
ખેઠો મુરજ પેઠે દાહાડો નરસો જો-૧૧

કરી ખરાબી આપને મન બાવતી જો,
વચાં ચાર દીને માત સાખરમતી જો-૧૨

સને અઢારસો પંચોતેરના સાલમાં જો,
અમલ અંગરેજી-સુધારાના કાલમાં જો-૧૩
દહાડો નરસો બેઠો સારાં શેહરનો જો,
હોલો કુદરતે કીધો તે પર કેહરનો જો-૧૪
સહિ અચંપો પામે જીવાન ધરડું જો,
ખેદ પામયું છે હસતું દાતરડું જો-૧૫

પતીનું રૂસાણું તોડવાની ગરબી.

“હું તો ઈશ્વરને પુજવાને નીસરી રે લોલ, આખા
કંકાવટી, વીસરી રે લોલ” — એ રાહ.

કહું તે સખી તું કોઇને કહીશ માં રે લોલ,
કાલે રહ્યાતા કંથ રીશમાં રે લોલ;
એક બોલ ન આવ્યો મારા ઉચ્ચારમાં રે લોલ,
તે ઘડીયે હું પડી વીચારમાં રે લોલ. ૧
શાને માટે રીસાયો જાયો સામુનો રે લોલ,
આંખે પ્રવાહ વહે આંસુનો રે લોલ;
ખાન પાનને ભુલો હું ગીતગાનને રે લોલ,
ભુલી શરીર કેસ ભાનને રે લોલ. ૨
દીઠે કુલ થાય શુભ તો શરોરમાં રે લોલ,
હેત ગયું તુટી હીર ચીરમાં રે લોલ;
મને શુભી સમાન લાગ્યું સાસરું રે લોલ,
સુજે નહો જે હવે શું કરું રે લોલ. ૩

ચડયો ચાંદો આકાશે ભલા ભાગ્યનો રે લોલ,
 બડકો ઉઠયો તે જાણું આગનો રે લોલ;
 મેના પોપટ જે ઘોલે મુખે મીઠાં રે લોલ,
 દુખમાં મેં શતરૂ જેવા દીઠા રે લોલ. ૪
 બાસે વારી તો ઝાડી ભયંકારશી રે લોલ,
 આંખોના પાટા જેવી આરશી રે લોલ;
 હું તો ઉઠી જઈ બેઠી દીવા આગળે રે લોલ,
 કાંઈક પડી ત્યાં નજર કાગળે રે લોલ. ૫
 કીધો શોધતો સ્ત્રી બાંધતું ચોપાનીયું રે લોલ,
 વાંચવા તે સાડ મન માનીયું રે લોલ;
 ગરખી રૂસાણું તોડ્યાનો રૂડા સગમાં રે લોલ,
 બાળી રૂપાળી છેત્રા ભાગમાં રે લોલ. ૬
 લઈને ગાવા લાગી હું જીભેજે ઘડો રે લોલ,
 ત્યાંથી ઉઠીને આવ્યા તે ઘડી રે લોલ;
 હેત આણી વખાણી વાણી બોલીયા રે લોલ;
 દીલમાં હરખીને ઘાણું ડોલ્યા રે લોલ. ૭
 જાણું ધન્ય રે ઘડીને ધન્ય રાતરી રે લોલ,
 છુટ્યાં કલેશ ઠરી છાતરી રે લોલ;
 બલે આવ્યો આકાશ ચઢી ચંદ તું રે લોલ,
 આપેછે આજ તો આનંદ તું રે લોલ. ૮
 અમવાંચ્યે સ્ત્રીગોધ બોધ ઉપજ્યો રે લોલ,
 ભાઈ રે કવી તારૂં બહું થજો રે લોલ;
 ગરખી સાંભળીને રાખશેજે રૂસાણું રે લોલ,
 પાપ તેને માથે પરશ્વો તણું રે લોલ. ૯

એમાં બુદ્ધા વૌષેશ વાલુ જે હશે રે લોલ,
નુસ્ત તે અપ્પોલા તજી બોલશે રે લોલ;
વીતીવાર તે લગાર નાવે વાળીને રે લોલ,
સંપે વસેા સદા સંભાળીને રે લોલ. ૧૦

નથી વસવું મેળીને વરષ સો ખસે રે લોલ,
પંખાના મેળાની પેઠે થશે રે લોલ;
નહી ક્યારે કલેશ લેશ કીજીયે રે લોલ,
પ્યારેથી પરેમરશ પોજીયે રે લોલ. ૧૧

મહારાજ-ધોરાજ તેથી રીજશે રે લોલ,
નહીતો ખરે ખરા તે ખોજશે રે લોલ;
રૂઢે રાખો રૂઢાં દલપતરામનાં રે લોલ
કોટી પરકારે કેણુ કામનાં રે લોલ. ૧૨

અંગરેજી નહી રીખેલી સ્ત્રીનો બક્ષાપો.

સખી માફં નસીબ ઘણું છે નાહનું,
બક્ષી મરવાનું, બક્ષી મરવાનું.

સખી માફં નસીબ૦—

સખી મને સુખ નથી આ જગમાં,
મનુશના ઢગમાં, મનુશના ઢગમાં.

સખી મને સુખ૦—

સખી માફં જીવતર છે ફ્રોકટનું,
આશાની ઘટનું, આશાની ઘટનું,
સખી માફં જીવતર૦—

સખી મને નીતે પલાપો થાય,
 છવડો આ જાય, છવડો આ જાય,
 સખી મને નીતે૦-

સખી મને કદી નથી કંઈ ચેત,
 અફસોસની ઘેત, અફસોસની ઘેત,
 સખી મને કદી૦-

સખી મને વેલે ખાવું નહીં ભાવે,
 પાછું ચાલી આવે, પાછું ચાલી આવે,
 સખી મને વેલે૦-

સખી મને રોતે નીંદ નહીં આવે,
 સવપના ગભરાવે, સવપના ગભરાવે,
 સખી મને રોતે૦-

સખી એ સઘલાનું મુલ છે એજ,
 સાંભલ તું તેજ, સાંભલ તું તેજ,
 સખી એ સઘલાનું૦-

સખી હું શીખી નહીં અંગરેજ !
 ઠરી રેજ પેંજ ! ઠરી રેજ પેંજ !
 સખી હું શીખી૦-

સખી હું “એલેક્ઝાન્ડરીઅન” નહીં થઈ !
 મુરખી રહી ગઈ ! મુરખી રહી ગઈ !
 સખી હું એલેક્ઝ૦-

સખી તેથી વજન મને નહીં કંઈ !
 સોબા પધી ગઈ ! સોબા પધી ગઈ !
 સખી તેથી વજન૦-

સખી એ જીવતર તે શા કામનું !

મનુશ રૂપ નામનું ! મનુશ રૂપ નામનું !

સખી એ જીવતર૦—

સખી એથી મોહત ઘણું છે સારું !

ખીન્નું શું વારું ! ખીન્નું શું વારું !

સખી એથી મોહત૦—

આફગાન લડાઈના ખરચનો ખોળે હીંદુ—

સતાનને માથે નહી નાખવાને.

ઈંગ્લેન્ડને અરજ.

“મીઠડાં ગોરસ લચો ગોરસ લચો”—એ રાહ:

ખાઈજી કરૂપા કરો રે કરૂપા કરો—ટેક.

ગણી વડીલ બેહત પાચલાગું રે,

બણી કરૂપાલુ કરૂપા તમ માગું—ખાઈજી ૧

નવો નાખતાં લડાઈનો ખોળો રે,

મારી કમ શક્તી બણી જોજો—ખાઈજી ૨

રકમ રૂપીઆની એક કોટી રે,

નથો ખીસાદ તમને તો મોટી—ખાઈજી ૩

પણ નીરધર નખલો હું નારી રે,

છેક કચડાઈ મરશ ખીચારી—ખાઈજી ૪

એવી મરજી તમારી સુણી રે,

થઈછ ધસકે હું રતી પુણી—ખાઈજી ૫

નથી પેટીમાં પાકી નાણાં રે,
 જીવો ગજવાંબી છે કાણાં-પાઈજી ૬
 પડી ભાગાછ વેપાર ધંધા રે,
 મારા ઉપર ખુટયાછ સંધા-પાઈજી ૭
 પુરી લુટી લીધી દુકાલે રે,
 વધુ કલેજી મેઘજી પાલે-પાઈજી ૮
 નથી ભરાતું જો પેટ જતી રે,
 ભરું લડાઈનું હોજરું ક્યાંથી-પાઈજી ૯
 દીધા જીવના ભોગ તો ભારી રે,
 માની ઈછા આજ્ઞા તમારી-પાઈજી ૧૦
 એ લડાઈમાં કીરતી છે પાશે રે,
 તમ ગાંઠે તે બાંધારો-પાઈજી ૧૧
 થશે જગમાં તમ જોલ પાલા રે,
 થશે મુદ્દઈનાં મુખ્યાં કાલાં-પાઈજી ૧૨
 ખેલુન મોટાં, એટલા માટે રે,
 આપો ખરચ દુલે હાથે-પાઈજી ૧૩
 મારાં છઈઆં નીરબચ રહશે,
 સદા આશીશ તમને દેશે-પાઈજી ૧૪

પતીનાં રૂસણાંથી તેની સ્ત્રીને થતું દુઃખ.

સખી રૂઠ્યાંછે આજ રસીક સામજો જો;
 હશે પાટલાના પેટમાં શો આમજો જો-સખી ૦ ૧

સખી ખાવા ધાયેછે ચંદન ખાટલો જો;
 નથી કોદી રીસાયા તે સુંદર આટલો જો. સખી૦ ૨
 સખી ચંદ્ર મને આજ ખાજેછે ખહુ જો;
 સજન સાથ સહીયર મહાલતી હશે સહુ જો. સખી૦ ૩
 સખી વાળા વીજણ વાતે લુ લહું જો;
 ભભુકા ઉઠેછે ભીતરે શું શું કહું જો. સખી૦ ૪
 સખી બોલી ન ચાલી રીસાવા સમું જો;
 વીના કારણે આ વેદના કેમ ખમું જો. સખી૦ ૫
 સખી પાણી મુક્યું ન હું પીજી જો;
 અરે લાવ મનાવી તુને પાયે નમું જો. સખી૦ ૬
 સખી નરમદાને દુખ કેમ આવતો જો;
 કહેજે આવી જશ આ ભુંડા તું હાલતો જો સખી૦ ૭
 કહેજે નરમદા મુકી તું કાંહાં મહાલતો જો;
 લઈ ગાલ રે દરસાવ જુહું હાલતો જો. સખી૦ ૮

પુતરીને ભણાવવા વીશે.

સુણો માનવી જે વાત એક કામનીજો
 નથી જાણતા તે માનશે પદામની જો. સુ૦ ૧
 તમે પુતરીને ભણાવો ઘણા ભાવથી જો
 વીદ્યા શીખશે તે આપણા સવભાવથી જો. સુ૦ ૨
 થાયે દીકરી સુચુદ્ધી તણી તાહરે જો
 વાંચે ગ્રંથ નીતી શાસ્ત્ર તણા જાહરે જો. સુ૦ ૩

ખરચ ધર તણો લખીને આપે હાથથી જો
 વાંચી નાથ રાજ થાય ભલો ભાતથી જો. સુ૦ ૪
 યોધ વચન વાંચી ખુદી થાય નીરમળી જો
 કરોધ વચન તજ સગાંમાં રેહે હળો મળી જો. સુ૦ ૫
 લાગે યોધ જો ભણેલી હોય ભામની જો
 હીણી ચાલતી નઠોર નાર નામની જો. સુ૦ ૬
 માત ભણેલીના પાળ ભણે સેહેલથી જો
 એમ જાણીને ભણાવો પુત્રી પહેલથી જો. સુ૦ ૭
 યોલ મેહેતાજના હેત ધરે માનશે જો
 મુકો પુત્રીને નીશાલે મુખો તે ધરે જો. સુ૦ ૮

સોહવાસનોને વીધવા વીનંતી.

સુણો સુચના તે સર્વ સોવાસણ જો;
 રાંડી રાંડને તે આશરો દેવો ધણો જો, સુણો. ૧
 વીધવા દુઃખ તે પતીને કહો જણાવજો જો;
 સમજવીને દયા રૂડી ઉપજવજો જો, સુણો. ૨
 દઈ ઊત્તેજનો રાંડીને આગળ કરો જો;
 પછી સર્વ ધણી સાથ મદદે કરો જો, સુણો. ૩
 વીધવા ખીડ નીવારવો ધારશો જો;
 રૂઠું કાજ પરમાર્થ પાર પાડશો જો, સુણો. ૪
 કરી લગ્ન રાંડી તણાં તમ હાથ છે જો;
 કરો ઝટ્ટ હવે દેશ સહુ સાથ છે જો, સુણો. ૫

યાચ હેસુ ને રાંડેલી ભેળી સહુ જો;
 પછી પુરૂષનું શું ચાલશે કહો પહુ જો; મુણો. ૬
 તમે છોજ કરનાર ચતુર નારીયો જો;
 કરું દુઃખથી જે સુચના તે લીયા જો, મુણો. ૭
 માની વાત મંગળ કાજ રૂઢું કરો જો;
 કહે નર્મદા ખરું તે ઉરમાં ધરો જો, મુણો. ૮
 ફરી ફરી કહું છું પહેન, વીધા બણુ જો રે;
 લાજ વધારી એ ને લાભો ગણુ જો રે, મુણો. ૯
 વીધાથી સંતોષ, છે વળી ન્યારો રે;
 પહુ સમશે સહુ રોષ, સાચું ધારો રે. મુણો. ૧૦
 વીધાથી લઈ જ્ઞાન, બવના પાશો રે;
 જટ તોડી સહુમાન સ્વર્ગે જશેા રે. મુણો. ૧૧

તયાક જીવાનયાઓના એસટા.

એ તો ચાલ્યો ખેંડ સટાંડ, —લાલ રંગીલો.
 અકડીને ખાતો ખાંડ, —લાલ રંગીલો.
 ચાલી સમ ડગલો તંગ, —લાલ રંગીલો.
 અમકતો તેનો રંગ, —લાલ રંગીલો.
 કમર દેખાડે પહુ, —લ લ રંગીલો.
 પાતલી જોઈ હસે સહુ, —લાલ રંગીલો.
 લઈ હાથમાં “લેડી સટીક” —લાલ રંગીલો.
 નહીં રાખે વાઘની પીક, —લાલ રંગીલો.

પગમાં પેહેરે “લેડીસ બુટ!”,—લાલ રંગીલો.
 તે રૂમાલે નુછવાની છુટ,—લાલ રંગીલો.
 તંગ પાયજનની ઇજનર,—લાલ રંગીલો.
 માંહે હોય જુ બે ચાર,—લાલ રંગીલો.
 પાઘડીના ઉભા પેજ,—લાલ રંગીલો.
 આપે સુપડાંનો અવેજ,—લાલ રંગીલો.
 ચાલે વાંકી રાખે કમર,—લાલ રંગીલો.
 દેખાડે સહુને ડંમર!—લાલ રંગીલો.
 ચાલે ધીમી ધીમી ચાલ,—લાલ રંગીલો.
 પાડે સુંદરીઓના ફાલ!—લાલ રંગીલો.
 દીશે નર રૂપમાં નાર!—લાલ રંગીલો.
 ખરેખરે પાયલો અવતાર!—લાલ રંગીલો.
 જીઆં પાનું એક દેખાય,—લાલ રંગીલો,
 તીઆં જરૂર લટકાવ થાય,—લાલ રંગીલો.
 એવા લાલ કંઈકે છે આજ,—લાલ રંગીલો.
 મુંબઈમાં કરતા નાજ,—લાલ રંગીલો,
 તેમણી વખાણની આ વાત,—લાલ રંગીલો.
 ખરી શીખામણની ધાત!—લાલ રંગીલો.
 કરો મોડે એવા જવાન,—લાલ રંગીલો.
 તમકોરતીનો છે એ નોશાન!—લાલ રંગીલો,

ભુંડી સ્ત્રી વીધે.

“શ્રેષ્ઠ સગાલસા સાધુને સેવે”—એ રાહ.

ભાઈઓ જોનો ભારજી ભુંડી રે, તેને પીડા અંતરજીડી—ટેક.

લજ તજીને લડાઈ કરે, નીત્ય ભાળવા લોક ભરાય;
સારાં માણસના ધરનું વગોણું જોણું જગતને થાય.

ભાઈઓ. ૧

જેમ પ્યોલાડી જિંદરને જીએ, એમ નાથ સામાં કરી નેણ;
પગથીતે પ્રગટે માથા લગી, એવાં વાંકાં કાઢે વેણ,

ભાઈઓ. ૨

ચાર ઘડી પેઢી ચૈાટે ટળે ત્યારે, મુખ પ્યંનેને થાય;
ધડિયે આવીને ઘેર બેસે, ત્યારે શેર લોહી મુકાય;

ભાઈઓ. ૩

પોહોર ચડે દીન પોઢીને ઉઠે, ચૈાંપે લડાઈનો ચાલ;
જો લડનાર કોઈ ન જડે તો, પડતાવે પોતાના પાલ,

ભાઈઓ. ૪

રૂનેહ કરી કદિ સ્વામી સંગાતે, બેશી ન બોલે વાત;
ધુમાડાની પેઠે ઘેંધવતી રહે, રોષ ભરી દીન રાત;

ભાઈઓ. ૫

પેઢી થકી તો ઘણીજ પોતામાં, સમજણ જાણે સદાય;
દેવ થાકે તો મનુષ્યના મુખની, શિખામણ શું થાય;

ભાઈઓ. ૬

પંડિત શાસ્ત્ર બણેલ પુરાણો, મોટી સભામાં મનાય;
માન તણ મુરખોના મોઢાના, તેજ દુંકારા ખાય;
બાધ્યો. ૭

જેને વિતો હોય તે નર જાણે આણે પીજત અહંકાર;
હણપણનો દર નાહો કદી, કોઈ ગરવ ન કરશે લગાર;
બાધ્યો. ૮

કેફીની પાયડીનો વીલાપ.

“આશ્વવજ સંદેશો કહેજો શામન”-એ રાહ.

મા મુજને કેમ દિધી રે કેફી કંથને,
કાણડયાં શોધી ક્રિયા જનમનાં વેર જો;
જનમ સમે નવ આણ્યો મારા અંતને,
ગળહુતોમાં ઘોળી ન પાયું ઝેરજો; મા મુજને. ૧
ઉછેરી નાંખી રે પળની આગમાં,
ઉગરવાનો નથી હવે ઉપાય જો;
ભોગવલું દુઃખ લખ્યું રે મારાં ભાગ્યમાં,
રજની દહાડા રડતે વીતી જાય જો; મા મુજને. ૨
આવરદા મારી રે અતિ લાંબી થઈ,
તરાગ નહો જે તોડ્યે તુટ્યો જાય જો;
કરમતણી કહાણી રે ક્યાં જાયે કહી,
છાંચ કુવાની કુવા વિંધે સમાય જો; મા મુજને. ૩
શું કરવું જીવીને આ સંસારમાં,
હાથે મરું તો આતમ હત્યા થાય જો;

સાત જનમ પામું રે શોક અપારમાં,
 પાર ન આવે કર્તે કોડ ઉપાય જો; મા મુજને. ૪
 રમવું ને જમવું તો મુજને નવ ગમે,
 માથે ઉગ્યાં દુઃખનાં મોટાં ઝાડ જો;
 એ દુઃખથી છોડાવે મુજને આ સમે,
 પુરણ માનું પરમેશ્વરનો પાડ જો; મા મુજને. ૫
 ફરી જનમ ધરશું રે ત્યાં મુખ પામશું,
 આ અવસર તો એલે ગયો અવતાર જો;
 હૃદયું કઠણ રાખી રે હિમ્મત રાખશું,
 ભાગ્યે લખિયો દધવે આ ભરથાર જો; મા મુજને. ૬
 પાપ નથી કીધાં મેં આવડાં આ પજે,
 પ્રગટ્યાં આવી પેલા ભવનાં પાપ જો;
 લેખ લખ્યા દધવે તે ટાળ્યા નવ ટજે,
 કરમકરે તે ન કરે મા ને પાપ જો; મા મુજને. ૭
 દિલમાં એમ સમજીને દુઃખ ન માનવું,
 રાખું હૃદયામાં કેતાં ઉપર રોષ જો;
 ભવ પેલે કીધાં તે ભોગવી છુટવું,
 દલપતના સ્વામીને ન દેવો દોષ જો; મા મુજને. ૮

કબેડાંની ફજેતી.

“મારા રે સ્વામી બોલો ન વહાલા,”—એ રાહ.

માહારા રે સ્વામી મારાથી છોટા,

કહે સખી ક્યારે થશે મોટા. ટેક.

વાળપણમાં પરણીને હરખી.
 પરણ્યો પરણી હું તો વીના પરખી; મારા. ૧
 કળોડાની કહાંણી શુણો ડરતો,
 સમાઈ જઈ મારગ જો દે ધરતો. મારા. ૨
 પતી પેહેરી પોતડી નવ જાણે,
 કહો એની પરણી શું સુખ માણે. મારા. ૩
 ચતુરા હું ચઉદ તણી પુરો,
 નહોતો નાથ નવનો મરૂ જુરી. મારા. ૪
 કકો કાઢી જાણે નહો કદી,
 કાપે મારાં કાલજડાં ભેદી; મારા. ૫
 સહુ સખો સાન કરે સાલે,
 કળોડાંની ભારજી કહી વાળે; મારા. ૬
 સખી રે મારે કરમે કળોડું છે,
 તેથી આપ્પા જગતમાં વગોણું છે; મારા. ૭
 કહે દુઃખ અંતર કયાં-કહીએ,
 કયાં સુધી મહીયરમાં રહીએ; મારા. ૮
 માં વાપોએ જોડું નવ જોયું,
 જોખન માડું એલે તો જોયું; મારા. ૯
 મલ્યાં મને નાવલીએ નાનો,
 રહે કેમ કરીને રાખું છાંતો; મારા. ૧૦
 આલી આજે કાલ મારે કરવો,
 સંકટ સમે દોષ તે નવ ગણવો; મારા. ૧૧

મારી ભેટ આખરની જાણી,
ભેટી લે તું પરેમ પ્રીયા આણી; મારા. ૧૨

જીવો ઝાઝા દીવસ તમે જગમાં,
મારે હવે એના તો સ્વપના; મારા. ૧૩

અરજ અદા તું આલો ઉર ધરજે,
જાહેર સહુને મારું દુઃખ કરજે; મારા. ૧૪

કજોરથી કજ ઘણાં રહે છે,
કજોરાની આંખે આંસુ રહે છે; મારા. ૧૫

માકણનો સંતાપ.

માકણે માડ્યો ઉતપાત, માકણ કંઈડે છે,
હવે કોને કહીએ વાત, માકણ કંઈડે છે,
હવે ક્યાં જઈને રહીએ રાત—માકણ કંઈડે છે—ટેક.

માકણ ચાંચણ જીએ જતીને મારયાનું પહુ પાપ રે,
અરધી રાતરે ભગવંત સમરયા માકણને પરતાપ
માકણ. ૧

નવી વહુને માકણ કંઈડ્યા કંઈડ્યા સારી રાત રે,
ખાટલે પાંસાં ઘસીને પછડિ પાડી ભાત
માકણ. ૨

મોયાં બાઈને માંકણ કંઈડ્યા ચટકે ચઢી રીસ રે,
ખાટલો ખંખેરવા કાઢ્યો બાગી નાખી ઇંસ
માકણ. ૩

માકણ મુવા મસ્તીખોરા આવે લારો લાર રે,
દીવાનુ દીવેલજ ખુટ્યું તોય ન આવ્યો પાર
માકણ. ૪

એકને મુકી ખીજો અલયો ત્રીજો નાશી ગયો રે,
ઉતાવલથી અલવા ગઈ તો દીવો રાણો થયા
માકણ. ૫

આખી સત વેણી મુવા પણ તોય ઓછા નવ થાય રે;
કંઈ ખાટલાના પઈઆમાં ને કંઈ ભેતોમાં જાય,
માકણ. ૬

વેણુયા વીના વધી જાય ને પછી ન આવે પાર રે,
એક જો છતે છવતો હોય તો તેનો આસે વીસતાર
માકણ. ૭

ખાટલા ખંખેરો નાંખો ગોદણ તડકે નાંખો રે;
ભેતે જો માકણ જતા હોય તો તે નજરમાં રાખો
માકણ. ૮

ભરત ભરવા અને ચીતર ચીતરવા વીશે.

આવો આવો રે શિખિયે આજ, ભરતજ ભરવાને
લાવો લાવો રે સઘલો સાજ, ચિતર ચિતરવાને ટેક

ચિતર ચિતરવા ને ભરતજ ભરવા

માત પિતા મન હરવા રે,

જગત કર્તાના કરતવ્યો ને

કાંઈ કાંઈ ઉતેજન કરવા. ભરત૦ ૧

પોપટ ચીતરો ને પાંજર ચીતરો,
 ચીતરો ગાયો ચરવા રે,
 કુલ આડે તો કુલરા ચીતરો ને
 ચીતરો આંખે ભરવા. ભરત૦ ૨
 ચતુર મનુષના ચેહરા ચીતરો,
 સજ્જનને સાંભરવા રે,
 ચીતરો મંડપ ચોરી મધ્યે,
 વર વહુ બેઠાં વરવા. ભરત૦ ૩
 ભણતર ભણતી કુંવરી ચીતરો,
 શિખતી પાઠ સુધરવા રે,
 ખનઘટની પણિચારી ચીતરો,
 હોય જતી જલ ભરવા. ભરત૦ ૪
 નિરમલ જલની નાદિયો ચીતરો ને,
 ચીતરો ગિરિંવર ગરવા રે,
 નાટક શાલામાં નટ ચીતરો ને
 ચીતરો નરપતિ નરવા. ભરત૦ ૫
 પરવતતા પાયામાંથી જે,
 ઝરણાં લાગે ઝરવા રે,
 તે ચીતરીને હોમગોરી ચીતરો,
 ઠંડકથી જળ ઠરવા-ભરત૦ ૬.
 શીતળ વાયુ વાય શિયાળે ને
 લાગે પાન વિખરવા રે,
 વૈશાખે વન વેણી કુલ ને
 જળ વરસે બાદરવાના-ભરત૦ ૭.

ચિતરોને સજની મોતની મૂર્તિ
 દુષ્ટ કરમથી હરવારે
 ભાવે પ્રભુના ભજનિક ચીતરો,
 અવસર અંત ઉગરવા. ભરત૦ ૮.

સ્તન સહિત સ્તનાગર ચીતરો ને
 ચિતરો નાવ ઉતરવા રે,
 સુત ધવરાવતી સુંદરો ચીતરો,
 પ્રીતિ પુત્ર ઉછરવા. ભરત૦ ૯.

અમરૂખ ચીતરો ને હાંડીઓ ચીતરો,
 ભોંઈ જાજમ પાથરવા રે
 ખુખસુરતની છળીઓ ચીતરો,
 રંગ મેહેલમાં ધરવા ભરત૦ ૧૦
 વીધ વીધના કાંઈ વાસણ ચીતરો,
 ઘરમાં ઘણું વાપરવા રે,
 ગાડી બગો ને ચારટ ચીતરો,
 સાંજ સવારે ફરવા ભરત૦ ૧૧

ચિતર થકી ચીત ચીંતા ટળવા
 શોક સકલ પરહરવા રે,
 દલપતરામ કહે દુનીઆમાં,
 મુખથી દીવસ નીસરવા ભરત૦ ૧૨

પુનર વીવાહના આગેવાનોને વીધવા વિનંતી.

“ ચાલની ચાલની ચાલની રે ઝેની ભણવા નિશાને
ચાલની ”—એ રાહ.

જલથી જલથી જલથી રે
ભણા છોડવો દુખી મછી જલથી—ટેક
હીમતી દયાલુ સરવ મહાજનોને,
વીનંતી છે વીધવા કુંગલથી રે. બજા૦ ૧
કામ આ ભારે માથે લેવાને,
પાર તે પારો સંભાલથી રે. બજા૦ ૨
ડરશો ના જરા, અજાનોનાં હુણડ,
ધમકી અને ભુંડી ગાલથી રે. બજા૦ ૩
જાણોછો દુખો હમો ખમ્યે જ,
ભારે ખરે સેંકડો સાલથી રે. બજા૦ ૪
દરીએ પડ્યા તો સીપો કહાડીને,
સીંગારો સુખ મોતી કાલથી રે. બજા૦ ૫
સંકટના મોજનો ધન તોડીને,
કીનારે પોંહ્યાહો શુભ તાલથી રે. બજા૦ ૬
રોપો રૂડો રોપ્યો, મરવાન દેશો,
સુફલ ચખાડો તે હાલથી રે. બજા૦ ૭
ખોકડાં સતાવે છે ઘાતકી વાઘ જ,
મારો દયા તલવારથી રે. બજા૦ ૮

તન ખાગ હમારો દુખે સુકે છે,
 ખીલવો તે જલ જીવાલથી રે. બલા૦ ૯
 ઘણી વીનાનીને માથે રે થાવો,
 ટકે ગોવાલું ગોવાલથી રે. બલા૦ ૧૦
 દુઃખને પહાડે કચડતાં ખચાવો,
 છોડવો પરીતના દુકાલથી રે. બલા૦ ૧૧
 શીક્ષક વીના શીષયો જેમ ખગડે,
 હમો છઠ્ઠાએ તે મીસાલથી રે. બલા૦ ૧૨
 શરમ ભરમ છોડી પાપી થવાય છે,
 તેરવો તે પાપ વીકસલથી રે. બલા૦ ૧૩
 દુખો પણ ખમ્યે ને પાપી કેહેવાયે!
 શો દોશ કર્યો રાંડી ખાલથી રે? બલા૦ ૧૪
 જીવતર જલો રે! અવતાર ખલો રે!
 હરો છોડવ એ જંજલથી રે! બલા૦ ૧૫
 ચુડા ફોડીને ખાલો ખોડીને,
 ખોડકી કરો શુભ હાલથી રે- બલા૦ ૧૬
 મેહેણાં ને ખુણાં તે કેટલાં રે સહીએ?
 ખમ્યું ઘણું દેશ ચાલથી રે. બલા૦ ૧૭
 બુવાની ને જોખન જલી રે જાયછે,
 બુઢીઆ દીસ્યે ખેઠા ગાલથી રે. બલા૦ ૧૮
 પેલી સુવાસીનાનાં સુખ જોઈહમ,
 રડ્યે ભુડાં એકખાલથી રે. બલા૦ ૧૯

અરે ધાણું ખમ્મયું ! ખરે ધાણું સહયું !
 દુર છધ્યે દુનીઆ રસાલથી રે. ભક્ષાં ૨૦
 હાં દુઓ સમજો-દીલથી કંઈ દાઓ,
 હરો કંઈ હરો દયાલથી રે. ભક્ષાં ૨૧
 પુત્રી, ખેહેન, સગીનાં દુઃખ પાપોની,
 એખ ટીલી ભુસો કપાલથી રે ભક્ષાં ૨૨
 પુનર વોવાહ કરો ને કરાવો,
 શોભા ટેક જલવો એ ઢાલથી રે. ભક્ષાં ૨૩
 “પુનર વોવાહ ઉતેજક મંડલી” ને,
 મલો, છુટી એંટાલથી. ભક્ષાં ૨૪
 મંડલી એ રૂડી, દયાલી, અગતની,
 નીભેલી રહો જગપાલથી રે. ભક્ષાં ૨૫
 ધન્ય છે તેમને-શ્રમ વેડી જોઓ,
 વીધવા કહાડે દુખ પતાલથી રે. ભક્ષાં ૨૬
 સદાના આશીષ જીલી લેશો સહુ,
 બદલો લેશો ધરા કૃપાલથી રે. ભક્ષાં ૨૭
 હાં મત ન હારો, તકરાર ન છોડો,
 જુ કહાડી નાખો ખુશ વાલથી રે. ભક્ષાં ૨૮
 હથીઆર ભીડેલાં છોડવાથી ઠરશો,
 આવાજ જેમ અફડાતી ઢાલથી રે. ભક્ષાં ૨૯
 કીરતી રેહેશે જેમ કોશોશ કરશો,
 તડકું જેમ મુરચની ઝાલથી રે. ભક્ષાં ૩૦

સને ૧૮૯૭ નાં સાલમાં અમદાવાદ ખાતે
દારૂ કામ ઝિડવાથી થયલી ભારે
ખરાબી વીશે.

થયો કોપ અમદાવાદમાં ભુંડી ભાતનો જો,
પરથમ રેલને પછી તે અગની માતનો જો-થયો ૦ ૧
જનેવારી સતાવીશમી રાતના જો,
સુતા લેહર લોક સરવ જાતના જો-થયો ૦ ૨
કલાક દશને અમલે પડી ગામમાં જો,
એવી યુમ લાગી આગ એક દુકાંતમાં જો-થયો ૦ ૩
ઘણા લોક ને પોલોસ દોડીઆ જોરમાં જો,
ભણાં કામને ખાતર રજની ઘોરમાં જો-થયો ૦ ૪
કરવા સીત અગની માતની તે ઝાલને જો,
કે કરે ખમાં લોકના જાન માલ ને જો-થયો ૦ ૫
કોઈએ લીધા હથોડા પ્યાર ભાંજવા જો,
કોઈએ ઘડા પાણીના ઉપર નામવા જો-થયો ૦ ૬
થયો કડકો એક નહી ધારોઓ જો,
સો તોપના જેવો અવાજ મારીઓ જો-થયો ૦ ૭
ઉઠ્યો સોલો એક અગનીનો એવો જો,
ફાટ્યો જવાલામુખી હોય જાણે તેવો જો-થયો ૦ ૮
તેજ નલમાં પડ્યા નીચે સેંકડો જો,
લાગા પાણુ જાણે રામનાં સહસતરો જો-થયો ૦ ૯

પરથમ ચોકીઆ સૌ લોક સારી શેહરમાં જો,
આવીઆ ધરતીકંપ સરખા હરી કેહેરમાં જો-થયો ૦ ૧૦
પણુ જાણીતા થયા સાચી વાતથો જો,
જીઆરે સેંકડોની થયલી બહુ ઘાતથી જો-થયો ૦ ૧૧
પડ્યો આફતનો શેહર સારાં શેહરમાં જો,
ચાલ્યો માહુતમનો રોર ઘેરે ઘેરમાં જો-થયો ૦ ૧૨
તરણ દરવાજાનો ચોક દીસે કારે કારમાં જો,
પડી મરેલાંની લોથ હારે હારમાં જો-થયો ૦ ૧૩
કંઠકિ ધાયલ પડીને બહુ ટલવલે જો,
પડ્યા કંઠકને તો સુધ બુધ નહીં મલેજો-થયો ૦ ૧૪
એવું આફત અમદાવાદે કોઇ વાર જો,
જોયું હતું નહીં બની નાચાર જો-થયો ૦ ૧૫
ધરિવર ઇછા હશે તે એવું બનયું જો,
તેના દઇવમાં લખેલું તેણે ખમોજી જો-થયો ૦ ૧૬

ધુટાં પડતી વખતની સલામ.

હમે હમારે ધરે જઇએ-ભાઈ રામ રામ છે;
આ બોલ્યું ચાલ્યું માફ-બોનું શું કહીએ.
આ કાગળ હોયતો વાંચીએ-રે ભાઈ રામ રામ છે;
આ હરી ગુંણ વાચ્યાં ન જાય-બોનું શું કહીએ.
આ કુવો હોય તો ગાળીએ-રે ભાઈ રામ રામ છે;
આ સમુદ્ર ગાલ્યા ન જાય-બોનું શું કહીએ.

આ ગાનારીને ઘર ચોળાં-ભાઈ રામ રામ છે;
 આ ઝીલનારીને ચીર-ખીન્નું શું કહીએ.
 આ સાંભળનારને શાલ જોરા-ભાઈ રામ રામ છે;
 પેલાં ઊઘતાને બે લાત-ખીન્નું શું કહીએ.
 પેલા સુતાના કુટયા કાન-ખીન્નું શું કહીએ.
 આ ગરબા જે કોઈ ગાશે-રે ભાઈ રામ રામ છે;
 તેના મન ચોતવ્યાં ફળ થાશે-ખીન્નું શું કહીએ.

મુંબઈ અને સુરતની ગરબી.

સાડું સાડું રે સુરત શેહેર—મુંબઈ ચલ પેલી;
 માંહિ પાલાણી મેહેર—મુંબઈ ચલ પેલી—ટેક.

સાત માલની મેડિ ચણાવો, માંહિ બેઠાં શેઠાણી રે
 ચાકર મેહતા મજલે ચાલે, વાણિયાનો ખર્ચર રાણી; મું ૧
 મુંબઈ રાણી સઉ ઠકરાણી, ભરે ન બેઠે પાણી રે;
 કાવડિયા તો પાણી આણે, પિયે પાણો શેઠાણી; મું ૨
 મુંબઈમાંતો કલ્લાં સાંકલાં, કાંઠલીનો નહીં પાર રે;
 મુંબઈ શેહેરના સાહુકારોને, દેવાલિયાની શી વાર; મું ૩
 સુરતની તો સાડીઓને, ઉપર કસબો કોર રે;
 મુંબઈ શેહેરના કાપડિયાને, કોઈ માં દેશો ખોડ; મું ૪
 મુંબઈ શેહેરમાં ઘણી ગાડીઓ, ખગીઓનો નહીં પાર રે;
 સાંજ ફજર સાથ ફરવા નીકલે, વાડી લાડી લઈ ખહાર; મું ૫

મુંબાઈની તો મારકીટમાં, સુખડીઓ વેચામ રે;
 તેથી દીવનો હલવો સારો, સહિ લેવા મન ચલાય; મુ૦ ૬
 મુંબાઈમાં તો સરવે સુખ પણ, તરણ પાંતીનું દુખ રે;
 ભાડું મોંઘું બલતણ મોંઘું, બંદર જાગે મુખ્ય; મુ૦ ૭
 મુંબાઈના પાન બીડાંમાં સોપારીનો કટકો રે;
 સાઠ વરસની ઘરડી ગાડર તોય ન મુકે લટકો મુ૦ ૮
 અમદાવાદો હરામ જાતી, ખંભાતી ગોઝારી રે;
 વહોદરાની વાંકી નારી સુરતની બલીહારી ; મુંબાઈ

સને ૧૮૭૯ માં મુંબાઈની મીલોમાંથી
 મળુરોને રજા આપી હતી તે વીશે.

“ બાપજી ઠેરયાં કાંય સરજવયાં રે ”—એ રાહ.

બાપજી અધવચ્ચ કાં રખડાવયા રે,
 રખડાવયા તો ખેર, પણ હમને
 પુરાં મારીજ કાંતી નાંખયાં રે—૧

બાપજી મોલમાંથી કાં કહાડયા રે,
 હા, કહાડયાતે તો કહાડયા પણ કંઈ
 ધંધે કાંતી લગાડયા રે—૨

બાપજી પીઠપર કાંતી મારયાં રે,
 મારયાં નહો, ને મારયાં તયારે
 હમને પેટપરજ કાં મારયાં રે—૩

બાપજી મુંબઈ તજી કયાં જઈયે રે,
જઈએ જયાંબી, તયાં તો બુમ છે,
તો ઠર પડી કયાં રહીએ રે-૪

બાપજી મુખ વગર તો રહીએ રે,
મુખ વગર રહીયે, દુખ સહીએ,
પણ ભુખને વાયદો તે કેમ દધયે રે-૫

બાપજી હમે તો પેટ દાખી પણ રહીશું રે,
રહીશું ને દોષ કરમને દધશું,
પણ રડતાં પોરીઆંને શું કહીશું રે-૬

બાપજી ભીખ માંગતાં લાજ લાગે રે,
લાજ લાગે ને ભોગબી જાગે,
તયારે ઠરીએ તે કેઈ જાગે રે-૭

બાપજી બેસી કેમ બાંજીએ ઝોટલો રે,
ઝોટલો બી હવે શરપ દેય ને
પેટ માગે બસ રોટલો રે-૮

બાપજી સાહયે થાએ દાંતરડાં રે,
દાંતરડાં તો દાંતરડાં, પણ
હોલવો આ આંતરડાં રે-૯

પરીનસ આફ વેલસની પધરામણી વેલા
મુખધની સઘલી નીશાલોનાં છોકરાંઓ-
ના મેલાવડો થયો હતો તે વીશે.

“મહા કોપ થયો તે કળી કાલમાં જો.”—એ રાહ.
કેવો રસીલો રચાયો હતો માંડવો રે લોલ,
તેનો ગરબો ચોગ્ય છે ગવાડવો રે લોલ.—ટેક.
શોભી રહેલા હારે દોર સેંકડો મુખડાં રે, લોલ
નાના, હસતા ને ગુલાબી, નાજુકડા રે લોલ—૧.
અહીં છોકરા પધાં, ને તહીં પ્યાલકી રે લોલ,
ફરતી આંખોએ જોવા પરીસને વહાલથી રે લોલ—૨
સઉ દેખાવોમાં એ ખરો રલીઆમણો રે લોલ,
પરીતી ભરેલો, નોરદોશ અને સોહામણો રે લોલ—૩
તેમના લાડકવાયા સુખવાસી જીવડા રે લોલ,
પીતા કેળવણી અમરત ને નચીંત સદા રે લોલ.—૪
જોતાં રાજપુતને તેઓ ઉલટથી રે લોલ,
દોધું માન આનંદ મંધુરા સવરથી રે લોલ.—૫
જેના અવાજને દેખાવે દીલ લેહરમાં રે લોલ,
થયું તરતું આનંદ મોજનો નેહરમાં રે લોલ.—૬
મોહ મોઠાં કરી નવીન ભાંત મીઠાઈથી રે લોલ,
મગજ ઓચંપે ભરી નવી નવાઈથી રે લોલ.—૭
ગયો વીખરાઈ સાંજમાં મેલાવડો રે લોલ,
હતો તમાશગીરનો જમાવ ઘેવડો રે લોલ.—૮

પુનર લગનનો આનંદ.

“ઋદા ફકીરી કયા દલગીરી”—એ રાહ.
 સદા સુખી રહો સુરજ મુખી રહો—
 પુનરલગન તમે કરતાં રે—સદાં ટેક.
 તે દીન હતાં દુઃખના સાથી,
 આ દીન જોઈ સુખ પાંટી રે—સદાં
 તે દીન ચાલો, ચુડો વેરી,
 આ દીન શોભો તે પેહરી રે—સદાં
 તે દીન સેવતાં ગમનું ખુણું,
 આ દીન પાડ્યું તે સહનું રે—સદાં
 તે દીન સેવતાં હીણપત મેહણાં,
 આ દીન સુણો ખોલ નેહનારે—સદાં
 તે દીન ગણાતા પશું તુલીય,
 આ દીન સવાયા અમુલ્ય રે—સદાં
 તે દીન કહેવાતા ખોડકી, ડાકણ,
 આ દીન સગુણી સુહાસન રે—સદાં
 તે દીન રડતાં બવ રચણાં ખોઈ,
 આ દીન મેલવી તે જોઈ રે—સદાં
 મેલવ્યું ભોગવો અંતકાલ સુધી,
 વાપરી વ્યુધી, રૂડી રૂધો રે—સદાં
 સમજ સારી ને હાંમત પુરોથી,
 પાંચાંછો તક આ મીઠી રે—સદાં

આશરો દેજો હરેક શુભ ટાણે,
તેરવવા વીધવા ને રે—સદા૦
વેઠેલ દુઃખથી સમન્વૃત આપો,
ન્યાત વેહેમ નાખજો કાપીરે—સદા૦
નવા પતી બણી રહી પતીવરતા,
દેજો પુનર લગનને શોભા રે—સદા૦
હેતે દાતરડું દે આશીશ,
થાજો સાહચર્ય મને જગદીશરે—સદા૦

સુરતવાળા ખાનખહાદુર અરદેશર કોટવાલ વીરો.

“માથળ મુઘરીઆ તે પારસી જીવાનીઆ રે લોલ.”—એ રાહ.
ગુણો અરદેશર તે પેહલવાનો દીલનો રે લોલ,
પારસી શુરો જે ખહાદુરોનાં સીલનો રે લોલ— ૧
ઘસ્વી સતરસો સતાણુના સાલમાં રે લોલ,
સુરત શેહેરમાં જનમીઆ નેક ફાલમાં રે લોલ— ૨
રૂડું ધનજીશાહ તેના પાપનું નામ છે રે લોલ,
જેનું અસલથોજ નામીચું ખાનદાન છે રે લોલ— ૩
ખાપેદાદેથી માનીતા સરકારના રે લોલ,
ઓધા ભોગવતા આવેલા દરખારના રે લોલ— ૪
ખાતા જગીરો મોહટી મોગલ રાજથી રે લોલ,
માનો ભોગવતા સરોપાવો સાજથી રે લોલ— ૫

ખેટો અરદેશર તે એવી યુનીઆદનો રે લોલ,
 પુરો ચાલાક અને યુલંદ મોરાદનો રે લોલ- ૬
 મોહટો બાઈ તેનો ફીરેજશાહ નામનો રે લોલ,
 જતે દેલાવર ને હાકમો દમામનો રે લોલ- ૭
 બારી ભોગવતો જે માનભરી પદવી રે લોલ,
 મોઠાઈ પામેલો જે ધનામો મેળવી રે લોલ- ૮
 જો કે અરદેશર તો બાઈ હતો નાધલો રે લોલ,
 તોખી ચાલાકીમાં ન કોઈ તેનો જોડોઓ રે લોલ- ૯
 ઊંચી લીધેલી તેણે પાહુ કેળવણી રે લોલ,
 સાથે અજમાશની કીધેલી મેળવણી રે લોલ-૧૦
 ટુકી ઊમરથી એધો કોટવાલનો રે લોલ,
 પામીઓ અરદેશર, તે શોહરની સંભાલનો રે લોલ-૧૧
 આગળ એથીયો વખત જતે વધીઓ રે લોલ,
 એધે “સદરઅમીન” ને તે ચાહીઓ રે લોલ-૧૨
 તેણે કામ પજનીઆં તે એવી પેરથી રે લોલ,
 કુલે અધરીઓ કાપી સુરત શોહરથી રે લોલ-૧૩
 તેણે તેજ ચાલાકી વાપડી સામઠી રે લોલ,
 ટોળી વીખેરી નાખી સઘળી ભામટો રે લોલ-૧૪
 પોતે તન ઉપર ખેંચી બારી સખતી રે લોલ,
 શોહરમાં આપ્યાદાની કીધી ખુપ્પ ભરતી રે લોલ-૧૫
 મુજ કાવતરાંખોરાઓનો અસરથી રે લોલ,
 રહ્યોત ખેંચેનીમાં રેહતો સદા ડરતો રે લોલ-૧૬

આસેપાસેના ગામોમાં લુટારા રે લોલ,
 જવા કોળી, ભીલો, ને પીંડારા રે લોલ-૧૭
 તેઓ કરતાતા હમેશાં લુટ જનસતી રે લોલ,
 લોકો હેરાન હતાં તેમના તરાસથી રે લોલ-૧૮
 તેમજ દરીઆઈ લુટારા જે ચાંચીઆ રે લોલ,
 તે સાથે મળી જઈ ખારવાઓ લાંચીઆ રે લોલ-૧૯
 લુટે વાહાણોનો ઉપર જતા માલને રે લોલ,
 મુઠે મોંહડે ખમે લોક તે જન્નજને રે લોલ-૨૦
 લુચાઈ, ખંદાઈ, લફંગાઈ, જુગારની રે લોલ,
 ખુરાઈ ચાલુ હતી તીઆં ધમધુકારથી રે લોલ-૨૧
 લુટે જલમો ગરીબોના હકને રે લોલ,
 એવા ચોરો, ચંડાળો અને ઠગને રે લોલ-૨૨
 બહાદુર અરદેશરે જડ મેખથી ટાળીઆ રે લોલ !
 માલ જતો રઈએતના સંભાળીઆ રે લોલ-૨૩
 કોધા રઈએતને દુઃખોમાંથી મોકળી રે લોલ,
 કોઈથી ચોરાય નહી રતે ફરતી બોકરો રે લોલ !-૨૪
 સરવે સુવે સુખે ઊંઘાડે ખાસણે રે લોલ,
 ધીસ ફરતો રહે અરદેશર વેશ ધાસણે રે લોલ-૨૫
 ચેતવી રખેલા સીપાહીઓ ને રાંડીઆ રે લોલ,
 ખામી કરતા તેઓ જનતા દંડાયા રે લોલ-૨૬
 કોઈ ચોર ન છટકી જાય તેના હાથથી રે લોલ,
 ભુંડા ધુણ રહેતાંતાં તેના તાપથી રે લોલ-૨૭

કામે અધરાં તોડે તે તાલમેલથી રે લોલ,
 લોકો અન્યથા થતાં તેના ખેલથી રે લોલ-૨૮
 અકલ હેઠમતમાં હોતો તે તો એકો રે લોલ,
 કુનેહ કળામાં થયલો બહુ પકો રે લોલ-૨૯
 તેની બહાદુરી નેઆરી છે કીમતથી રે લોલ !
 જાલમ આજેજ હતા તેની હીમતથી રે લોલ-૩૦
 તેની જેહમત અને કોરોશને ધન છે રે લોલ !
 તેની ખુબીપર કુદરત પરસંન છે રે લોલ-૩૧
 ખરેખરી હતી જેમાં મરદાનગી રે લોલ !
 પુરી ફતેહની જેનાપર મેહરબાનગી રે લોલ-૩૨
 શોભા દેલેરી પામે તેના જોરથી રે લોલ !
 લાજે હાકમે તેના તેજ તોરથી રે લોલ-૩૩
 જલકે દાદ ધનસાફ તેની તળવારથી રે લોલ !
 બિંધા પડે ખુની તેના પોકારથી રે લોલ-૩૪
 મજલેસ સંગાર પામે તેનાં મુખથી રે લોલ !
 તે તો ખુશીમાં રહેતો સ્થગ્યેત મુખથી રે લોલ-૩૫
 સુરત મગરૂર રેહતું તેના નામથી રે લોલ !
 મોહટાઇ પારસી પામે તેજ દમામથી રે લોલ-૩૬
 તેના શતરૂ હમેશ બિંધા પડતા રે લોલ,
 છુપાં તરકોમાં નહી કદી ફાવતા રે લોલ-૩૭
 રાજ સ્થગ્યેત વચ્ચે મુલેહ ખીલવી રે લોલ,
 શેહરે મોહટાઇ તેથોજ જતી મેળવી રે લોલ-૩૮

મોહટા ઝોધેદારો મદદ તેની માંગતા રે લોલ,
 પુરો પરાકરમી પુરૂષ તેને માનતા રે લોલ-૩૯
 દેશો રાજા ને સુખાઝો તેને નમતા રે લોલ,
 તેનાં કદમથી ધજિત મોહટી ગણતા રે લોલ-૪૦
 જાપરો મેળવી આપીઓ રાજાને કાયદો રે લોલ,
 લોકમાં માનીતો કીધો ઈંગલીશ કાયદો રે લોલ-૪૧
 સરકાર જાણીતો થઈ તેનાં હેશાનથી રે લોલ,
 તેને નવાજીઓ “ખાન ખાહુર” માનતા રે લોલ-૪૨
 આપોઆ સરોપાવ વલી ઘોડા સાથના રે લોલ,
 મોહટી જાગીરો દીધી તેના હાથમાં રે લોલ.-૪૩
 પુરો સરકારજ કીધો તેને ચાનથા રે લોલ,
 પુરો મેલીઓ રમ્યેતે પુરતાં માનથી રે લોલ.-૪૪
 જીઆરે જાય પજારેથી તેની પાલખી રે લોલ,
 કુલે રમ્યેત ઉભી થાય દોલોજનથી રે લોલ.-૪૫
 એવી ખાહુરીથી મેળવી મહા કીરતી રે લોલ,
 સુરો અરદેશર તે ગયોછે ગુજરા રે લોલ.-૪૬
 ધરિવો અઢારસો ને છપ્પનના સનમાં રે લોલ,
 ગયા અરદેશર તે ખેહસ્તના ચમનમાં રે લોલ!-૪૭
 તેની જગા પુરાતી નથી કોઈથી રે લોલ,
 શોબા અરદેશરનાં નામને આપી જોઈતી રે લોલ.-૪૮
 હાંદો ખાહુર પારસીમાં તે છે પેહલો રે લોલ,
 તેનો ઉપકારી છે આખો સુરત જલ્લો રે લોલ.-૪૯

જોકે વેલો નથી પાકી તેનો જગમાં રે લોલ,
 તોપી નામ તે સચવાશે કીરતી ઢગમાં રે લોલ.—૫૦
 તેનાં પગલાં પીન સુરત રંગીરંગ છે રે લોલ,
 તેનાં નામ ઉપર ખુશોદ કુરખાન છે રે લોલ!—૫૧

કજયાવારની કજયાખોર ઓરતોનો ફરમાસુ કજયો!

(એક પીળાંની એકવીસ લગાઇ !)

“મારાં કરમને કળેડું લાલ કેમ કીજે.”—એ રાહ.
 પેલાં લગાયક લડે તે—પાઘ સાંભળો રે !
 તેના પોકારા પડે છે—ભાઈ સાંભળો રે !
 પાઘ સાંભળો રે—ભાઈ સાંભળો રે.—પેલાં ઠેક
 “દ્રેસાદગામ”માં મોહલો એક છે—નામે કજ્યા વાર
 “કુશાઈ” નામે હોસાં તોઆં એક—રેહતાંતાં લડનાર.—પાઠ
 ચોરાયું એક દહાડે તેમનું—મરધીનું પીલું,
 લડવા આવોઆં સંધણીમાંથી—કામ મુકોને વીહીલું.—પાઠ
 સાદરી પાંથરી ઓટલે બેઠાં—ગોરુસામાં કુશાઈ,
 આ પરમાણે ચાલુ કીધી—નામીચો લગાઈ.—પાઠ
 “ભસ્તે જાય મુવાં, મારાં—પીળાંને ખાતાં,
 હોયાં ઉતાં મરજો તેનાં—રમતાં ને જમતાં.—પાઠ

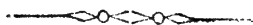
ચરતું ફરતું પીલું માફ-જે પ્ષાતું હોશે,
 આપું માપું પેટમાં તેનાં-કુટી નીકલશે!"-પા૦
 એ સાંભળી પડોસણ તેની-જે હોસો " મકાઈ, "
 ફફડી ચઢકો નીકળી આવી-સતી પોળી થાઈ.-પા૦
 લડવા માટે માથે પ્યાંધીઓ-તાણીને પાટો,
 ફાંટો લાવી પકવા બેઠો-ભારી પલાંઠો.-પા૦
 "વહાળાં મુઠ્ઠાં કુરાઈ, તું એટલી-ગાજો દે શાને ?
 સુગોને જે દે તે કહે-પોત પોતોકાંને.-પા૦
 દુખતું ડોહલું માફ-તારે કલેજે ભરું,
 ગાજો તારો તારાં ઘેરમાં-મુજથી ઓવાફ.-પા૦
 કરમ પરી, કરતુક ભરો-કુટણી ને કુતરી,
 ફાટો મુઠ્ઠાં, ભસ્તે ગઈ-કીઆંથી તું નીકળી ! "-પા૦
 એ જોઈ,બેટી કુરાઈનો,જે-"સુંદીઆની સુખલી,
 માયનું હેત કરો તે હવે-લડવાને નીકળી.-પા૦
 " તાફ તુને " કરતી આવી-ભીડીને કાછડો,
 ખોલો કીધો આ રવેશે-ગાજોનો ગાંસડો:-પા૦
 "હણતાં નડતાં મરજો મુવાં-નખખોદ તેમનું જય,
 મોહવાનાં લોકો મુવાંનું-ઉજડ સઘળું થાય.-પા૦
 લડતાં કાંચ નહી મુવાં કોઈ-હમો તરફથી,
 ભખો ખાવશ હવણ, નહી તો-નીકજો ઝડપથી!"-પા૦
 એ જોઈ,ભુસું ભુસું કરતી-આવી " ધનાઈ ઢીંગલો,"
 તન ધુનાવી છછણી તે જેમ-તફડતો લેવટો.-પા૦

ધાંટો પાડી અરડાઇ એવું—જેમ મસ્તાની ભેસઃ
 “સત પર ચહી સુખળો—તારી જીભળીને તું રેહુંશ—પ્યા૦
 નકામી કાંચ આપે છે તું—મોહલાને સંતાપ ?
 રેહું તારે રાચે આપ્યા—મોહલાનું હું પાપ !”—પ્યા૦
 ધનાઈનો કુંમકે આવી—તેની માચની માસી,
 ફરમાસુ છે નામતેનું તો—“અસલાની આસી”.—પ્યા૦
 રડતે મોહડે એનની પેટે—પાડી ચીચીઆરીઃ
 “ગાજો દેતાં મરજો તમ, જેમ—પેટી મુઈ મારી.—પ્યા૦
 ગાળથી પીઆરી પેટી મારો—ગુજરી ગઈ “સોપાઈ,”
 મરજો તેમજ તમારી પણ—વીઆતી જનતી જાઈ.—પ્યા૦
 આવાઈ નવાઈનો પેટી મારો—રહી છે હવે દસ !
 નામો તેમનાં દેશે તેનો—ટોટો હું પીસશ !”—પ્યા૦
 એવું જોઈને ભડકી નોકળો—“તેજ્યાઈ ટપો”
 તાણ કરીને કેહવા લાગીઃ—“આસીઆઈ, ચપો !—પ્યા૦
 દસ તમારી દીકરી તે કાંઈ—થોડી નહી કેહવાય,
 એકઠી થઈજો ચાલે તે તો—હાર કીડીનો થાય !—પ્યા૦
 એ જોઈ, આવીઓ આસીનો વર—નામેજે “ચાનજ,”
 દેખાવે તે લાગે ગોચા—ગોંસાઈનો “સામજ.”—પ્યા૦
 હોક નાહનું ને તન માતેલું—જેમ ધોનો ડપરો,
 કદ ઠીંગણું ને પોચી જાડી—અકલંમાં ગપરો.—પ્યા૦
 પધરી ગમથી લડવા આવીઓ—પણ અતે થાકો,
 તેજ્યાઈના ટપા સામે—ઉપાય નહી લાગો.—પ્યા૦

અંતે ધરમાં નાહસી ગયો-ચાંનજી ખીચારો !
 ગાંડી ભેંસો વચે, પાપડો-ફાવીઓ નહો પાડો !-પા૦
 એજોઈ કુટતી કુટતી નીકળી-“પોટીઆનો મોંટલી,”
 થાતી તે ચાનજીની માયના-ધણીની દીકરી.-પા૦
 તેજીપાઇની સામે થઈ જેમ-લણએક માછણ,
 હાથ પછાડે, ડોક ધુણાવે-ડોળામાં ડાકણ !-પા૦
 પરથમ મારીઆ જોશથી થોડાક-સામાંને પથ્થર,
 આ પરમાણે લડવા મંડી-ગાળોનો ટક્કર:-પા૦
 “મરજો તું ને તારાં વહાળાં,-હોયાં ને ઉતાં,
 મરજો સારાં સકાળાં, વળી-નાહનાં ને મોહટાં.-પા૦
 આઈ મરજો, પાઈ મરજો-મરજો ભાઈભોજઈ!!
 મુવાં મરજો, જીવતાં મરજો-મરજો જાયાં જઈ!!!”-પા૦
 એટલાંમાં તો ઉપજી આયાં-“કુકીઆઈ કોટલું”
 હાથે ખોરાં, પગે ખોરાં-જોવા જોગ પુતળું.-પા૦
 કંમરથી વાંકાં વળેલાં-પકડી લાકડીને,
 ધોરે ધોરે લડવા આયાં-કાંસો કુસીને !-પા૦
 કજીઓ જોતાં લોકને જોઈને-લાગાં ગાળ દેવા:
 “લોક મુવાં પરવારતાં જેવાં-શું ઉભાંચ જોવા !-પા૦
 રૂડા આ કજીઆને તેથી-લાગે છે નજર,
 જોતાં જતાં નાખતાં કાની-ધુલ આંખની અંદર !”-પા૦
 એવો કજીઓ જોઈક મકમીઆં-“હોમજીનાં હમાય,”
 આખા ફળીઆ વચે તેઓ-બુજોરગ ગણાય.-પા૦

સાડીની સોર કરતાં તેઓ-ધીરે રેહી આયાં,
 કજીઓ આ ચુકવવા ખાતર-લવાદ તે થાયાં.-પા૦
 ભીંત અઢેલી તાહાકો કહાડી-ખોલીઆં તે કાકી:
 “ગાળ ના દેવો ખેહનો તમો-ધુજે છે છાતી.-પા૦
 ગાળ ના દેવો, ભસ્તે ગધઓ !-મહીરાં સાસરાં મુઘ !!
 પાપલા મુઘઓ ! ખાટલા સહીઓ !-શેતાનોની કુઘ !”-પા.
 એ સાંભળીને છછણી પડી-“હીરજીની હીરાઈ”,
 ઠણકો કરતી ગાજો દેતી-જોશથી ઉભી થાઈ.-પા૦
 ટોટો પકડી હુમાયજીને-આંચકો મારોઓ એક,
 હુમાય કાકી ગગડી પડી-નીચે ચાલીઆં છેક !-પા૦
 ભોંયપર પડોઆં હુમાય કાકી-“અરેરે” બોલે,
 ધનસાફ થાયાં એ તો તેમનો-સરવેથી પેહલે !-પા૦
 “ધરતી આઘએ ઝોલોઆં” કરી-તેમને ઉઠાડીઆં,
 માથે ધુળનું ટીલું કરી-ઘેરે પોંહચાડીઆં !-પા૦
 એથી તો ખુનકોપર ચહડીઆં-હુમાયનાં સગાં,
 સાથે મળી કજીઓ લડવા-થયાં કુલ ભેગાં.-પા૦
 આવી તેમાં વખણાયત્રી તે-“ ભોમી ભરચી ”,
 તેની સામે મેદાન પડો-“ ચાંણુપ્પાઈ ચુંચી. ”-પા૦
 “નોરીઆની નાહલી”ની સામે-“કાહાનપ્પાઈકોકટ,”
 “જોખીઆની જીલુ” તો છેટો-પપ્પોડતી ક્રોકટ.-પા૦
 એવી રીતે લડવા મંડીઆં-સઘળાં માહોમાહે,
 મોહલો આપો ચીકાર થયો-ત્રોકનાં ટોળાંએ.-પા૦

વખત જતાં વધતી જતી-કજીઆપોરનો ફોજ,
 લોકને પડતી હસવાની ને-જોવાની ખુબ મોજ.-પા૦
 ગાળ ગલોચ ને ફજોતીનો-થઇ પડીઓ સુકાલ,
 હાથ ને ડોકાં હીલવા લાગાં-જેમ ઝુંડ તરવાળ.-પા૦
 મચ્છી યજ્ઞર પેરે નીકજે-તેમના પોકાર,
 રહો નહો શકીઆ તેમને માથે-સારોના છેડ.-પા૦
 એકેક કરતાં વધતો કહાડે-લડવાનો તેઓ જોશ,
 ગાળ દેવાની એકેક કરતાં-ચાલે ઘોંઘસા ઘોંઘસ.-પા૦
 રાત ગઈ મોહટી તોખી કોઈની-જણાઈ નહી ઝીત હાર,
 કીધો પોતા વચે તીઆરે-આ રીતનો કરાર:-પા૦
 “ધેરે જઈએ, કજીઓ ઢાંકી-હવડાં તો ટોપલે !
 પામદાદ માંજ લડશું પાછાં-વસીદે મોહડે ! !”-પા૦
 એક પોળાંની એકવીસ લડાઈ-થઈ એવી રીતે !
 લોહી ચુસવા વળગેલી જળો-સેહલથો નહો ફીટે.-પા૦
 સમજુ પાઈઓ ! કરજો તમો-આ કજીઆનું તોલ,
 કમજત માંજોં ખપવું હોયતો-શીખજો એવા ઘોલ !-પા૦
 લેઆનત નાખી લડતાં ઉપર-“ખુરશેદ” ગયો ઘર,
 સમજુ પાઈઓની રમુજ માટે-રચીઊં આ ચીતર.-પા૦

વરસાદની મેહુર.

આયા આયા રે વરસા દોન-સરસા કુદરતમાં
તરૂપત કીધા તરસા જીવ-નરસા રોગ હણયા-ટેક.

જીવ તવલાવી આંખો તણાવી
આવયા થઈ બહુ મોઢા રે,
લેતા આવયા મુખ સંઘેસા
સવરગથી પડ્યવી જોગા-સરસા૦ ૧

અમરત સરખું નોરમલ જલ પાઈ
ફેરવયું ધરતી રૂપ રે,
ભરપુર કરયાં, હતાં જે ખાલો
નદી, તલાવો કુપ-સરસા૦ ૨

ખનાવી વાડો સવરગ સરખી
ખોલવી સુંદર ખેતી રે
જમીન તેમજ ડુંગરાપર કીધી
લીલી લેહરને વેહેતી-સરસા૦ ૩

હોલવી નાખીઓ જલનાં ઝરણે
ધરતી પેટ અંગાર રે
ઠંડા કીધા જીવો પરાણીના
બાંજ સખત સોખાર-સરસા૦ ૪

નીરજીવ જીવદાર સહિ વસતુમાં,
મેલી એવી અજમત રે,

થયા ધરાવતા સરવે એકદમ
 વરધી ને ખરકત-સરસા૦ ૫
 અપ્પજો રૂપોઆ ખરચવે જે
 દેખાવ કરવો નવ વલે રે,
 બળવયો તે મેઘરાજાએ
 રૂકત પણોતે પગલે-સરસા૦ ૬
 પ્રકરમ તેના વ્યાધ્યાં છે સઘલે
 નજદીક તેમજ દુરરે,
 ઢાંકી ગગન સપાટી કોધું
 આંખું સુરજનું નુર-સરસા૦ ૭
 ગાજવીજના ધુન્નરાથી
 ગજવી મેલી જોહાન રે,
 કીધાં તરતાં જલ મીઠાંમાં
 જાહાડ, પાહાડ મેદાન-સરસા૦ ૮
 એવા રાજા પ્રકરમીને
 કર્યે નીત નમન રે,
 હેત પરીતે લઈ લઈએ રૂતમાં
 શુભ તેમનાં દરશન-સરસા૦ ૯
 વીનવીએ તેમને, વરસી હૃદસર
 વધારજો રસકસ રે,
 વલતે દોને લઈ પધારજો
 દુનીઆથી માન જશ-સરસા૦ ૧૦

મીં મકોડાજીની રમુજી વાત.

“ચાલની ચાલની”ની રાહ પર ચાલતાં ચાલતાં ગાતું.

માયજી માયજી માયજી રે

તમે સાંભલો વાત મારી માયજી—ટેક.

હું મકોડાજી દીકરો તમારો,

કામો મોટાં મુજથી થાયજી રે—તમેં ૧

કીડી મકોડીની સભાઓ મધે,

કરંધું ભાષણો વાયજી રે—તમેં ૨

કસારીઆને કસારી જેવાંબી,

મારા દમમો દબી જાયજી રે—તમેં ૩

દર છે મારું ભીંતની કોતરમાં,

થાજીધું તાંહાં હું તો રાયજી રે—તમેં ૪

પડેલી ખડેલી કગરસો સહુતી,

ઝટ મુજથી ઊંચકાયજી રે—તમેં ૫

એ શું ઓછાં પરાકરમ મારાં?

ખહાદુર કેહો નહીં કાંયજી રે?—તમેં ૬

ગોલનો ધડોબી સેહલથી ઝિઠાવું,

પણ કંમર ભાગી જાયજી રે!—તમેં ૭

સને ૧૮૭૬માં કાઠયાવાડી દુકાલયાં લોકોને
તેમને વતન પાછાં મોકલતી વેલા
તેઓએ મુંબઈને કીધેલી
છેલી સલામ.

“હમે હમારે ઘર જઈએ રે-ભાઈ રામ રામ છે” એ રાહ ઉપર.

હમે હમારે વતન જઈએ રે-ભાઈ રામ રામ છે;

કરો તસદી મેહનત માફ-ખીજી શું કહીયે-૧

હમે આયાતાં રાખી આશ-મોટી મુંબઈ પર.

પણ જઈએ છે થઈ નીરાશ-ખીજીં ૦ ૨

કીધું કરવા જોગ તમે સહિ-પણ પોંહચી ન વલયું.

તેમાં તમારો નહીં કંઈ વાંક-ખીજી ૩

સહિ વાંક હમારા કરમનો-ખીજાં કોઈનો નહી.

કમ નસીબનો ન કેટે ઠાર-ખીજીં ૦ ૪

હમ પગમાં એવી અવર-જેવાં આયાં નહીં,

પડી ભાંગાં મોલ વેપાર-ખીજીં ૦ ૫

તમ પરાયા તોએ ભલા-કે મુઠી અન દીધું,

ન લીધી રાજઓએ દાદ-ખીજીં ૦ ૬

તુને ધન છે રોહર મુઘરાઈ-કે હમને મોકલવા,

દીધા રોકડા દશ હજાર-ખીજીં ૦ ૭

દેશું દુવા જીવશું તયાં તક-ભુલશું નહી ભલાઈ,

ખીજો વલાય શું હમથી પાડ-ખીજીં ૦ ૮

બલી કંગાલયત, બલયું પેટ, બલયો ભુખમરો ;
 બલી વોતેલાં દુખની વાત-ખીન્નું ૦ ૯
 છેલે કહેછે જોગોપાલ-તમને, દાતરણ,
 તમે કીધાછ હમને બહુ યાદ-ખીન્નું ૦ ૧૦

સોહવાસણોને વીધવા વીનંતી.

મુણો મુચના તે સરવ સોવાસણ જો ;
 રાંડી રાંડને તે આસરો દેવો ઘણો જો, મુણો ૦ ૧
 વોધવા દુઃખ તે પતીને કહો જણાવ જો જો ;
 સમજવીને દયા રૂંડી ઉપજવ જો જો, મુણો ૦ ૨
 દઈ ઊત્તજનો રાંડોને આગલ કરો જો ;
 પછી સરવ ધણી સાથ મદદે કરો જો, મુણો ૦ ૩
 વોધવા પીડ નીવારવી ધારશો જો ;
 રૂઢું કાજ પરમારથ પાર પાડશો જો, મુણો ૦ ૪
 કરો લગ્ન રાંડી તણાં તમ હાથ છે જો ;
 કરો ઝઢુ હવે દેશ સહુ સાથછે જો, મુણો ૦ ૫
 ધાય હેમુ ને રાંડેલી ભેળો સહુ જો ;
 પછી પરપતું શું ચાલશે કહો બહુ જો, મુણો ૦ ૬
 તમે છોજ કરનાર ચતુર નારીયો જો ;
 કરું દુઃખથી જે મુચના તે લીયો જો, મુણો ૦ ૭
 માનો વાત મંગળ કાજ રૂઢું કરો જો ;
 કહે નરમદા ખરું તે ઉરમાં ધરો જો, મુણો ૦ ૮

સને ૧૮૭૬માં દખાણમાં ચાલેલી લુટ વીથે.

“મલજો મલજો મલજો રે મારા શયામ
કાલે મલજો”—એ રાહ.

ધાડથી ધાડથી ધાડથી રે
ધુલ રહ્યું છે દખાણ ધાડથી—ટેક.
ઘોલે દોસે રોહર ગાંમો લુટાએ,
રમ્યેત ગભરાય માર ફાડથી રે—ધુલ ૦ ૧
પુણા, પનવેલી, થાણાં ને કરજત,
ધુજેછે, લુટના પોકારથી રે—ધુલ ૦ ૨
પાકી નથી રહી ધાસતી એ ભુંડો,
નગરો મુંબઈ ગુલજરથી રે—ધુલ ૦ ૩
ફાવોને હાંમતે ઉતરીયા હેઠા,
લુટારા, ધાટોના પહાડથી રે—ધુલ ૦ ૪
નાણાં કહણવે લખોને ધમકી
શરીમંતો ને સાહુકારથી—ધુલ ૦ ૫
જવ લઈ નાહસે લોક અહીંથી તહીં,
છુટાં પડી ઘેરપારથી રે—ધુલ ૦ ૬
અંધેર મચાવ્યું છે ટોલો પનીને,
નીરભય રહી હુથીઆરથી રે—ધુલ ૦ ૭
નહીં રંકેને મારતાં કરે દયા લેશ,
નહીં ડરતા બલવંત સરકારથી રે—ધુલ ૦ ૮

પાછો ક્યાંથી આવ્યો વખત લુટાડ,
 સુકવતો લોહી, માંસ હાડથી રે-ધુલ ૦ ૯
 ધીરજ ધરીને ટાળો સહિ આફત,
 દાતરણોનો તેજ ધારથી રે-ધુલ ૦ ૧૦

શેરના સ્વપના વીશે.

“ઓ અરદેશર, તારો રે ડંકો રે સુરત શેફેરમાં”-ઓ રાહ.
 ઓ સઘયરો રે, શેરતણા વેપારનું સ્વપનું સાંભલો;
 શુણી સમજીને, ભવતારણ ભગવતનો ભગતીમાં
 ભજો-ટેક.

ઘસ્ત્રી સન અઢારસેં થાતાં,
 વલી તે ઊપર તરેંસઠ જતાં,
 પાહુ મનુષ થયાં ધનથી માતાં,-ઓ સઘયરો રે ૦ ૧
 જયાં અમેરીકામાં જુધ જાગ્યો,
 ત્યાંનાં રૂનો ધંધો ભાગ્યો,
 આપણાને લાભ ધણો લાગ્યો,-ઓ સઘયરો રે ૦ ૨
 તે નાણું ધંધે ક્યાં ધરવું,
 વેપાર વીધે કેમ વાપરવું,
 મુજે નહીં જે આ શું કરવું,-ઓ સઘયરો રે ૦ ૩
 પછી સરખે ભાગે શેર કરયા,
 ભોળા થઈ સહિએ ભાગ ભરયા,
 હીકમતથી લાખો દામ હરયાં,-ઓ સઘયરો રે ૦ ૪

કોઈ નાણાં વટું કરવા લાગ્યા,
 કોઈ જમીન લેવાને જાગ્યા,
 કોઈ તમામ ધંધો કરી તાગ્યા.—ઐ સઘયરો રે૦ ૫
 પછી ઉદયમ તો પકડયા આડા,
 ખાડી ને પુરાવ્યા ખાડા,
 જર જોઈને ખુબ થયા જાડા,—ઐ સઘયરો રે૦ ૬
 થઈ અનેક કંપનીયો ઐવી,
 બુગતી દીસે જોવા જેવો,
 દીઠી ઉભરાતો લક્ષ્મી દેવી,—ઐ સઘયરો રે૦ ૭
 લોકો દોડે શેરો લેવા,
 જન સહી પનીયા ગાંડાં જેવા,
 કોઈ પુછે નહીં ધણીછે કેવા,—ઐ સઘયરો રે૦ ૮
 ઉપરીઐઐ ધારયું ઐવું,
 લોકોનું ધન લુટી લેવું,
 પછી કર્યું તરકટ જોવા જેવું,—ઐ સઘયરો રે૦ ૯
 જે જે કંપની જોણે કહાડો,
 અતો ભાવ ચડાવ્યા ઉપાડી,
 લોકોને લાલચ દેખાડી,—ઐ સઘયરો રે૦ ૧૦
 એમ કંઈકે મેળવી ખડું માયા,
 જોઈ લોકો ખીજ લલચાયા,
 કહું કોણ દીવાના કોણ ડહાયા—ઐ સઘયરો રે ૧૧
 રોકડ ખરચી શેરો લીધા,
 ગાંઠેથી ગરથ ગણી દીધા,
 પછી શેર તણા સદ્ગ કીધા—ઐ સઘયરો રે૦ ૧૨

પાંસઠની સાલે પરીણામે,
 ઠગ ધંધો તે ઠમો ઠામે,
 દીદો નજરે દલપતરામે,—
 ઝો સઘયરો રે, શેરતણા વેપારનું સ્વપનું સાંભળો;
 શુણી સમજીને, ભવતારણ ભગવતની ભગતોમાં
 ભજો. ૧૩

મરહુમ સર જમશેદજી જીજીભાઈ પ્યારોનેટ વીશે.

“આશવજી સંદેસો કેહજો શયામન”—એ રાહ ઉપર.

હીંદી વસ્તીમાંનો નર તે નામીચો,
 એકો સર જમશેદજી જીજીભાઈ જો;
 લેહરે ખોલીઓ પાછો પારસી પ્યાગીચો,
 નેહર સખાવત તેની જેમ ફેલાઈ જો !—હીંદી ૦ ૧

નવસારો કરુપામાં જનમીઓ નેક દીને,
 માહ દસમો દે, રોજ છઠ્ઠો પ્યોરદાદ જો;
 સતરસો તેઆસોનો છે ધંસ્વી સને,
 નામસહુર ને ગરીબ હતી આલાદ જો.—હીંદી ૦ ૨

માયનું નામ જાણો તમ ગુણવંત જીવીપાઈ,
 પીતાનું જાણીતું જીજીભાઈ જો;
 વાત રૂઢી જીઆરે તે જનમીઆની ફેલાઈ,
 વેહ્યાઈ તેની કુદરતમાં વધાઈ જો !—હીંદી ૩

નખલી હાલતમાં ઉધરીઓ તે જગે,
 ટુકેથા છેક ગુજરી ગયાં માય પાપ જો;
 સંકટ આવી બેઠું તેને સુખ વગે,
 મુખપર તપતો તોપી મોહગ્રાધ તાપ જો-હીંદી૦ ૪
 આવી મુંબઈ રહેઓ તે સગાને ઘર,
 નામે જે ફરામજી નોરોવાન જો;
 કીધો તેણે તેને આપ બેઠીનો વર,
 નામે આવાંપાઈ જે પુર ગુણવાન જો.-હીંદી૦ ૫
 સસરાનો દુકાને કામે બેસે તે,
 ફરસુદ મલતે શોખતો તે ઇંગલોશ જો;
 વેપારી કામોમાં ચીતને રોકે તે,
 જાતી ચાલાકી તેમાં અતીશ જો.-હીંદી૦ ૬
 સોલની ઉમરે તો ગયા તે કલકતે,
 મેહતાગીરી કરવા પગારદાર જો;
 તીઆંથી આવી સફરો કીધી ચીન ખાતે,
 આઠ વરસમાં પેદરપે પાંચવાર જો.-હીંદી૦ ૭
 ચીનની ખીજ સફર કરીને આવતાં,
 ફરેંચોએ લુટીઆં ઈંગરેજ વાહાણુ જો;
 તોઆરે જાવું પરીણ તેને “કેપ”માં,
 થઈ ફરેંચોને તાબે બંદીવાન જો.-હીંદી૦ ૮
 આફત એવી એવી ઘણીએક વેઠો છે,
 જેહમત બેંચી જીવાની દોવસ જો;
 સંકટમાં ધન પામે એવી એક કેહતી છે,
 સખતી બેંચે તેજ પામે રસ જશ જો.-હીંદી૦ ૯

એવી અધરી સાથે અજમારા મેળવીને,
 ખુબ્બ થાયો વેપારમાં માહીતગાર જો;
 કુનેહથી કેટલીએક દોલત સંધરીને,
 ખોહલો ખોલીએ વેપારો રોજગારજો.—હીંદી૦ ૧૦

ખંગાલા, મધરાજ; વગેરે શેહર સાથ,
 કરવા લાગો વેપાર ધમધુકાર જો;
 મોહટા વેપારીમાં વધી ગઈ તેની આંટ,
 ખીજ દેશે મેલીઆ નહીં પકાત જો.—હીંદી૦ ૧૧

ચીન, સીંગાપોર અને સાથે શ્યામ પણ,
 છોડીજીં નહીં વળી વખાણાચલું ઈંગલંડ જો;
 વેપાર રૂ અફીમનો કીધો જથ્થાખંધ;
 નેમમાં હંમેશ થાતો ફતેહમંદ જો.—હીંદી૦ ૧૨

સઘળા વેપારીમાં સરસાઈ ઝોતીએ,
 ઉથલપાથલ કરતાં ખેશુમાર જો;
 મુંબઈમાં લેખાયો હવે તે શેરીએ,
 પામી પુષકળ દોલતનો ભંડાર જો.—હીંદી૦ ૧૩

વગ ને જગમાં તે પુરો પગ ભર થયો,
 માન, શાન ને જાણમાં વધીએ છોક જો;
 નેકબખ્તી સેતારો તેજ સરપર રહેએ,
 વધતાં કરતો રોજ, તેજ, ટેક જો.—હીંદી૦ ૧૪

ધન પામોને તે ધરમ દેઆનમાં પડીએ,
 ખખ્ખેશ કરવે ખોલીએ સખી હાથ જો;
 સઘળાંને હોલવવાં એ નીઅમ ધરીએ,
 દીલે રાખી દયા હીંમત સાથ જો.—હીંદી૦ ૧૫

પેહલાં કરજ આપી કેદો છોડવીઆ,
 પ્યાંધી આપીઆં રખડતાંને ધર જો;
 ભુખાંને અત પાણી આપી ઝોલવીઆં,
 અંગે દોધાં નાગાંને વસ્ત્ર જો.—હીંદી૦ ૧૬
 પડતાંને ટેકો દધ ઉભાં રાખીઆં,
 રોખતાંને દુખમાંથી કહાડીઆં પાહાર જો;
 ભમતાંને ધંધો દધ રસ્તે નાખીઆં,
 રડતાંની બંધ કીધો આંસુ ધાર જો.—હીંદી૦ ૧૭
 નાચારનો નાચારી ટાલી નાખી છે,
 નાવાંરેસના દોલનો ટાલીઓ ગમ જો;
 પુષકલ જોડાંની શાદો કરી આપીછે,
 સાચવીઆ છે ભાગતાંના ભરમ જો.—હીંદી૦ ૧૮
 ઘણીએક સગવડનાં ખાતાં ઉભાં કીધાં;
 ભરી આપીઆં વળી ભાગી પડતાં ફંડ જો;
 પડતાં થામો સમરાવી સીધાં કીધાં,
 પુણે પ્યાંધયો પાણોનો મહા બંદ જો.—હીંદી૦ ૧૯
 શોહરે શોહર કેળવણી ખાતાં સ્થાપીઆં,
 છોકરાની તેમ છોકરીની ઇસ્કુલ જો;
 લખખો પરાણીઓનાં મહા દુઃખ કાપીઆં,
 બંધાવીને કુવા, તળાવો, પુલ જો.—હીંદી૦ ૨૦
 દરદી કાજ દવાખાનાં ચાલુ કરો,
 ટાલી નાખો પીડા ને જાંજલ જો;
 પોષણ સાથેની તે આશીરવાદ ભરો,
 કાયમ કીધી મોહટી હાસપીટાલ જો.—હીંદી૦ ૨૧

ઠામે ઠામે ઊંધાહો છે ધરમસરા,
 જગા જગાનાં લોકને ઠરવા કામ જો;
 સુધરાવીઆ છે પડત રસ્તા, કુવા, ઝરા,
 વેંહું ચાણુ કીધાં હાથ ભરી ગામે ગામજો-હીંદી ૦ ૨૨
 ધરમી ઠેકાણાં સુંદર ખંધાવીને,
 જતરી રાખીઆં દીન ધરમનાં કામ જો;
 દેખાવો રાજવંસી સઘં દેખાવોને,
 તાજો કીધો ઇરાની દમામ જો.-હીંદી ૦ ૨૩
 સરકારી ખાતાંને મદદ આપી વળી,
 આખર થઈ સરકારખી કદરદાન જો;
 વખણાઈ વેલાત સુધી તેની રીતી ભણી,
 આપીજિં મહારાણીએ મોહટું માન જો.-હીંદી ૦ ૨૪
 પેહલાં “નાઈટ” ને પાછલથી “બારોનેટ,”
 આપીઆ એવા અમોરી ખેતાખ જો;
 રાજ સનદ સાથેના ચાનો કીધા ભેટ,
 ગવરનરોએ ભરી મોહટી દરખાર જો.-હીંદી ૦ ૨૫
 વસ્તી વીસ કરોડની હીંદુસ્થાનમાં,
 નથી મેળવીજિ કોઈએ એવું માન જો;
 પારસી ટોલો દીપીએ આખી જોહાનમાં,
 સખીમાં જમશેદજીનું પેહલું નામ જો.-હીં ૦ ૨૬
 બારસો અઠાવીસનાં પારસી સાલમાં,
 માહ સાતમાંનો રોજ હતો ગોવાદ જો;
 શતે બે વાગેના નાખુશ કાળમાં,
 સર સાહેબ ગયા ખોદાઈ દરખાર જો!-હીંદી ૦ ૨૭

આલમ દલગીર થઈ તેનાં મોતથી,
 કરમાઈ ગયો સખાવતનો પહાર જો !
 તરણુ ખેઠા, એક ખેટી, જતી જોતથી,
 મેલી ગયા આ પાછલ યાદગાર જો.—હીંદી૦ ૨૮

કીઆં તે પારસી કોમનો છેલ્લો પાદશાહ !
 કીઆં છે તે સખાવતનો પેહલવાન જો !
 કીઆં તે હિંદુસ્થાનની ઇજતની પનાહ !
 કીઆં તે ઉદ્દાઓગ ક્તેહની નીશાન જો !—હીંદી૦ ૨૯

કીઆં તે મુંબઈની મોહરાઈનો હીરો ખરો !
 કીઆં છે તે જમાનાનો જમશેદ જો !
 દોઆ ને નેકી તે સાથે લઈ ગયો !
 રાખી ગયો યાદગારીનો “ખુરશેદ” જો.—હીંદી૦ ૩૦

મીથયા જગત.

સરવે જુહું રે સરવે જુહું; સગું કુટુંબ શરીર,
 જગપતી સાચા જાણજે; સરવે૦ ૧

અંતે ન કરે રે અંતે ન કરે; તારી કોઈ ભીર,
 ભાર વ્રથા નવ તાણજે; સરવે૦ ૨

જમ જહુશે રે જમ જહુશે; પગે લોહ જંજીર,
 માર જોઈ સુખ માણજે; સરવે૦ ૩

તારે આગે રે તારે આગે; ઉડો ગયારે અમોર,
 રહ્યા ન રાજ રાણજે; સરવે૦ ૪

પ્રહ્લાનંદ કહે રે પ્રહ્લાનંદ કહે ધારો અંતર ધીર,
 ભજને ભક્તો આણજે; સરવે૦ ૫

માત વીશે.

મરી જીવું રે મરી જીવું, મેલી ધનમાલ,
કોઈ સગું નહી કોઈને;—મરી૦ ૧
શાને કાજે રે શાને કાજે, તું થાયછે ખેહાલ,
ચિત્ત માયામાં પ્રેમીને.—મરી૦ ૨
નથી છેટે રે નથી છેટે, જીવું આજ કે કાલ,
પગલાં તું ભરજે જોઈને.—મરી૦ ૩
કામ નાવે રે કામ નાવે, હીરા મોતીને લાલ,
મુઠ રહ્યા શું મોઈને.—મરી૦ ૪
પ્રહ્લાનંદ કહે રે પ્રહ્લાનંદ કહે, જમ પાડશે ખાલ
રેહશે સગાં સર્વ રોઈને.—મરી૦ ૫

સવારથી સંસાર.

સ્વારથીઆં રે સ્વારથીઆં, સગાં માત ને તાત,
ભજને તું ભગવંતને.—સ્વા૦ ૧
મેલી દેજે રે મેલી દેજે, અંતરથી ધાત,
દુખ વીશમાં કોઈ જાનને.—સ્વા૦ ૨
કેદીમ કરે રે કેદીમ કરે, અનરથ ઉતપાત,
જોઈય, દુખ અંનને.—સ્વા૦ ૩
રૂહી રીતે રે રૂહી રીતે, નિત્ય દીવસને રાત,
સમરે તું કમલા કંથને.—સ્વા૦ ૪
પ્રહ્લાનંદ કહે રે પ્રહ્લાનંદ કહે, તારા હેતની વાત,
સેવ્ય તું સાચા સંતને.—સ્વા૦ ૫

શ્યામ અને સલુની વચ્ચે પરશનોત્તર.

શ્યામ સલક્ષણા રહો હું કહું છું, શીખામણ લો માનીજી;
મારગડે જતાં મુજ સરવણે, વાત કહો શીદ છાની-

હાપણ રાખોજી-૧

અવળી અપળા અવળુ શું પોલે, જતું મુધી વાટેજી,
કરણ કુલના હાર તુ વીણે દેખી, સેહેજે અમે જોયા ઘાટે;

મુલકું ભાખોજી-૨

કરણ કુલ જોયું તે શું કહો છો? અવર કોઈ કેમ માનેજી;
પુરૂષને શું કામ સ્ત્રી સંગે સમજવો છો કોને;

હાપણ રાખોજી-૩

સખી જેહના મનમાં કપટ હોય તે કપટ તણી ગત જાણેજી;
જતાં જતાં થયું શું તાહારે જે, આવડી વાત વખાણે;

મુલકું ભાખોજી-૪

તમો છાના રેહો સાધું છો હું જાણું, સાચાં પોલો છો વેણજી;
સાધું પણાની શાખ પુરેછે, નાચતાં ખેડ નેણ-

હાપણ રાખોજી-૫

સખી નાચતાં કે વણ નાચતા, મેહોણું શીદ દીધુંજી;
જેવાં છે તેવાં અમ પાશે કહે તારું શું લીધું?

મુલકું ભાખોજી-૬

ઓઝાલા માણતો સરવસ્વ લીધું છે, હું અપળા કહેતી લાજીજી;
તન મન ધન લુગ્રને લીધું હવે શું લેસો આજું;

હાપણ રાખોજી-૭

સખી હું તો પાળક કાંઈ ના સમજું, કેવું હોય તન મનજી,
કયમ કર્યા તેં મુજને મોહોડો, એમ બોલયા જુગજી-
વન, સુલટું બાપોજી-૮

તમે નંદકુંવર મેં નીરખ્યા નહાના ગુણ મોહોડા ગંભીરજી,
વડા બાણથી વતતો પોડે જેમ, નાનો નાવક તીર,
હણપણ રખોજી-૯

સખી કાયર થઈ એમ કંપે છે, ને વાત સુરાની વખાણે જી;
નાવક બાણ તણી ગત નયારી, તું તો રણવણ દીઠે કેમ
જાણે, સુલટું બાપોજી-૧૦

દાસદયાના પ્રભુ દુઃખરખે ધરતાં, હું દુરીજન માટે કહું છું જી;
એ સુખદાને કાજે હરી હું, બોલ લોકોના સહુ છું,
હણપણ રખોજી-૧૧

આધવજીનું રસણું.

આધવજી હમ સાથે રસીઓ રસણે,
રીસાયા કેમ કહોને દીલની વાત જો;
આંટોને ઘુંટીતો હમે નવ જાણીએ,
મોહનજીના મનમાં મોટી ઘાત જો-ઓ ૧

લક્ષણસો જાણ્યાં રે લોભી લાલનાં,
ગુણવંન છે પણ ગાયનાં ગોવાલ જો;
આહી-રહો શું જાણે રસની રીતમાં;
કાનુરો કાંઈ કુંડાં ચઢાવે આલજો-ઓ ૨

હવણ સંગે રમવા જોખન જાળવયાં,
 પાળાપણામાં ખાતેકરતાં ખેલ જો;
 મનહાની વાતો રે સહુ મનમાં રહી,
 મેલી ગયાં કાંઈ દુખડાં કેરી હેલ જો-ઓ ૩
 વચને હમને વાહયાં રે એ વીઠલે,
 જતાં જતાં જુદો દીધો કોલ જો;
 છોકરડા સરખે રે હમને છેતરયાં,
 તણ ગયા એ તસકરનો શો તોલ જો-ઓ ૪
 મહીયરીએ જાગી તો મુજને ખીજવે,
 સાસરીઆમાં સાસુનો સંતાપ જો;
 નહાની ને નણદલરે પાળે બોલડે,
 પુરણ લાગયાં પાડોશણનાં પાપ જો-ઓ ૫
 દુખડાંની વેલાએ સુખડાં સાંભરે,
 અંત સમે તો કોય ના આવે કામ જો;
 સગપણનો સોનુરે પીતલ પ્રીતડી;
 વહાલપણામાં વેર કરી ગયા શયામજો-ઓ ૬
 દયા નવ આવો રે દીલથી ઉતરયા,
 દાસીનો તો દોશ ન જાણ્યો કાંય જો;
 પરમેશવર જાણોને પ્રીતે પુંજતાં,
 હરીજને હમે હાથે કરતાં છાંય જો-ઓ ૭
 ભણકાર વાગેછે ભોજન પોરસતાં,
 જમણ કરીને જોધએ હરીનો વાટ જો;
 સામુજ પુછે રે વહુઅર સાંભજો,
 આનંદ કરતાં આવડો શો ઉચ્ચાટ જો-ઓ ૮

અવગુણને ગુણ સારે અપળા સંકતા,
વાંક ઘણો પણ વીનતા સંગ શું વેર જો;
સ્થુનાથના સ્વામીને કેહજો એટલું,
ઘણી થઈ હવે પ્રભુ પધારે ઘેર જો-ઓ ૯

પારસીના પ્યાર માસનો ગરબો.

(ખાવંદથી દુર પડેલી નેક આરતનાં દીવનો ગમ.)

“વહાલા તારી વાતરી હન્ને જોઈએ રે.”-એ રાહ.

જનની તારો જલમ છે જુદાઈ રે!-ટેક.

(૧)

સખી પેહલો તે માહ ફરવરદીન રે,
જેમાં “નોરોજ” થાય એ રંગીન રે;
અરો રવાનના છે એ દીન-જનનો ૧.
દીન જય વરસાદના વીતી રે,
કરે હાંથીઓ ગાજવું ભીતી રે;
થઈ પાકી અનાજની ખેતી -જનની ૨.
મુજ સાથી નથી મુજ પાસે રે!
પુશ દીન આ જુદાઈમાં જતરો રે!
મોજ એકલો કેમ ભોગવાશે!-જનનો ૩.

(૨)

સખી માસ અરદીએહસત પોજો રે,
પુશ પાલજો આતરો ચીજો રે;
વહો “ઘહંપ્યાર”એમાં ઇજો-જનનો ૪.

એમાં થંડો ને ગરમી છે સરખી રે,
 ખેડુત કાપણી કરેછે હરખો રે;
 કોહલુ સાંભલું ફરતા ઘડકી-જનનીં ૫.
 રહે એવી વેલા યાદ તારી રે !
 જનની ધયાનમાં લે વાત મારી રે !
 તુંજ જુદાઈ આર્જત ભારો !-જનનીં ૬.

(૩)

સખી તરજો ગણાય ખોરદાદ રે,
 તેનો દીનને હુકે કડું યાદ રે!
 શરૂ થાઈ ચુકી હવે તાહાડ-જનનીં ૭.
 જુઓ ખેતરો તાજાં લોલાં રે !
 ભાજ પાલે લાગેછે રસોલાં રે !
 પીએ પાણી તે પગલાં મોજલાં !-જનનીં ૮.
 એવે આવી લાગે જો તું વહાલો રે,
 થાય દુખી આ દોલનો તાલો રે;
 મટે અફસોસનો કંઠાલો.-જનનીં ૯.

(૪)

સખી ચોથો તે માસ છે તીર રે,
 કડું જશનની તદખીર રે;
 ખીજ ઘડુંપ્યારનો એમાં ભીર-જનનીં ૧૦.
 એમાં તાહાડનો જોર છે ભારી રે,
 ચીરા પાડે તે ચામડી ફાડો રે;
 સીવું ખેસી હું તડકે સાડી !-જનનીં ૧૧.

હતે પાસે તું તો કેવું ખુશ રે !
 મને મળતે કેવી તુંજ ઊંડે રે !
 ટલી જતે નીરાશીની ઝુડે !—જનની૦ ૧૨.

(૫)

સખી પાંચમો માહ અમરદાદ રે,
 તેથી રાખું છું એવી મોરાદ રે, .
 ફલે આશ મારોતાં આડ.—જનની૦ ૧૩.
 હજી તાહાડનો દોર છે ચાલુ રે,
 પોઊ મીઠા નીરાનું હું પેઆલું રે;
 મોર શોભીતા આંખે નેહાલું—જનની૦ ૧૪.
 નથી એવું છતાં દીલે થંડકરે !
 રહે નીચું સદા મુજ મશતક રે !
 ગુમ થયાં છે મુખને પ્યરકત !—જનની૦ ૧૫.

(૬)

સખી છઠો શહરેવર માસ રે,
 એસે અરધું વરસ થશે પાસ રે;
 ત્રીજા ઘડુંપારનો છે વાસ—જનની૦ ૧૬.
 હવે જાય છે થંડીતો નમતી રે,
 થયું આડે લીલાનખી કમતી રે;
 રહે મુખરો ફીકો ગમથી—જનની૦ ૧૭.
 માઝું તન મન થાયછે નખલું રે !
 મને અનગમતું આય સઘલું રે !
 મુજ આશરો તાઝુંજ પગલું !—જનની૦ ૧૮.

(૭)

સખી સાતમે માસ છે મેહુર રે,
તેનું જશન કરું મુજ ઘેર રે;
ચોથો ઘડું પ્યાર એની આપેર-જનની ૦ ૧૯.
પધે પસરી છે ખોદાની મેહુર રે,
ઝાડપાને વસંતની લેહુર રે;
વસી પાગોમાં ખુપ્પી ને ખેર-જનની ૦ ૨૦.
મુજ જનની, તું તાકીદે આવ રે !
તુજ લાડથી મુખ હસાવ રે !
આ ઘેરમાં સુખ વસાવ !-જનની ૦ ૨૧.

(૮)

સખી આઠમે માસ છે આવાં રે,
હમે નમીએ નદીઓ ને નાલાં રે,
થવા દાદારનાં હેતવાલાં-જનની ૦ ૨૩.
કેવા દોવસ તપેછે હુનાલા રે !
દીસે કેરીથી આંખા રૂપાલા રે !
ખુપ્પ ખીલી રહેઆ ગુલલાલા !-જનની ૦ ૨૩
નથી સોસાતી જુદાઈ આગ રે !
કીઆરે મલવાનો આવશે લાગ રે !
મને રીઝવે નહી ગુલ પાગ !-જનની ૦ ૨૪.

(૯)

સખી નવમે તે માસ છે આદર રે,
તેનું જશન કરું હું પાલાતર રે;
મુજ ખાવંદને મલવા ખાતર-જનની ૦ ૨૫.

ઝાડ બરીઆં છે મેવા ને કુલે રે!
 રંગ રાગથી કોયલો ખોલે રે!
 નદો કીનારો ખુબ ખોલે !—જનની ૦ ૨૬.
 અરે કોયલ ! આ વહાલાને કેહજે રે !
 તેનો પેગામ લાવી તું દેજે રે !
 કેવી ટવલું હું એકલી સેજે !—જનની ૦ ૨૭.

(૧૦)

સખી દસમો તો છે દેનો તીસો રે,
 સત જરતોશતનો છે દીસો રે;
 વલી ઘડંખારનો છે હીસ્સો—જનની ૦ ૨૮.
 હવે પાણી વરસાદનાં વરસે રે,
 સઉ જગા લીલાનથી બરશે રે;
 પડો ભોંય પી લેહરે ખીલશે—જનની ૦ ૨૯.
 તુંખી વરસાવ, ખાવંદ જનની રે !
 મીઠું મોહ્યત મેહરનું પાણી રે !
 મટે સોસ મારાં દોલમાંની !—જનની ૦ ૩૦.

(૧૧)

સખી માસ ખેહમન અગીઆરો રે,
 ગાય ઢોર ખાય લીલો ચારો રે;
 લીલું પીછાનું ભાતનો કેઆરો !—જનની ૦ ૩૧.
 મેઘ વરસે છે પુરતા જોરે રે !
 નદો નાલાં ઉબરાયાં છે રેલે રે !
 ખેતી ખુશગુમા છે વેલે !—જનની ૦ ૩૨.

કરે વાદલાં ગાજ ગગણતા રે !
મારે વીજલી તેજ સપાટા રે !
મુજ દીલના એવા જલાપા !—જની૦ ૩૩

(૧૨)

સખી પ્યારમો માસ સપંદાર રે,
ગાજે ગાથા, ઘણંપ્યાર, મુકતાદ રે;
ખુબ થાય રવાનોની ચાદ.—જની૦ ૩૪
મેગ વરસેછે ઝરમર ઝરમર રે,
શોભે કંઠીનાં જેવરથી ખેતર રે;
દીલ ફીદા રહે કુદરત પર—જની૦ ૩૫
હવે જનીની મલવાની વકી રે !
ખુશ કુકેચ મેલાપનો લેહુંકી રે !
પાહાર નીકલ “ખુરશેદ” વાદલથી !—જની૦ ૩૬

છોકરીઓને ફળવણી આપવા બાબે ફલવણી
પામેલી ગુલની નસીહત.

ગરબો.

“નવલો બજાર લેવા જાય શેઠની ચાચની
વખત થાય”—એ રાહ.

મોકલો છોકરી નીશાળ—મેલવે હાપણનો માલ—૧
તેની વધતી જાય સહમજ—તેનું ખીલતું થાય મગજ—૨
તેના વીચાર થાય સુધા—તેના વેહમો જાય ઊધા—૩
તેનું ખોલતું થાય ઘેઆન—મેલવે દુનીઆનું જ્ઞાન—૪

સમજે સારું ને નરસ-ગણે બેહુ વચ્ચે ફરક-૫
 જાણે ધરમની ખુખો-પાપમાં જાય નહીં હુખી-૬
 જોય નીતીના મારગ-સમજે દોજખ ને સવરગ-૭
 પાલે ઉલટથી ફરજ-ટાલે હીંમતથી ગરજ-૮
 બોલે બંદગોનાં વાણાં-ગાય ખુખીનાં ગાણાં-૯
 જાલવે ઇજત ને ટેકાવ-સાચવે ભરમ ને ફેસવ-૧૦
 લહે બદી સાથ લડત-તજે કંકાસને તરત-૧૧
 વાપરે જોશસાપર કાબુ-કરે રમખાનને ડાબું-૧૨
 કરે મનને તવંગર-શીખે ધરવાને સખર-૧૩
 કરે મુશકેલના એલાજ-છોડે મમત ને પતરાજ-૧૪
 મેલવે ઉમેદમાં ફતેહ-નહી ફસી જાય ગતે-૧૫
 કરે એલાદને દેલેર-ખને ધરમાં લીલાં લેહેર-૧૬
 છોડે તપપાઓ ખોટા-રાખે વીચારો મોહટા-૧૭
 પામે કુદરતના રાહઘાટ-કરે લુચાને માહાત-૧૮
 માને ખોદાને નીતે-સમજે વેહવારને રીતે-૧૯
 વાંચે ખુખીની કેતાખ-ગણે ગણીત ને હીસાખ-૨૦
 પામે દુનીઆના વીચાર-સમજે વીદ્યાઆના તે સાર-૨૧
 બુજે સંસારની કદર-રાખે દેશોની ખખર-૨૨
 જાણે રજોનો ખટપટ-આપે જવાબો ઝટપટ-૨૩
 જાણે અસલની વાતો-સમજે સોઘોની ભાતો-૨૪
 એવા કેળવણીના ગુણ-નહી મેળવો તો જખુત-૨૫
 આ વખત જે બેટી-ભણવા નીશાળ નહી બેઠી-૨૬
 તેનું નસીખ જાણજો કમ-તેનાં દીલને રેહશે ગમ-૨૭
 તેને લાગશે સઉમાં લાજ-તેનાં ઘેરનું નખખું રાજ-૨૮

તે તો ગણાશે પથ્થર-તે તો પંરતાશે સજ્જર-૨૯
 તેનો ગણાય એવો હાથ-જાણે વગર કુલની હાંલ-૩૦
 તેને લખવું હોય કાગળ-પડે પીજાંતી ગરજ !-૩૧
 તેને હીસાપ કરવા હોય-ઉભી સાવજ પેઠે જોય !-૩૨
 તેને પુછીએ કંઈ પચાન-ત્રીઆરે દેખાય તે હેવાન !-૩૩
 પુછો દુરનો કંઈ સવાલ-દેશે જવાપમાં તે ગાળ !-૩૪
 તેને પુછો કંઈ કળા-કહે “મારી જાણે બલા !”-૩૫
 કેહશે સાહાણુસાને તે ઊઠ !-ગણશે આદાંને તે સુંઠ !-૩૬
 ઘોડા ઘઘેડાનો ફેર-તેને પુછો, લાગશે જોહર !-૩૭
 કેહશે શોહરને તે ગામ !-ગણશે રાક્ષસને તે રામ !-૩૮
 ગણી ખોદાને રોપ્પર-રાખશે ભુતોનો તે ર !-૩૯
 નહીં ખોલવામાં સકાર !-રાખશે “સંડેલ” પર વીચાર !-૪૦
 નીકળે કજીઆમાં બહાદુર !-બને વેહમોમાં ચતુર !-૪૧
 નીદા કરવામાં પુરાં !-ગણશે સમજુને બુરાં !-૪૨
 ગાશે એવ બરેલાં ગોત !-કરશે સુધારાની છીટ !-૪૩
 એવી ઊંધી સઘળી ચાલ-વગર કેળવણીની ફાલ !-૪૪
 માટે, કેળવણી વગર-બળીઊં ગણજો તમ જીવતર.-૪૫
 ચાહેચ કેળવણી “ખુરશેદ”-તેવીજ ગુલનીખી ઉમેદ !-૪૬

શેર સટાની ખરાબી વીશે.

“મા પાવે તે ગરથી ઊતરવા માં કાળીરો”-એ રાહ.

શેરે કીધો સંહાર, સઘંયર શું કરીયં ;
 બહુ લોક થયાં લાચાર ધીરજ કેમ ધરીયે-૧

લોણું નવ આપે લોક, સઘયર શું કરીયે ;
 થઈ દોન હલાવે હોક, ધીરજ કેમ ધરીયે-૨
 માગે તે મુકે કેમ, સઘયર શું કરીયે ;
 વહી અડચણ આવી એમ, ધીરજ કેમ કરીયે-૩
 શેરે તો લુટ્યાં શેહેર, સઘઅર શું કરીયે ;
 કાંઈ કોથો કાળો કેર, ધીરજ કેમ ધરીયે-૪
 દુનીયાનો વાળયો ડાટ, સઘયર શું કરીયે ;
 અતી ઉપન્નવયા ઉચાટ, ધીરજ કેમ ધરીયે-૫
 નર કંઠક થયા નાદાર, સઘયર શું કરીયે ;
 વલી બાંધ પડયા વેપાર, ધીરજ કેમ ધરીયે-૬
 ઉપજી ઉરમાંહી અધીર, સઘયર શું કરીયે ;
 કંઈ નરના ઉતરીઆ નીર, ધીરજ કેમ ધરીયે-૭
 બાહુએ ખોયાં ધરખાર, સઘયર શું કરીયે ;
 એકે ન રહ્યો આધાર, ધીરજ કેમ ધરીયે-૮
 કંઈ ગયા તજીને ગામ, સઘયર શું કરીયે ;
 દેવાને, મળયા દામ, ધીરજ કેમ ધરીયે-૯
 કંઈ ઉદર ભરે નહી અંન, સઘયર શું કરીયે ;
 કંઈ મરવા ઇછે મંન, ધીરજ કેમ ધરીયે-૧૦
 કંઈ દેખાડે નહીં મુખ, સઘયર શું કરીયે ;
 કંઈ દીલમાં પામયા દુખ, ધીરજ કેમ ધરીયે-૧૧
 અણુ ઘટતુ દેખી આમ, સઘયર શું કરીયે ;
 દીલગીર છે દલપતરામ, ધીરજ કેમ ધરીયે-૧૨

પંડીત દયાનંદ સરસવતી સવામી મુંબઈ

આવયા હતા તે વીશે.

“ચાલો સખી આપણ રે આજે”—એ રાહ ઉપર.

ચાલો યેનો ઉમંગે ગામઝમે,
ભલું જોણે કર્યું તેને ચાહીએ.
પંડીત દયાનંદ સવામી,
એવો એક મહા પુરૂષ નામી.
આવ્યો છે અહીંઆ તે ફરતો,
જગે જગે સુભાષણો કરતો.
હીંદુ જાતીનું ભલું કરવા,
દુઃખ દલોદ્રના તેમની હરવા.
દાખવે રસતા જે સાચા,
ગગણવી નાખે પાયા કાચા.
વેહેમના કોટો રે ભાંજે,
આંખમાં તે એવું અંજન આંજે.
પરદો ફાટે રે અંધકારી,
સુહાય પછી ઝટ રીતી સારી.
મુરતી પુજા રે ખાંડે,
જોણે હસાય છે હીંદુ સંધે.
વેદની સાક્ષી રે આપે,
નીરંજન ભકતીને થાપે.
થાય વણી વીધવાને વહારે,
દુઃખો તેમનાં કહો પોકારે.

પુનર્વિવાહની રૂઢી,
 સુખાકારી જે સહીથી સુધી.
 તેને કરવાને ચાલુ,
 મંડેછે એ પંડીત દયાલુ.
 એવો એ નર છે સાહસીક,
 હાહ્યો, ધરમી ને પ્રમાણીક.
 તેનાં ગાઠએ રે સહુ ગોતરાં,
 ઊઘડે વેઠુંમીઓનાં ચીતરાં.
 પાછલ અરણ્ય છે જે થાલા,
 બગીચે જેહરી જે પાલા.
 નાતનું સતીઆનાશ વાલે,
 વીના આગે આપ્યાદો પાલે.
 જલજો તેવા રે રેંચા,
 વેહમી, અંબુરા, દીલના ખોચા.
 છવજો એવા રે નર ભલે,
 ચાલે જે દયાનંદને પગલે.
 હીંદુ સુખ પામે સઘલે,
 મોહપર કોરતીનો વસી રંગ લે.

— — — — —

વીંછુના ચટકાની રમુજી ગરબી.

— — — — —

અરરર માહી રે છાણાં તે વીણવા ગઈતી મા
 અરરર માહી રે સોખત સહીની થઈતી, મા વીંછુડો.
 વીંછુડો, અરરર માહી રે છાનોમાનો લપાયો મા વીંછુડો.

અરરર માડી રે વાંકો વલો દંખ માર્યો,—મા વીંછુડો.
 અરરર માડી રે નાસતાં તેને ભાડ્યો, મા વીંછુડો.
 અરરર માડી રે, આસી લેરો આવી, મા વીંછુડો.
 અરરર માડી રે સઘઅર તેડી લાવી, મા વીંછુડો.
 અરરર માડી રે સસરાને તેડાવો, મા વીંછુડો.
 અરરર માડી રે પડદાને ખઘાવો, મા વીંછુડો.
 અરરર માડી રે સસરા અહોઆં આવે, મા વીંછુડો.
 અરરર માડી રે ગાડી ખેસવા લાવે, મા વીંછુડો.
 અરરર માડી રે કાલુ પર લઘ ચાલો, મા વીંછુડો.
 અરરર માડી રે રેસમ યુ ખોલાવો, મા વીંછુડો.
 અરરર માડી રે વીંછુડો ઉતરાવો, મા વીંછુડો.
 અરરર માડી રે વીંછુડે વેર વાળ્યાં, મા વીંછુડો.
 અરરર માડી રે હરખ હઘઆના ઠાડ્યા, મા વીંછુડો.
 અરરર માડી રે ભોજનીયાં ન ભાવે, મા વીંછુડો.
 અરરર માડી રે મુતાં નીંદ્રા ન આવે, મા વીંછુડો.
 અરરર માડી રે ઝોરડામાં ઢોલીઆ ઢલાવો, મા વીંછુડો.
 અરરર માડી રે પરણ્યાને ખોલાવો, મા વીંછુડો.
 અરરર માડી રે સોરો ને કરાવો, મા વીંછુડો.
 અરરર માડી રે પરણ્યા કોળીઆ ખવરાવે, મા વીંછુડો.
 અરરર માડી રે વીંછીની વેદના ભારી, મા વીંછુડો.
 અરરર માડી રે દુનોઆં રહીછે હારી, મા વીંછુડો.
 અરરર માડી રે વાતે તે સઉં જાણે, મા વીંછુડો.
 અરરર માડી રે ગાયું તેવે ઠાણે, મા વીંછુડો.

અરર માડી રે ચકાલાલે ચિત ચાઇ, મા વીંછુરો.
અરર માડી રે ગરખી રશીક ગાઇ, મા વીંછુરો.

મીથયા જગત વીશે.

તારા મનમાં જાણેછે મરણું નથી રે,
એવો નીશચે કર્યો નીરધાર;
તેમાં ભુલી ગયો ભગવાનને રે-ટેક.
ધન દોલત નારી ને ઘણા દીકરા રે,
એતી વાડી ઘોડા ને ધરખાર-તેમાં ૧.
મેડી મંદીર ઝરૂખાં ને માલીયાં રે,
સુખદાયક સોનેરી સેજ-તેમાં ૨
ગાદી તકીયા ને ગાલ મસુરીયાં રે,
અતી આડ કરેછે એજ-તેમાં ૩
નીચું કાંધ કરીને નમતો નથી રે,
એણું સાધું સંગાતે અભીમાન-તેમાં ૪
મારમાલી મોહનની મુરતી રે,
તેની સાથે ન લાગેલ તાન-તેમાં ૫
પાપ અનેક જનમનાં આવી મલયા રે,
તારી મતી મલોન થઇ મંદ-તેમાં ૬
દેવાનંદના વાલાને વીસરી ગયો રે,
તારે પડ્યો ગલે જમ ફંદ-તેમાં ૭

મોતનાં નગારાં વીશે.

તારે માથે નગારાં વાગે મોતનાં રે,
નથી એક ઘડોનો નીરધાર,
તો એ જાણ્યા નહીં જગદીશને રે-ટેક.

મોઠા મેલોને રાજ મરી ગયા રે,
જોને જતાં ન લાગી વાર-તોય૦ ૧
તાડું જોખન ગયું જખ મારતું રે,
માથે કાલા મટી ગયા કેશ-તોય૦ ૨
અંતકાલે લેવાને જમ આવોઆ રે,
તેનો ભાલી ભયંકર વેષ-તોય૦ ૩
રોમ કોટી વીંછી તણી વેદના રે,
દુઃખ પામ્યો તું દર્ધવના ચોર-તોય૦ ૪
સગાં સવારથી મલયાં સરવ લુટવા રે,
તેનું જરોએ ન ચાલે જોર-તોય૦ ૫
જીભ ટુટી પડો ને તુટી નાડીયો રે,
થયું દેહ તજ્યાંનું તતકાલ-તોય૦ ૬
દેવાનંદ કહે ન જાણ્યાં મારા નાથને રે,
મલયો માણસનો દેહ વીશાલ-તોય૦ ૭

હીંદુસ્થાનના પારસીઓની કીરતીના ગ ર યો.

“વાહાળા તારી વાતરી હમે જોઈયે રે.”—એ રા ૬

પુરા ગુણી પારસીઓ ખુખીવંતા રે!—ટેક.

સખો પારસો આપણો ટોલો રે,

સંખ્યે નાહનો દમામે જોહજો રે;

તેનો કીરતીનાં ગાનાં જોલો—પુરા ૦ ૧.

તે તો આવીઓછે દેશને છોડી રે,

દીન ઉપર ઉમેદ જોડી રે;

તેની ખીના સુણો તમ થોડી—પુરા ૦ ૨.

દેશ દશિન આરખે લીધું રે,

ખહુ નુકસાન તેઓએ કીધું રે;

અતી દુઃખ ધરમને લીધું—પુરા ૦ ૩.

નહી પારસીનો રહેઓ થાગો રે,

છેકે દહાડો તો પડવા લાગો રે;

રાજ દોર થયો કુલ આંધો—પુરા ૦ ૪.

તોખી દોનના ખંઆવ માટે રે,

અતી વીપત્તો ભોગવી જતે રે;

આવી વસોઆ હીંદુસ્થાન ખાતે—પુરા ૦ ૫.

હતી હાલત તેમનો માઠી રે,

દુઃખો પડતાં જાય જીઆં તીઆંથી રે;

થતા કાયલ હાદેસાથી—પુરા ૦ ૬.

જોકે જાતે હતા તેઓ જંગી રે,
 તોળી વેળા ઘણીજ કઢંગી રે;
 હતી સહિ વાતે તેમને તંગી—પુરાં ૭.
 તેઓ વધવા ધીરે ધીરે લાગા રે.
 દીન સંકટના હવે ભાગા રે;
 ખુબ ચહડતીના ચંગો વાગા !—પુરાં ૮.
 નહી વાદલે સુરીઅ ધંકાતો રે,
 નહી તડકાંથી ઝરો સુકાતો રે;
 તેમ ટોલો એ તપતો જાતો—પુરાં ૯.
 તેઓ ઉદીઅમમાં ખુબ મંડીઆ રે,
 તેઓ ભારે કામોમાં પડીઆ રે;
 તેઓ કુતેહથી ઊંચા ચહડીઆ—પુરાં ૧૦
 તેઓ રાખે ચતુરાઈ ભારો રે,
 થયા સરકારી દરબારી રે;
 વગો મેલીઆ ઘણા વધારી—પુરાં ૧૧.
 તેઓ મોહટાઈ મેળવેછે આજે રે,
 જેનો કીરતો તો ચોખ્ખું ગાજે રે;
 બધે પારસી નામ બીરાજે રે—પુરાં ૧૨.
 વીસ કરોડની હીંદની વસતી રે,
 તેમાં પારસી લાખથી કમતી રે;
 તોળો ભોગવે સહિમાં ચહડતી !—પુરાં ૧૩.
 મુખીઅ મુંબઈ છે તેમનું વસણું રે,
 તેઓ હાથે છે મુંબઈનું વધણું રે;
 પુરું પનોતું તેમનું પગલું—પુરાં ૧૪.

વળી બહાદુર તેઓ વેપારે રે,
 ઘણા આંટવાળા છે વેહવારે રે;
 તેમ સુધરેલા સંસારે-પુરાં ૧૫.
 કરે લખખોની ઉથલ પાથલ રે,
 વધે એલમ હોતરે આગળ રે;
 રાજ જેવી રાખેછે ધાંધલ-પુરાં ૧૬.
 તેઓ સઉ કરતાં છે શોખીલા રે,
 તેઓ જાતે રમુજ મોજલા રે;
 શોભે તેઓ વડે કુલ મેલા-પુરાં ૧૭.
 તેઓ દેશીઓમાં આગેવાનો રે,
 બને તેઓથી ભારે કામે રે;
 મુલ પામેછે તેમનાં નામો-પુરાં ૧૮.
 તેની સઉમાં સખાવત નેઆરો રે,
 જેનો ઝરો વેહતો છે જરો રે;
 એથોજ મેળવી કીરતી ભારો-પુરાં ૧૯.
 કુલે હોંદની દેશનો કોમે રે,
 કોઈ ખેતાબ “સર”નો ન પામે રે;
 એક પારસીજ “સર” નામે !-પુરાં ૨૦.
 તેઓ પામીઆછે મોહટા ઓધા રે,
 વધી ગયાછે તેમના મોભા રે;
 તેઓ વડે દેશીઓને શોભા-પુરાં ૨૧.
 દેશ આખાના હકને માટે રે,
 તેઓ લડેછે સરકાર સાથે રે;
 પડી આગલ ને હક માગે-પુરાં ૨૨.

દુર મુલકે, દરોઆ ખેડી રે,
 મોહટી કહાડી છે તેઓએ પેહુડી રે;
 તોડી નાખીછે બીહીકની ખેડી—પુરાં ૨૩.
 તેઓ અમેરીકા જઈ આયા રે,
 ખુખ વેલાતમાં પરોઢાયા રે;
 ખોજ દેશોખી ફરી જોયા—પુરાં ૨૪.
 તેઓ રાજ તરફ વફાદાર છે રે,
 જોયો ફીદા અંગરેજ સરકાર છે રે;
 તેઓ ભલાઈના દીલદાર છે—પુરાં ૨૫
 જગે જગે ખાંધો છે ધરમશાળા રે,
 અચા સઘલા લોકોને વહાળા રે;
 ખમ્મે કેહેવાય હીંમતવાળા—પુરાં ૨૬
 ખહુ ખાંધોઆ કુવા ને પુલો રે,
 મુખ સગવડનાં જો મુલો રે;
 શોહરે શોહરે કહાડી ઇસ્કુલો—પુરાં ૨૭.
 ઘણાં સ્થાપીઆં દવાખાનાં રે,
 ખહુ કહાડીઆં ધરમનાં ખાતાં રે;
 સહિ જાતને આશરે થાતાં !—પુરાં ૨૮.
 તેઓ જાતે કદાવરી અંગના રે,
 નુરી ચેહરા ગોલાખી રંગના રે;
 દોલે જોરુસા ધરાવે જંગના !—પુરાં ૨૯
 એથી માન વધુ તેમને મળજો રે,
 ભુડું સઘલું તેમનું ટળજો રે;
 પુત તેજ ખહાદુર નીકળજો—પુરાં ૩૦

તેમના બદખાહો ઉઘા પડ્યો રે,
તેઓ મોહટાઈમાં હમેશ ચાહડ્યો રે;
“ખુરશેદ” મીસાત્ર ઝલક્યો !-પુરાં ૩૧

પારસીઓની ડુંગરવાડીપર થયેલા હુમતા વીરો.

“બલી બલી રે મુંબઈ શેહર”-એ રાહપર.

થયો થયો રે મહા ગજબ-ડુંગરવાડી પર,
બનીઓ બનાવ એ અજબ-ડુંગરવાડી પર-ટેક.
અઘરસો તોતેરના સાલમાં-ચોથી, એપરેલ માસ રે,
લઈ બેઠા બે બુદ્ધીનો જઈ-જગ દુખમાની પાસ-ડુંગરં
અનધારેલો કરી ધસારો-પાછલ પોલીસ સાથ રે,
માલુમ પડતાંજ પડ્યા ઉતરી-પારસી ભોડવા પાથ-ડું
હાંકી નસાડો મુદ્દાઈઓને-જગા કરી ઝટ હાથ રે,
પણ પોલીસથી ઝટ ફરી ગઈ-તક, પાછા ને વાત-ડું
બંડોપોર કહી પોલીસે, પારસી-પચીસ ને પચાસ રે,
દોકી બેઠી પાંધ્યા મુસકા-ચલાવવા તપાસ-ડું
ચાલ્યો પરથમ કેસ પોલીસમાં-થયો સેશન કમીટ રે,
થઈ પડ્યો ચોપાસે દેખાવ-પારસીને બચભીત-ડું
ચાલી આખી સાત દીવસ વેર-સેશનમાં તપાસ રે,
શરૂ બુલાઈ સાતમીથી ને-સોલમીએ ખત્રાસ-ડું
ઠેરવીઆ ખુરીએ તેમાં-પારસીઓ નીરદોશ રે-
જો કે સાંમે સાક્ષી પુરાકલ-વલી સતાનો જોશ-ડું

હતો હીમાતી પારસીઓનો—લડવે આગેવાન રે,
 મોસટર એનેસટી, ગયા જે—ગુજરી, મેલવો માન—હું
 કીધો જીવ તોડી કુનેહથી—પારસીનો પાંચાવ રે,
 કીધા જમીન દોસ્ત પોલીસના—પેચ, કલા ને દાવ—હું
 ખોજ છ પારોરટર હતા,—કરતા મદદ પીઠ રે,
 સટારલીંગ, પીરોજશા, મેહયુ—જનકસન, પરાનસન, લીહ—હું
 એમની કાબિલચન સાથ મલી—રંજ પારસી અથાગ રે,
 છુટા પારસી થઈ સુરખરૂ—ભુગી કપાલથી રાગ—હું
 ફતેહ પામી કીધાં જશનો—ખુશાલી, ખખરોશ રે,
 નામને ખાતર જર ખરચવા—કીધી કરુર નવલેશ—હું
 ફીકી પડી બહુ આ ફતેહથી—સુટરની પોલીસ રે,
 ટીકા પામી ચોતરફથી—થઈ બદનામ ને “હોસ”—હું
 પસાર કીધું સંકટ એક એ—રહ્યું બીજું બોકટ રે,
 ગયલો હાથથી જગા મેલવવા—કામ ચલાવ્યું ઝટ—હું

નર દેહ તરવાને આવયા તે વીશે.

“હરી હૈયાના હાર છો રે, તમે હરી હૈયાના હાર છો”—
 એ રાહ.

આવીઓ આવીઓ આવીઓ રે,
 નર દેહ તારે તરવાનો આવીઓ—ટેક.
 જ્યાં ગયા ત્યાં લગે જડતીરે ગડબડ,
 બાકીનો સુધને; ગમાવીઓ રે—નર દેહ. ૧.

પ્રુટશે આયુષ્ય ક્ષણ ક્ષણ જતાં,
 કોડ ગણું હૈશ કદી લાવોઝો રે—નર દેહ. ૨
 લખ ચોસીમાં રઝલોશ જો કદી,
 કાલે અચાનક આવોઝો રે—નર દેહ. ૩
 તે માટે તું શરણ જા તેને,
 જે ગુરૂ વેદે ફરમાવોઝો રે—નર દેહ. ૪
 સચ્ચિદાનંદ પ્રહ્લ અખંડ ભજને,
 છુટીશ માયાથી તો તું ફાવોઝો રે—નર દેહ. ૫

નીરજન નાથને ભજવા વીશે.

નાથને નાથને નાથને રે અમે ભજિયે
 નીરજન નાથને—ટેક.

જે પાંધાણેલ તે કેમ છોરે,
 પીંજના પાંધેલા હાથને રે—અમે ભજીએ. ૧
 મમતા મોહમાં જે ભુલ્યા ભટકે,
 શોધે તે કામનાના સાથને રે—અમે ભજીએ. ૨
 રોગ અવિદ્યાનો અમને ન આવે,
 પીધો છે જ્ઞાનના કવાથને રે—અમે ભજીએ. ૩
 ચૈતન્ય કલપત્તરૂ તણ કયમ ભરીએ,
 જુઠ જુઠ પાવલે પાથને રે—અમે ભજીએ. ૪
 સચ્ચિદાનંદ કહે પ્રહ્લ વણુ પીણ,
 અન્ય ન ગાઈએ નાથને રે—અમે ભજીએ. ૫

વરયાવ ગામની પારસીઓની અસલી બહાદુર ઝ્યારતો વીશે ગરબો.

“ મારા ‘ મોહટા ભાઈ’ ની વાલી જો-ને ગરબો રમવા
ચાલી જો. ”-એ રાહ.

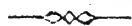
સખી શેહર સુરતની સામે જો,
એક ગામ છે “વરયાવ” નામે જો-૧
તોઆં સેંકડો સાલની વાતપર જો,
ગજબ થાયા પારસી જતપર જો.-૨
બહુ વસતા પારસી કપોત્રા જો,
“સંજાણ”થી આવો વસેલા જો-૩
હવે, “રતનપોર”વાળા ગરસોઆ જો,
જેઓ ખુનો, લુટારા, ફાંસોઆ જો-૪
દર વરસે તોઆં તેઓ આવે જો,
લુટ સહિપર ધુમ ચલાવે જો-૫
તેમની સામે પારસી થાયા જો,
ભીડી હથીઆર સનમુખ આયા જો-૬
માર મારી નહસાડી કહાડીઆ જો,
એમ ઘણીવાર પારસી ફાવોઆ જો-૭
દાગ તેનો ગરસીઆ સખતા જો,
પારસીને મારવા તાંપતા જો-૮
એક દીને પારસીનો તેહવાર જો,
હતો નવાં સાલનો મેહમાર જો-૯

હતા પારસી કેફથી ભરપુર જો,
 ખાઈ પીને થાયલા ચકચુર જો-૧૦
 એવી તક જોઈને તે ચોરો જો,
 પાડો ગામ ઉપર દરોહો જો-૧૧
 ટોળેટોળાં ઉતરી પડીઆ જો,
 પારસીને લુટવા મંડીઆ જો-૧૨
 પડી નારીઓ ગભરાટમાં જો,
 નહો ઉપાય કંઈપી હાથમાં જો-૧૩
 એવી આડંબ જોઈ એક નારી જો,
 ધરી હીમત ને બાહાર આવી જો-૧૪
 થતી દસતુરતી તે બેટી જો,
 ખુબમુરતીનું તેજ લેતો જો-૧૫
 શોખી પામેલી તે દાનાઈ જો,
 જેનું નામ ગુણવંત નવાજખાઈ જો-૧૬
 તેણે સઘળીઓને તેડી જો,
 એમ બોલી ભરીને કચેરી જો-૧૭
 “ બેહનો ! ધાડ છે પીરાસતી જો,
 “ બહુ થાયછે આપણી હાણી જો-૧૮
 “ નથી મરદો આપણા હોશમાં જો,
 “ ઘટે લડણું આપણે જોશમાં જો !-૧૯
 “ જાત આપણી બહાદુર તેજ જો,
 “ કરી શતરૂની ખુતરેજ જો-૨૦

“ અતે જાળવીએ નામ લાજને જો !”
 બધો મળતો થઈ નવાજને જો-૨૧
 તેજ હથીઆર અંગમાં ભોરીઆં જો !
 ખેસી ઘોડે લડવા મંડીઆં જો !-૨૨
 મુખ પુરખાથી છૂપાવીઆં જો !
 માર ઘોડે મેદાન આવીઆં જો !-૨૩
 ખુનો તળવાર નોકે મારો જો,
 તન નાખે તેમનાં ફાંડી જો !-૨૪
 ઠોક ચોરનાં ઉછળો ઊંચે જો,
 પડે વધાવ થઈ પગ નીચે જો !-૨૫
 થઈ લોહીથી જમીન સતી જો,
 કેવો હીંમતો તેમની છાતી જો !-૨૬
 જ્યો જીવીઆ, જીવ લઈ નાશ જો !
 નહી મેલોઆ તે પણ જાના જો !-૨૭
 પણ ખતાવ ખતીઓ એક ઉડતો જો,
 એક નારનો પડીઓ પુરખો જો-૨૮
 દીપો સુરત ખુબ રૂપાલી જો,
 વલો દેખાઈ કાનની પાલી જો-૨૯
 તેથી ગસસીઆઓ ચેતીઆ જો,
 “ ફોક ગયા નારોના મારોઆ !” જો-૩૦
 બહુ નાચું તેમને લાગું જો,
 કીધું લહુ તેઓ પાછું જો-૩૧

બધી ઝોરત કાપો નાખી જો,
 નહો બાકી કોઈને રાખી જો !-૩૨
 પછી મરદોને કુલ મારીઆ જો,
 મુતેજાને પુરાજ સુવાડીઆ જો !-૩૩
 “ વરીઆવા બોલદોનનું પરભ ” જો,
 આજ જીવતી છે તેની શાહદત જો-૩૪
 આંખે દાખલે, પારસો બાનુ જો !
 ઘણું તમને છે શીખવાનું જો-૩૫
 રાખી હીંમત તેજ દીલે જો,
 સમો સંભાળવો બીન દીલે જો-૩૬
 જુઓ ! ઉપતો બહાદુર નારો જો,
 કેવો કરી ગઈ નામદારો જો !-૩૭
 જોકે લગવે ગમ્યો તેઓ જાનથી જો,
 તોખી ભરપુર છે નામ માનથી જો-૩૮
 પેલી નેક નવાજના કીરતી રે,
 સદા કાળ રેહવાની દીપતી જો-૩૯
 માટે, પારસીઓની ઘેટી જો !
 શીખો રાખવા હીંમત વેહો જો-૪૦
 ખીલીક દીલમાંથી કુલ કહાડો જો,
 અને બહાદુર થાવા માંડો જો-૪૧
 એવો નારો હવડાં થાએ જો,
 તેની ખુબી “ ખુરશેદ ” ગાએ જો !-૪૨

ભણવા ઊપર પરીત રાખવા વીશે.

ખહેનો ભણવા ઊપર પ્રીત, નીત નવી રાખો રે;
 તણ દઈ નરસી રીત, નીતીરસ આપો રે-૧
 રહું ભણવાથી થાય, તે ન ગણાય રે;
 તન મન દુખડાં જાય, સુખ જણાવે રે-૨
 પુત્રી વધુ ને માત, એના ધરમો રે;
 સહીયર તણા સહુ રાત્રી, જાણો મરમો રે-૩
 ધરનો ઉપાડો ભાર, જુગતી ચલાવી રે;
 વણસાડો ન લગાર, ધર દાઝ લાવી રે-૪
 મળી બેઠાં જો ચાર, મરમ ન કહાડો રે;
 સંગત પીયુની સાર, તેથી લાડો રે-૫
 ભુત ભમાડા વહેમ, કહાડો નાખો રે;
 નરસા ઉપર રહેમ, કદો ના રાખો રે-૬
 પીહર સાસર વા , સંપ કરજો રે;
 પસરે કીરતી સુવાસ, સરસે ગરજો રે-૭
 જો ભુલવે દુરજન, કાન ન દેજો રે;
 પ્રભુભય ધારી મન, ધરમે રહેજો રે-૮
 સવારથ કરવા કાજ, નવ ગભરાશો રે;
 રસતો રાખી લાજ, લેજો ખાસો રે-૯
 રસીક પનો ચતુરાઇ, ધરમાં રમજો રે;
 વીઘાથી ન ધરાઈ, રસ ખુબ જમજો રે-૧૦

પામો જો વીરામ, ધર કામોથી રે;
 ગાઓ શ્રી પ્રભુરામ, હાઉં મહોથી રે-૧૧
 ચમતકાર સહુ સાર, આ સંસાર રે;
 જાણો વીશ્વાધાર, જ્ઞાન વીચાર રે-૧૨
 ફરી ફરી કહું છું પાહેન, વીધા ભણજો રે;
 લાજ વધારી એન લાભો ગણજો રે-૧૩
 વીધાથી સંતોષ, છે વળી નય.રો રે;
 પહુ સમશે સહુ રોષ, સાચું ધારો રે-૧૪
 વીધાથી લઈ જ્ઞાન, ભવના પાશો રે;
 ઝટ તોડી સહુમાન, સવરગે જશો રે-૧૫

પરીનસ આફ વેતસ હીંદુસતાનના જુદા જુદા
 ભાગોમાં ફરીને વેત્રાત જવા માટે પાછો
 મુંબઈ આવયો હતો તે વીરો.

“ મલજો મલજો મલજો રે મારા શયામ
 કાલે મલજો ”—એ સહ.

આવયા આવયા આવયા રે
 તમે પરીનસ પાછા આવયા—ટેક.

લગભગ માસ ચાર દુર પરીને,
 હોવા મુંબઈના તણાવયા રે—તે—તમે૦ ૧
 હીંદમાં ફરીને મોજ પહુ કરીને,
 મનની નેમમાં ફાવયા રે—તમે૦ ૨

હમણાં વધાવયે ફરી કુલોથી,
હતા આગલ પણ વધાવયા રે—તમે૦ ૩
આજ કહેવાએછો પધારીયા મુંબઈ,
પરમ કહેવાશે સોધાવયા રે—તમે૦ ૪
પાડ માનીયે પરમેશ્વરનો ગમ,
સાથે સુખાકારી બચાવયા રે—તમે૦ ૫
સરવે પ્રજાએ દેખાડ્યાં માન હેત,
સહી દીત્રમાં તમે બહુ ભાવયા રે—તમે૦ ૬
નવા દેખાવોને આપો હવાથી,
લોહી સાડું મોંહ પર લાવયા રે—તમે૦ ૭

પોતાના પતીને મલવા માટે એક હીંદુ બાઈ
સને ૧૮૭૯ માં મસકત ગઈ હતી તે વીશે.

“મલજો મલજો મલજો રે મારા શયામ કાલે મલજો”
એ રાહ.

ગાઈયે ગાઈયે ગાઈયે રે
ગુણુ, ગુણીયત તારા ગાઈયે—ટેક,
પતીને મલવા પરવાસ કરવામાં,
વીવેક વાપરીએ તું હાલોએ રે—ગાઈયે૦ ૧
જોખમ પેડી જખરી છાતો ચલાવી,
ખોલયો સુમારગ તું બાઈએ રે—ગાઈયે૦ ૨
નયાત બાહેર કહાડીને નામ હુબાવયું,
અજ્ઞાની જાત બાઈએ રે—ગાઈયે૦ ૩

સંમતી સતુની ને સંગ આપીને,
 સાહયે તું ખેનને થાધયે-ગાધયે૦ ૪
 દાખલો પકલો તુંજ સાહસ કરમનો,
 હમો ખો મલવા જાધયે રે-ગાધયે૦ ૫
 ઝનુની અજ્ઞાન નયાતથી ન ખીહતાં,
 સવામીનો છોહલો સાહયે રે-ગાધયે૦ ૬
 દુર રહી પતીથી દાહુકા ને દાહુકા,
 જીવડાને કેટલો વાહીયે રે-ગાધયે૦ ૭
 વીયોગ ખમતાં ગુમાવો જોખન,
 મરવાને અંત વાહીયે રે-ગાધયે૦ ૮
 ફંસાય કુરસતે સવભાવીક રીતે,
 જીવથી કેટલાં મુજાધયે રે-ગાધયે૦ ૯
 પતી વીતાં કેમ મુખ રસ પીજીયે,
 ને સંસાર ફલ કયાં પાધયે રે-ગાધયે૦ ૧૦
 વાંસે હુમારે રેહજો દાતરડાં,
 વાણી તમ ગાધીહરખાધયે રે-ગાધયે૦ ૧૧

દીલમાં દીવો કરવા વીશે.

દીલમાં દીવો કરો દીવો કરો-કુડાં કરોધ કામ
 ને પરહરો રે-દીલમાં દીવો કરો દીવો કરો-ટેક.
 દષા દીવેલ પ્રણામ્યું પરેમ લાવો,
 મહી સુરતી દીવેટ ખતાવો;
 મહી પ્રહ્ન અગ્ની ચેતાવો રે-દીલમાં દી૦ ૧

સાચ દીલનો દીવો જયારે થારો,
 નયારે અંધારું મટી જશે;
 પછી શ્રદ્ધલોકે તો જોળખાશે રે-દીલમાં દી૦ ૨
 દીવો અણભે પ્રગટે એવો,
 ટાળે તનનાં તીમર નેવો;
 તેને નયણે નરખી લેવો રે-દીલમાં દી૦ ૩
 દાસ રણછોડે ઘર સંભાળ્યું,
 જહી કુંચી ઉઘડ્યું તાલુ;
 થયું ભુમંડળમાં અજવાલું રે-દીલમાં દી૦ ૪

રામ ભજવાની તક જતી ન મેલવા વીશે.

“હાર છે હાર છે હાર છે રે, તમે હરી હૃદયાના હાર છે”-
 એ રાડ.

રામજી ભજવાની તક જાય છે રે,
 રૂડા રામજી ભજવાની તક જાએ છે-ટેક.

માટે અજ્ઞાની તું કરને ઉતાવળ,
 જોછી આપરદા થાએ છે રે-રૂડા. ૧
 છાનો તે કાળ ભમે શીર ઉપર,
 ખડની પેઠે તને ખાય છે રે-રૂડા. ૨
 હૃદયે તે પગ દેઈ પોટેછે પ્રેમદા,
 વીશના પ્યાલા તને પાય છે રે-રૂડા. ૩
 રણછોડ રંક કંગાલ સરીખડો,
 ગુણુલા ગોવીંદના ગાય છે રે-રૂડા. ૪

કલજુગની કહાણી.

“અલપેલી રે અપે માત-જોવાને જઈયે” —એ રાહ.
તમે સાંભલોતી સંત મુજ્જગુ-કલજુગ આળ્યા રે,
તમે દેખો દુતયાના લોક-કલજુગ આળ્યા રે-ટેક.

કલજુગ તો સત જુગને રે ભેદે,
જેમ દીવાલીનો હોલી રે;
સત જુગમા તો શાધુ રે જણ ને,
કલજુગમાં નહીં કોઈ-કલજુગ ૧

આદ્ધગુ થઈ ખેતી રે કરશે,
ને યોખના પોશે પાણી રે;
ભલા મનુશ થઈ ઊંચા કેહેવાશે,
ગળે ગણક તાણી-કલજુગ ૨
શ્રોમંત જાત થઈ તુલસી રે વાવશે,
મોચી વીંછા ભણશે રે;
પાખંડીની પુજા રે થાશે,
પંડોત ખેસી રેહેશે-કલજુગ ૩

શાધુ રે સંતને શોધીને મારશે,
ને લુચ્ચાની સંગત કરશે રે;
પોતાના દેવના દીવો નહીં દેખે,
પીર મલીદા ખાશે-કલજુગ ૪

છળ છળ ભેદ કુદવા પડશે,
ને પ્રપંચ વરશે ઝાઝા રે;

બણ્યા હશે તે ભુખે મરશે,
 હરામી હશે તે તાજા-કલજુગ ૦ ૫
 પાંચ મળી પંચાગ્નેત કરશે,
 ને પક્ષ પોતા તણો તાણશે રે;
 ભેળી રે થાપણ ઐતવશે ને,
 રાંડો રાંડો રણવરો-કલજુગ ૦ ૬
 લખનાર યઈ ગળાનું કરશે,
 ને ખોટાં નામાં લખશે રે;
 કુંભાર ગોલા વેણુન થારો,
 કણબી તાણા તાણશે-કલજુગ ૦ ૭
 કાંટા રે વચે કુદા પડશે,
 ને મોઢેશ લાંચ ખાશે રે;
 સાચાં હશે તેને ખોટાં કરશે,
 એવો ન્યાય તોળાશે-કલજુગ ૦ ૮
 મોઠાના ધરતી વહુ દીકરો તે,
 નહીં કરવાનાં કરશે રે;
 સસરા જોઈતો લાજ ન ધરશે,
 માંથે ઊઘાડે કરશે-કલજુગ ૦ ૯
 વહુ સાસુનો જઘરો રે થાશે,
 ને દીકરો જોઈતો હસશે રે;
 સાસરીયાંના લાડ પાળશે,
 મા પાપ ખસતાં કરશે-કલજુગ ૦ ૧૦
 કલજુગનો મહીમા થયો પુરો,
 ને વળતી હવે શું કહીએ રે;

કર જોડોને કહું છું તમને,

દુઃખ હૃદયે નવ ધરીએ-કલજુગ ૧૧

ગોરસવાત્રી ગોપીકા વીરો.

ગોરસ વાલી ગોપીકા, ઐ ઉભી રે ;

આપીજતે દાણ, અપલા ઉભી રે ;

દાણ અમારું લાગે છે, ઐ ઉભી રે ;

વાલ્યમ ખેલ્યા વાણ્ય, અપલા ઉભી રે-૧

સંગ સખા ગોવાળીયા રે, ઐ ઉભી રે ;

રોકી રહીશું ઘાટ, અપલા ઉભી રે ;

ગોરધારો કહે જોડોયે રે, ઐ ઉભી રે ;

ફેડું મહીનું માટ, અપલા ઉભી રે-૨

લાલાજી કહે લેઈશું રે, ઐ ઉભી રે ;

નહી રહે તારી લાજ, અપલા ઉભી રે ;

હરજી કહે હાથે કરો રે, ઐ ઉભી રે ;

ઉતારું તે આજ, અપલા ઉભી રે-૩

માટે આપો આપશું રે, ઐ ઉભી રે ;

મુકો માન ગુમાન, અપલા ઉભી રે ;

નાનાના સ્વામી મળ્યા રે, ઐ ઉભી રે ;

નથી તુજને સાન, અપલા ઉભી રે-૪

શામળયા વીરો.

હાલ્યા છે તે જાણીએ રે, ઝો શામળીયા ;
 હાપણ નાવ્યાં કામ, સુંદર શામળીયા ;
 મથુરાંથી તમે આવીઆ રે, ઝો શામળીયા ;
 નાશી ગોકુળ ગામ, સુંદર શામળીયા-૧
 તે દહાડા સંભારીએ રે, ઝો શામળીયા ;
 જોર જણાવો આજ, સુંદર શામળીયા ;
 અરધી રાતે શું નાહા, ઝો શામળીયા ;
 ત્યારે નાવી લાજ, સુંદર શામળીયા-૨
 કુંવર કોના થઈ રહ્યા રે, ઝો શામળીયા ;
 પર ઘર બરતા પેટ, સુંદર શામળીયા ;
 નવ લખ ગાથા નંદને રે, ઝો શામળીયા ;
 પણ વૃષભાનથી હેઠ, સુંદર શામળીયા-૩
 જોરાવર થઈ નહી જતો, ઝો શામળીયા ;
 પ્રીતે થાશે કામ, સુંદર શામળીયા ;
 કહે નાનો કહે કામની, ઝો શામળીયા ;
 મુકો માત તમામ, સુંદર શામળીયા-૪

શેર સટાની મોહકાણ વીરો.

“અલબેલી રે અંબે માત, જોવાને નહિએ”-
 એ રાહ.

ઝો સજની જોને આજ, શેરે શું કીધું,
 લોકોનો લીધી લાજ, દુખ મોહું દીધું-ટેક.

પડવા લાગ્યો ભાવ પ્રથમથી, રૂનો જાગ્યો રોળ રે;
 શેર તણોતો સરતાં સરતાં, ખેઠો જઈ ધર ખોળ-શેરે ૦ ૧
 ચઢવાની આશા રહી ચીતમાં, કાઢી શક્યા નહી કોઈ રે ;
 પુંજમાં પધસો પણ ન રહ્યો, જન ગભરાયા જોઈ-શેરે ૦ ૨
 કંઈક જાણે તો પદલા કીધા, તાજા લઈ તઈઆર રે ;
 મનમાં માને મેં કીધો છે, વીચારોને વેપાર-શેરે ૦ ૩
 ક્રોડપતી નાકાર કહે, શી ગરીબની ગુંજસ રે ;
 ચોંચે ભાગ ચુકાવી દેવા, પધસા ન મળે પાસ-શેરે ૦ ૪
 શરમ ઘણી પણ શું કરવું, તે ઉપાય ન મળે એક રે ;
 કુદ કપટ પછી કરવા લાગ્યા, છાંડી લજ્જા છેક-શેરે ૦ ૫
 ઉપરીયોએ આપ સવારથ, શીર લીધેલા શેર રે ;
 એ પણ કંપનીને ઓઢાડ્યા, કીધો અકશક રે-શેરે ૦ ૬
 સતય તજ્યું સારાં લોકોએ, મજબૂત વાળી મુઠ રે;
 જ્યાં જોઈએ ત્યાં નજરે આવે, જુઠ જુઠ ને જુઠ-શેરે ૦ ૭
 નાણાવટીના નામોચા જે, ગુમાસતાઓ ગણાય રે;
 શેઠની તેણે શીલોક ઉડાવો, એવાં અધરમ થાય-શેરે ૦ ૮
 શેરતણા પાશેર થયા ને કોઈ તો થયા નકામ રે;
 શેકડમાં પડી રહી રસીદો, દીસે નહી કયાંઈ દામ-શેરે ૦ ૯
 લખેશરી લા લેવા ચાલે, પેઢી તુટે પ્રખ્યાત રે;
 કરોડપતી દીવાળાં કાઢે, કેની કહીયે વાત-શેરે ૦ ૧૦
 રાંડી રાંડો રોવા લાગી, રોવા લાગ્યાં રાંક રે;
 જતું રહ્યું જીવકનું નાણું, અરેકરમના આંક-શેરે ૦ ૧૧

પાપનું દુખ ખેટો ન મટાડે, ખેટાનું દુખ પાપ રે;
દલપતરામ કહે દુનીયામાં, સઉને દોલ સંતાપ-શેરે૦ ૧૨

હીંદુઓની તથી અને ઓધવજી વીશે.

સુણો ઓધવજી, પરેમ તણો પંથ અગમ તમો શું જાણો;
સ્નેહસાગરનું, નથી પીધું પચ તયાં લગો જોગ વખાણો-ટેક

જુઓ પ્રતીપદ ચશ જેનો મીઠો,
તે પુરૂષ અમો માન્યો દોઠો,
કહાં યોગ ઠરે તે ઉર ખેઠો-સુણો૦ ૧

બોજ વાળ્યું સ્નેહ સુખ છે જાણી,
ઉગ્યું આનંદ વરક્ષ સીચે વરેહ પાણી,
ફળ્યું ત્યારે લણ્યું કુળજ રાણી-સુણો૦ ૨

ત્રીજ ગત્ય મારી તનથી એહવી,
કપટી કંથે કીધી જેહવી,
મળી કીંકરી કંસતણી તેહવી-સુણો૦ ૩

ચતુર્થી ચતુર એને લેહેતી,
નામ સુઘડ રાય સરવે કેહેતી,
પ્રભુ તે ચતુરાઈ મેહેલી વેહેતી-સુણો૦ ૪

પંચ મીથ્યા નવ કેહે આજ લહ્યું,
પ્રીત ના કરીયે કચહું સરવે કહ્યું,
અમો ના માન્યું તે દુઃખ સહ્યું-સુણો૦ ૫

ષષ્ઠી સહુને સુખમાં સોવું,
 અમારે ભાગ્યે આવ્યું રોવું,
 સોકયને વાટે પતીસુખ દોહોવું—સુણો ૦ ૬
 સત્ત મીથ્યા હરીનાજ લહું,
 તમને તણ કયલું નહીં જમ્યે કહયું,
 એમનું કહયું એમની પાસ રહયું—સુણો ૦ ૭
 અજ મેલાપ હાંવાં નથી થાવો,
 દાસીના સંગોથી શો દાવો,
 બહું અમને દુખ એને લહાવો—સુણો ૦ ૮
 નામે તે નેહ નથી એને,
 અમો સ્નેહવાળાં પડ્યાં વશ વરેહેને,
 નહીં જાણે વીંચાગ પીડે સહેને—સુણો ૦ ૯
 દસમી અમો જાણી સરસ સાંધી,
 તેનું કળ આ વરેહની પોડ લાધી,
 તેની જાણે નીશ દીન દેહ દાધી—સુણો ૦ ૧૦
 એકઆઘ શ્રી કૃણુ અમો સેવું,
 અન્ય કોયકી નથી લેવું દેવું,
 અમને નીશચે સુઝે એવું—સુણો ૦ ૧૧
 દ્વદશ માસ સુખ દીધું શ્રીજી,
 તેમાં સરદ રૂતુની ગત ખીજી,
 રતી રસમાં ભીજવી ને ભીજી—સુણો ૦ ૧૨
 તેરસ હાવાં અમો કયાં મળીયેં,
 કાણુ કાણુ સુખ સાંભરે ને ખળીયેં,
 ખાધી સાકર લુણુ કહો કેમ ગળીયેં—સુણો ૦ ૧૩

ચચિંદ્રીશ જેનું જયાંહાં ચીત ભમે,
 નવ યોગ સાધે તે સાડ સમે,
 હમાડું મન સદા શ્રી હરીમાં રમે—સુણો ૦ ૧૪
 પુન્ય મેં કીધું પણ નહીં પુરું,
 મળ્યું રત્ન અમુલ્ય ગયું દુરું,
 પેહેલું સુખ પામો છાવાં ઝુરું—સુણો ૦ ૧૫
 એમાં સરવ તીથી સોજે આવી,
 કહે વીયોગ રસ ભરી નીત ગાવાં,
 તેથી દયાનો પ્રોતમ વસે ઝિર આવી—સુણો ૦ ૧૬

ઐધવજી ભેગ સં દેશો.

ઐધવ અલખેલાને કેહેજો, જયમ હમે કાણવીયે રે લોલ;
 હવાં તો હુધ થઈછે નાથ, કે ગોકુળ આવીયે રે લોલ.
 કોટી કલપ સમી પળ જાય, દીન કેવડો કહું રે લોલ;
 માસ વરસ એમ વોતે વાલમ, દુખ કેટલું સહું રે લોલ.
 છાવાં નથી રહેવાતું નાથ, કે કહું કરગરી રે લોલ;
 પાડો પડુંધું પ્રાણજીવન, કે પાલવ પાથરો રે લોલ.
 તાલા વેલો લાગી તંનકે, મન તમમાં ભમે રે લોલ;
 યોલ્યું વેણ પીજી કોનું પણ અમને ના ગમે રે લોલ.
 નથી મુને પ્યાન પાનનું ભાનકે, નીદ્રા ના મજે રે લોલ;
 આઠ પોહોર વીચારે જાય કે, કાળજડું પ્યજે રે લોલ.

બ્યાકુળ થઈછું પ્રીતમ પાખી, કળ ન પડે ક્ષણું રે લોલ;
એ દુખ કોઈને નવ કહેવાય, કે અકળાઈયે ઘણું રે લોલ.
અનુભવી જાણે એ દુખ પાકી, સહુ ઘેલાં રહે રે લોલ;
પોડા પ્રીત તણી વ્યાપી ત્યાંહાં, ડાહ્યાપણ ના રહે રે લોલ.

કાનુડે કાળજડું કોરયું કાંઈ, સુઝે નહીં રે લોલ;
પરેમ કટારોનો ઘા પાકય, ચઢ્યો રૂઝે નહીં રે લોલ.

ક્ષણું ક્ષણું વરેહેપાણે છું દાય કે, રૂઝ કહો કયમ વજોરે લોલ;
મલમ મજે જો મોહન મેલાપ, કે દુખ સહુ ટળે રે લોલ.
ઐધવજી કુંજનું સુખ સઘળું, કયમ શકીએ કથી રે લોલ;
પળ લીલા પ્રગટ કરી કાંઈ, કેહેવાતી નથી રે લોલ.

અપ્પળા અંતરની અભીલાખા, નાવે કહેણમાં રે લોલ;
પીયુજ પુરણ કરતા તેહ, શું વરણું વેણમાં રે લોલ.

ઐધવ સ્નેહ તણું દુખ સગપણથી, અધીકું ઘણું રે લોલ;
અનુભવીનું અંતર જાણે, મુખડે શું ભણું રે લોલ.

અણ મળતાં શું એક ગીરત, જોખમ જીવનું રે લોલ;
કોને કહીયે થયું અમારે, કરતવ દધિનું રે લોલ.

ઐધવ આ દુખથી ઘણું સાડું, મરણ આવી બને રે લોલ;
જીવ તો જાત તરત પણ અટક્યો, આશ આઘ્યા તણે
રે લોલ.

આગળથી નવ સમજ્યાં એમ જે, પોડા પ્રીતમાં રે લોલ;
આ તો આનંદ સાટે ઉદ્દવેગ, દીઠો રતી રીતમાં રે લોલ.

નથી એ કશ તણો ઉપાય કે, બહાલાજી વીના રે લોલ;
માટે કેહેજો જયમ ત્યમ આવે, હરી ભુલી ધુના રે લોલ.

અપ્પળા જન અમો અવગુણુ ખાંણુ, શું તમો નથી જા
ણુતા રે લોલ;
 ગુણુ સાગર છો ગીરધરલાલ, રખે ઉર આણુતા રે લોલ.
 હાથિયાનું હારદ સમજોછો, શું કહીયે કથી રે લોલ;
 જાણોતા થઈને દુખ દોછો એ, ઘટનું નથી રે લોલ.
 પરેમતણી પોથીનો પાર, ઉધવજી ના મજે રે લોલ;
 જેમ તેમ કરજો એહ ઉપાય, કે વાલમજી વજે રે લોલ.
 સંદેશામાં શી શો વાત કહો, અમે કહાવીયે રે લોલ;
 માટે દાસ દયાના પ્રીતમજી, ઘેર આવીયે રે લોલ.

ધરાન દેશની અસલી પ્રખ્યાત ખાનુઓ વીશે ગરબો.

“ભલી ભલી રે મુંબઈ થોડેર-મુંબઈ અલખેલી”-એ રાહપર.

ખરેખરી રે પહાદુર નાર-અસલી ધરિનની,
 ખુખોવંતી ને ગુલજર-ઊંચાં ખાનદાનની.-ટેક.
 મહોટાઈ ભરેલો મુલક આપણો-કોરતીવંત ધરાન રે;
 ત્યાંની અસલી નારીઓનું-ગાઈએ મંદુર પયાન-અઠ
 વડવા આપણું જેવા કાળેલ-હીંમતી ને પલવાન રે;
 તેવીજ તેમની નારો મુંદર-સજી વાતે ગુણવાન-અઠ
 મહેરો ગુલાબ, ખવાસ અશરાર્ફ-દામન જેમની પાક રે;
 મુંદર શોભતી, કદાવર અંગતી-મનથી પુર આલાક-અઠ

હીંમત બારી, અદા ન્યારી—નીતીમાન પાકજદ રે;
 દીલમાં શરમ, ખોલી નરમ—વફાઈમાં આપાદ—અં
 દેખાવ તપતો, સ્વભાવ મોઠો—દીલમાં દેશનું શુર રે;
 ખડોલું ડહાપણ, નહીં કંઈ ખાપણ—મોંહપર ખોદાઈ નુર—
 અસલીં

સાખેત ઈમાન, દીલમાં ચજદાન—ખાનદાન સરફરાજ રે;
 વીચાર મ્હોટા, નહીં કંઈ ખોટા—વખાણ જેમની આજ—
 અસલીં

રાખવી સાદાઈ, કરવી બલાઈ—સાલેસાઈનું કામ રે;
 સલુક સારું સખી દીલનાં—મુખારક જે નામ—અસલીં
 નહીં હોય તેમના જેટલા ગુણની—ખોજ દેશની નાર જે
 સધલા ટોળાની નારોપર—ધરાની નાર સરદાર—અસલીં;
 એ મધેથી બહાદુરી કરનાર—જીવો દેલાવર નાર રે;
 “ખાનુ ગોશરુપ” “રૂસતમ”ની ખેટી—થતો ઘોડેસવાર—
 અસલીં

જતે ઓરત તોપણ અજબ—રીતની હીમતવાન રે;
 મ્હોડાં ઉપર પુરખો નાખી—જતી લડાઈ મેદાન—અં
 કેટલીકવાર તો પકડાઈ જતી—દુશમનોને હાથ રે;
 એટલું છતાં નહીં લગાડ્યો—દામનને કદી દાઢ—અસલીં
 ઓખાં મનથી પાક દામનથી—સાચવતી આપ માન રે;
 દુશમન આંખમાં ધુળ છાંટીને—દોપાવયું ખાનદાન—અં
 ખાપ, વર, યા ખીજાં સગાંપર—આવી પડે સંકટ રે;
 હુથયાર બીડી શતરૂશે લડી—મદદ કરે તુરત—અસલીં

નાપાક, પદકાર દેવો સાથે—લડતી તે લડાઈ રે;
 તુરકી વગેરે ખીજાઓપર—મેળવતી સરસાઈ—અસલી૦
 પોતા તરફનાનો જવારે—જોતી શતરૂથી હાર રે;
 દલેરીથી ઉતરી પડતી—લડાઈમાં ખુનખાર—અસલી૦
 પાદશાહી તેને આપવા કહીને—શતરૂ લેવા ચાહે હાથ રે;
 હાંમતી દીલે તેમને ધીકારી—તુરત કરો દબે ચાટ—અ૦
 “રૂસ્તમ” જેવા પાપની ખેટી—“ગેવ”ની ઓરત થાય રે;
 “ગોદરેજ” જેવા અમીરની વહુ—“બેજન”ની નેક માય—
 અસલી૦
 “ફરામશેજ,”ને “જેહાંગીર” “સોરાખ” જેવાઓની ખુદનરે
 “જમશેદ”ની ઓલાદની “ખેટો—ખહાદુર” રહી ગઈ
 કેહન—અસલી૦
 ભણી એ પાનુનો ખુખીની—જગમાં થાયચ વખાણ રે;
 આફરીન પાનુ તારી ઉપર—જીવ્યું તુંજ પરમાણુ—અ૦
 આ જગમાં પણ કીરતી ભરી, ને—હસતી ખુદાને પ્યાર રે;
 નારી ટોલા વચે ખરેખર—એ દલેર સરદાર—અસલી૦
 “જરખાનુ” એ પણ “રૂસ્તમ”ની—ખહાદુર દલેર ખેટી રે;
 હાંમત, હાપણ, નેક ગુણોથી—જગમાં છાજ રહેતી—અ૦
 ઘટતી વેલા સવાર થઈને—ધુળવતી મેદાન રે;
 શતરૂ ઉપર રૂંતેહ મેલવી—અચરત કરતી જેહાન—અ૦
 “ખુરશેદ પાનુ” બહેન રૂસ્તમની—ભારી જેમાં ગુણ રે;
 શતરૂઓને હરાવી નાખી—કરતી નીચા જખુન—અસલી૦

હાંમત તેની જોધને થતાં-સરવે કોઈ અજ્ઞપ્ય રે;
 ચતુરાઈથી ટાળી નાખતી-શતરૂનો ગજપ-અસલી૦
 “ગજદમ” નામના કીલ્લેદારની-બેઠી “ગોરદાફરીદ” રે;
 જેનાં પળથી આજેજ થતા-દેવો પદ પલીદ-અસલી૦
 મુખડો ખુશ રંગ, ને જપ્પડ અંગ-હાંમતવાન ને પાક રે;
 લડી હતી તે ખુરખો નાખી-જંગી “સોરાપ” ની સાથ-
 અસલી૦

લડતાં લડતાં અંતે પડી-હૈથી “સોરાપ” હાથ રે;
 કહોળી “સોરાપે” “રાણી કડું હું-પરણે જો મુજ સાથ-
 અસલી૦

તદખોરથી તેને હા કહીને-ગઈ પોતાને ઠામ રે;
 “ સોરાપ ” ને તુરકી જાણીને-પણવું ગણયું હરામ !
 અસલી૦

“સોરાપ” જેવા ખુબસુરત ને-નોજવાન ખુશ નર રે;
 તેવા સાથખો પરણી નહીં તે-જાતનાં માન ખાતર !
 અસલી૦

“શેહશેય” તો ખેડુતની બેઠી-થાય “સોરાપ”ની નાર રે;
 નહાની વયથી રંડાઈતોપણ-વરપર રહી દીલદાર-અસલી૦
 બેઠે તે એક પુરો “ખરજો”-થયો જાબુલમાં કેદ રે;
 સેંકડો કોશથી દુઃખ વેઠી આવી-લેઈ સોદાગરી વેસ !
 અસલી૦

ભારે કનવેલ ચતુરાઈથી-બેઠાને છોડ્યો રે;
 ધન છે “શેહશેય” તારી ઉપર !-ટાળ્યો જોખમ કેવો !
 અસલી૦

પાછો “રૂસ્તમ” સાથે લડતાં—“પરજો” નીચે પડ્યો રે;
 વખતહતો પ્યારીક ધણો—જીવની ધાસ્તી ભર્યો—અસલી
 જોવો “રૂસ્તમ” મારવા જતો—“પરજો” ને કટાર રે;
 “રોહરોયે ” હાંમતથી કહીશું—એને ના તું માર—અ
 એ તારા ‘ સોરાળ ’ બેઠાનો—બેઠો છે ચાદગાર રે; ”
 “ રૂસ્તમ ” તેને ગોદમાં દાખી—ખુશો થયા અપાર—અ
 એવી રીતે લડાઈ વચે—કરાવી એલખાણ રે;
 બહાદુર એ માતાએ બેઠાનો—કેવો બચાવ્યો જન !—અ
 પાંચ ધરનની ઓરતોને—માથે પીરાજયું તાજ રે;
 દમામ ભર્યા એ મુલકપર—ચલાવ્યું છે રાજ—અ
 તેમાં પેહલો “બેહમન” શાહની—બેઠો નેક “હોમાય” રે;
 કામમાં ધીરો, તેજમાં વીરો—“દારબ” શાહની માય—અ
 ખીજી “બેહઆરોદ” રાણી—“અશકાની”ની માંહે રે;
 પાકીની તરણ રાણીઓ તે—“સાસન ” માં ગણાય—અ
 ત્રીજી “સમીરાન” રાણી ને—“તુરાન દોખત” ચોથી રે;
 “અરદેશર શોરોય” ની એ બેહુ—થાતી હતો બેઠો—અ
 “ખુસરો પરવેજ”ની બેઠીતે “આરજ મ દોખત”કેલવાય રે
 ધરનની ઓરત પાદશાહમાં—પાંચમો એ ગણાય—અ
 નારીઓએ પાદશાહી કીધો—કેવી હશે ચતુરાઈ રે;
 કેટલી હશે તેમના મગજની—શક્તી ને દાનાઈ—અ
 એ પછો તમો ઓરત જીવો—કેલવાયલી પુરવીણ રે;
 “જસ્તોસ્ત”ની બેઠીઓ તેમાં—“સરોતેહ”ને “પરીન”—
 અસલી

ત્રીજી બેઠી “પોરોચેરુપ” તે-“જામારુપ”નો નેક નાર રે;
એલમ, હીકમત શીખો કરીને-થઈ કાબેલ હુશીઆર-
અસલી૦

“જરતોસ્ત”ની પવીનર એકવીસ-શીખોતી કેતાપ્પ રે;
ખીજી નારોઓને શીખવતી-ધરમ એલમનો પાઠ-અ૦
હવે સાંભલો પણોતા પુતનો-માતાઓની વાત રે;
કેવી રોતે મહોટાં કુટુંબનો-ચલાવોયો છે સાથ-અસલી૦
“રોદાબે”તો ખાનુ ખુજોરગ-“જાખુલી મોહટાં માય”રે;
પેહલવાન “ફસ્તમ”ની માતા ને-“જાલ”ની ઓરત
થાય-અસલી૦

“રોદાબે”જેવી કોઠજ હશે-ઓરત બાએગવાન રે;
કુટુંબ જેનું બહુ મોટું જે-જાખુલી ખાનદાન-અસલી૦
“ફસ્તમ”ને ઘેર બે બેઠી ને-બેઠાઓ તરણુ રે;
તેમને પેટે ખીજાં બાળક-તેમને તાંહાં વલી પણુ-અ૦
છોકરાં છઠ્યાં એટલાં બધાં-તે વળી બહાદુર રે;
તેજી, રોજી, હીંમત, કઉવત,-શુર, નુરથી બરપુર-અ૦
લડાઈ કરીને દેશેા જીતીને-કરે જેઓ ત્યાં રાજ રે;
તેવા કખીલાનાં “મોટાં માએ”-કેવાં સરફરાજ !-અ૦
એણું કુટુંબ રાખવું સંપથી-એક જગે સંગાથ રે;
કેટલાં હજાપણુ ખુખી બરેલી-એ છે અજબ વાત-અ૦
એટલાં બધાં ઉધારો વલી-કરવાં તે ગુણવાન રે;
ધન છે “રોદાબે” તારી ઉપર-મહોટું તુને માન-અ૦
“ફરેકુન” રોહનશાહની માતા-ગુણવાન “ફરજાનક” રે;
ખાપ વગરનું નહાનું પોતાનું-ઉધારીયું બાલક-અ૦

“ફરેદુન” બાલકને મારવા-ચાહતો બદ “જુહાક” રે;
 હજારો આફત વેઠી, નહીં-થવા દોધું હલાક-અસલી૦
 ઉધારી તેને કેળવણી આપી-કીધો માહ દલેર રે;
 પાછળથી તે રાજ પામ્યો,-લોધું “જુહાક” પર વેર-અ૦
 “કેખશરૂ” ની માતા બલી-ગુણવાણ “ફરેંગીસ” રે;
 “શીઆવખસ” વરને ખાતર સોસ્યું-બાપથી દુઃખ
 અતીસ-અસલી૦

બાપ તેનો પેલો ભુંડો-તુરકી “અફરાસીઆબ” રે;
 બેઠીનાં પેટનું બાલક મારવા-ગુજાર્યો આજબ-અ૦
 ખુદા કરવે બેટો જનમ્યો-તેને પેટે એક રે;
 શી શી સખતીથી ઉધાર્યો-નામ “કેખશરૂ” નેક-અ૦
 એટલો તો બખતાવર થયો-બેટો સરફરાજ રે;
 “અફરાસીઆબ” ને જીવથી મારી-લોધો બાપનો
 ખાર-અસલી૦

“દોગદો” આપણા પેગમબરની-માતા નેકબખત રે;
 ખુદા મેહરથી બાળ ઉધાર્યું-વેઠી મહા આફત-અસલી૦
 બેટો એ “જરથોસ્ત” નીવડ્યો-ખુદાઈ પેગમબર રે;
 જગમાં જોણે જાહેર કીધી-દીન બલી બેહતર-અસલી૦
 “તેહુમીના” “રૂસ્તમ” ની ઓરત-બેટી સમનગાન રે;
 ખ્યાર બાંધી “રૂસ્તમ” ની ઉપર-પરણી રેહી કુર
 બાન-અસલી૦

વીસ વરસ લગી ખાવાંદથી-બન્યું રેહવું દુર રે;
 તોપણ એકીન સખરથી રહી-ખાવંદ પર ચકચુર-અ૦

અંજલિપણે “સૌરાષ્ટ્ર” જ્યારે—મુવો વ્યાપને હાથ રે;
 તેના ગમમાં એ નેક માએ—જીવ કીધો વરણાદ—અં
 “ગુણતાસ્પ” શાહની દીનદાર નારી—ગુણવાન “કેતાયુન” રે;
 “નરીમાન” ની નારી ભલી—“પાનુ હોમાયુન”—અં
 “હુએવે,” પેગમવર આપણા—“જરતોસ્ત” ની એરત રે;
 પાક, પરેહજગાર, ચાલાક, દીનદાર,—નેકનામ ખુબ
 સુરત—અસલીં
 “ગુલચેહર” નામે “ફરામરોજ” ની—હાંદુસ્થાનની નાર રે;
 ઘણાં વરસ જુદાઈ છતાં—વરપર વફાદાર—અસલીં
 “વરજો” ની એરત ખુબસુરત—“મેહેરસીરીન એજાનર” રે;
 પારકાં દેશની હોવા છતાં—વરપર પુર દીલદાર—અસલીં
 “વરજો” ની મહોબતને ખાતર—ખમીએ પાહુ જુલમ રે;
 તોપણ એક પલવારખી તેથી—ફેરવ્યું નહીં મન—અસલીં
 “ખુશરો પરવેજ” ની એરત તે—વખણાયલી “શીરીન” રે;
 ખુબસુરતીમાં જેનો જોડો—નહીં મલે કોઈ દીન—અં
 “ખુશરો પરવેજ” સાથે પાંધી—દીલથી પાક મહોબત રે;
 જનમ સુધી વફાદાર રહી—થઈ તેના એરત—અસલીં
 ગુજરી ગયો જ્યારે “ખુસરો—પરવેજ” કોરતીવાન રે;
 ભલી “શીરીને” તુરત આપ્યો—તેપર પ્યારો જનન!—અં
 એવો નારોની જોડલી કરીએ—તે થોડો વખાણ રે;
 તેમનાં રવાન ઉપર હોજો—શાંખાંસી ને માન—અસલીં
 રહી ગઈ તેમનાં એ વાતો—આજ સુધી યાદગાર રે;
 રવાન તેમનાં પેહેસ્તની માંહે—ભોગવેચ સુખ કરાર—અં

તેમને માન તે દેશને માન ને—જાતનેળી બહુ માન રે;
 એવી નારો દીપાવે છે—દુન્યામાં ખાનદાન—અસલી૦
 એવી નારે નારી ટોજો—પામેચ મોટો જોય રે;
 ધીકાર હોજો તે નારો પર—જેમથી નામને એખ—અ૦
 ઘણી થઈ ગઈછ એવી એવી—ઈરાનમાં બહુ નાર રે;
 એવી નારોથી પારસી ટોજો—જગમાં છે નામદાર—અ૦
 એવી ઓરત માટે છઈએ—આપણુ બહુ મગરૂર રે;
 એવી ઓરતોથી વધેચ—ટોલાનું નુર, શુર—અસલી૦
 એવી નારોને દુવા કરેચ—સદા તેજ “ખુરશેદ” રે;
 એવી ઓરત હાલ જોવાની—રાખેચ તે ઉમેદ—અસલી૦

વાંજણી સ્ત્રીઓને ચાનક.

વીની મુજને ભારી મારી, સજની મુણો રીતેજ;
 રૂડો શીખામણ સાંધુજની, સમજ પાલો પ્રીતે—
 સાચુ કહુંછુંજ. ૧
 બાવરી ભટકતી ઘેલી ભોલી, વલવલતી હું હુતીજ;
 છોકરાં છોકરાં કરતી ફરતી—રડતી પુરી ન સુતી—સાચું ૨
 જમના મધ્યા કરસન રાધા, અંબા મોટી રમજ;
 સેવે ન ગણપતી પધારયા, પેટબળી આઠેજમ—૩
 શંભુ ભવાનો માની માની, માનતા મોટી મોટીજ;
 દેવ ન રીડયા લાલચથી મુજ, અપ્પલા અકલ ખોટી—૪
 વધદિ સોચાણી અદકાં સેવ્યાં, ગોર ગોરજ ને જોગીજ;
 વળી ધનખરચો તન કીધું રોગી, હું નટળી મન રોગી—૫

આટલાં મહારાં દુઃખડાં તેમાં, લોક વલી પડુ પાજેછ;
 આતો વંધ્યા જોશો નહી મુખ, વાગ્યામાં મુળ સાલે-૬
 વાંઝણી બટકતી તે કહેતા મુને, પક્કી સોદી ખંધીછ;
 કુવે પડું કે નદી વાવે પુડું, એમ વીચાડું હું અધી-૭
 ભુંડી હાલત લત ભુંડી મહારી, કહેતાં નાવે આરોછ;
 થોડું કહે તમે ધણું સમજજો, વંધ્યાપણનો મારો-૮
 એ રીતે મે દુઃખમાં કાહાડયાં, તીસ વરસ રે છેકછ;
 પણ એક દીવસ મેં મંદીર જતાં, દીઠો સાધુ એક-૯
 વંધ્યાપણની વાતો કરતો, પડખે સ્ત્રીનો સાથછ;
 તહાંતો હું પણ જઈને બેઠી, સાંભળવાને વાત-૧૦
 એમ મેં તો દશ વીશ દહાડા, સાધુની શીક્ષા લીધીછ;
 દીક્ષા દીધી તે મે પાળો, તરતજ દીઠી સીદ્ધી-૧૧
 તે શીક્ષા તમને આપુછું, પુરણ પ્રીતે પાજોછ;
 તમને પણ મુખ અદકું થાશે, થાશે મનોરથ બહાલો-૧૨
 રે ઉપર કહેલી સરવ રીતો, ફાંફાં બામાં જાણોછ;
 કોનાં છોડું અમર છે અહીંયાં, કોણ તમે મન આણો-૧૩
 છોકરાં જાણેથી શું વધતું છે, શું ઓછું ન જાણેથીછ;
 અંતકાલે પીડ મોટી પડશે, બ્રહ્મનીતી ન જાણેથી-૧૪
 ચાર દીવસનાં મુખડાં સાડ, ન કરો મહાડું મહાડું છ;
 છોકરાં થયાથી વધશે માયા, માયામાં નહી સાડું-૧૫
 છોકરાં રૂડાં ભુડાં નીપજે, તેપણ ચીંતા પડતીછ;
 તમ્હારે મન છોકરાં છોકરાં, છોકરાંને નહીં જણતી-૧૬
 જણતાં પહેલાં દુઃખ ધણું છે, જણતાં પણ દુઃખ થાએછ
 જણોને વળી પાળતાં દુખ છે, દુઃખ ધણું મરો જાયે-૧૭

છોકરાં કારણ પાણવાના છે, એમ વીચારે ન મનજી;
 છોકરાંથી નહીં સ્વરગ મળે રે, સ્વરગ તો બ્રહ્મજન-૧૮
 છોકરાંનાં નામો દુર ખસેડી, તજ દો દુરગુણ સખતીજ;
 નીતી બજનને પરણેલાની, કરજો બાવે, ભક્તી-૧૯
 સત મરમ સમજીને તજજો, જરકરમનાં પાપોજ;
 તન મન ધનનીજતી કરીથાપો, થાય મગન બહુ પાપો-૨૦
 વીધ વીધ રીતે પતોસંગ લાંડો, મુક્તીની જાણા પારોજ;
 ઇશ્વરકૃપાથી આપો આપજ, સંતતી થારો સારી-સાચું-૨૧
 તમે જાણો હમને સુખ હોયે, પણ સુખ તો સંસકારોજ;
 ફાંફાં મારે દુરગુણ હોરે, પ્રભુ પાપી નાસકારે.-૨૨
 છોકરાં થાવા ઇશ્વર મરજી, નહીં માણસનું ચાલેજ;
 અનેક ઉપાય કરી દુઃખ વેઠો, તોપણ ગોર્વાદ ખાલે-૨૩
 કોઈએ ચાલીશે ગર્ભ ધરયાછે, કોઈએ તો પંચારોજ;
 અકળાઈને ઉતાવળમાં અઘ, સંચિ ન રોહો નોરશે-૨૪
 તમને કસવા તલપાવે છે, ચૌદ ભુવનનો સ્વામીજ;
 તમે તમારે ધરમે રહેશો, જણશો મુત બહુ નામી-૨૫
 માટે ખેહેની સારી શીખામણ, સાધુજીની કહેલીજ;
 જો આચરો ઉમળકે ભુધર, વરસાવે સુખહલી-૨૬
 કરો કામ સંસારી રીતનાં, લોભ મદ મત્સર છોડોજ;
 લાલચ કેરો જાળ પડો અહીં, તેમાં ન જાશો દોડી-૨૭
 મ્હારે મ્હારો ધણી છે દુરલભ, દુરલભ પ્રેમ બજનજ;
 ગાઈ ગરબો સફળ સહુ થારો, જો તે લેશો મન-૨૮

શેર સટામાં વધી ગયલા લોભથી થયલી ખરાબી.

“કઠણ થયા માધવ મથુરા જઈ, કાગળ ન લખ્યા
કડકો રે”—એ રાહ.

લાભ મળ્યો તેથી થઈ લોભી, શેર લાંબા સંઘરવા રે,
ગળપણ જાણી કણીકની ગોલી, મછ ગળે જેમ મરવા રે;
લાભ મળ્યો તેથી—ટેક.

પાપની દોલત દશ વીશ લાખની,
તેના તો શેર લીધા રે;
અધીક વળી કરજો ઊપાડી,
દસ્તાવેજ લખી દીધા રે—લાભ૦ ૧
ધર ધણીઆણી કેરું ધરાણું,
વેચી શેર વસાવ્યા રે;
સગાં સંબંધીનાં વળી નાણાં,
લખી આપી ખત લાંબા રે—લાભ૦ ૨
પ્રામેસરી નોટો પણ વેચ્યો,
લોભે શેરો લેવા રે;
શેર વળી બેંકોમાં સોંપી,
દામ ઉપાડ્યા દેવા રે—લાભ૦ ૩
શરભર ભાવે શેર મલેલા,
તેથી તરૂપત નથી થાતા રે;
પંદર ગણું પ્રીમીયમ પણ આપી,
વલી લીધા વેચાતા રે—લાભ૦ ૪

જમાન આપી જર ઉપાડ્યા,
 મીતરોને માંહો મુક્યા રે,
 ધમધોકારે શેરનો ધંધો,
 ચલાવતાં નહી ચુક્યા રે-લાભ૦ ૫
 બાઈઓ પણ દોવાની બનોયાં,
 લોભનો પ્યાલો પીધો રે;
 વસ્ત્ર ધરાણાં વાસણ વેચી,
 શેરનો સોદો કીધો રે-લાભ૦ ૬
 ગરીબ તવંગર સઉ ગુંથાયા,
 માયા મોટી મલવા રે;
 રાત દીવસ એ એકજ રસ્તે,
 રસથી લાગ્યા રળવા રે-લાભ૦ ૭
 શેર સંઘરજો શેર સંઘરજો,
 શેરથી વેળા વળશે રે;
 વળી આવો રળવાનો વેળા,
 મનખામાં ક્યાં મળશે રે-લાભ૦ ૮
 દલાલ દોડા દોડ્યો કરતા,
 દશે દીશાયે દેખું રે;
 ઉઠલ પાઠલ થાય અતીશે,
 લાભનું ન મળે લેખું રે-લાભ૦ ૯
 શેર-બજારની શોભા શી કહું,
 જાણે મોટો મેળો રે;
 નાણું તો જમ નીર ભરેલો,
 વહી જતો હોય વેહેજો રે-લાભ૦ ૧૦

લાખની મુડી નહી લેખામાં,
 કરોડે લેખાં કીધાં રે;
 હોંશે તપ્પતા ઝમરૂપ હાંડી,
 લાભ દધને લીધાં રે—લાભ૦ ૧૧
 કંઈક પુરૂષ તો અચરજ પામે,
 નીકલ્યું ક્યાંથી નાણું રે;
 દલપતરામ કહે દુનીયાનો,
 અંદરથી ઉભરાણું રે—લાભ૦ ૧૨

પાલવ વલગ્યાંની નાની ગરબી.

આદ્ય અંતની પ્રોત છે મારે, કદીએ મોલે ન આવોછ;
 અપ્પલાનો અપરાધ ન જોઈએ, પરેમ કરીને ઘોલાવો—
 પાલવ વલગ્યાંછ૦ ૧

પરથમ પેહેલું, અમરૂત પાઈને, ઝેર હવે શીદ પાવોછ;
 જલ વોતા જેવું મીન વછોડ્યું, એમ શીદ તલસાવો—
 પાલવ વલગ્યાંછ૦ ૨

ભાત ભાતનાં ફેલ અમુલ્યક, હંસ હશે તે ચરશેછ;
 મોઢાં જલનું માછલડું તે, ખારે જલ કેમ ઠરશે—પા૦ ૩
 સમસ્યામાં સઉ સમજ લેજો, ઝાઝું તે શું કહીયેછ;
 દાસ દવારકાંના સાંમું નીહાલો, આવા કઠણ ન થઈએ—
 પાલવ વલગ્યાંછ૦ ૪

ઐધવજી વરજમાં આવયા તેનો આનંદ.

ઐધવજી આવ્યા રે વેગે વરજમાં,
 મથુરાંથી મોકલીઆં છે એમ જો;
 વાલાને વાલાં રે વરજ આહીરણં,
 ગોપીજનનો જોવા કારણ પરેમ જો—ઐધવજી ૦ ૧
 ગોકુલની શોભા રે સુંદર શી કહું,
 નેહુ આવ્યાં નંદજીને ભવન જો;
 પુરૂષોત્તમ જાણીને મલીઆ પરેમશું,
 પ્રીત કરોને કરાવીયાં ભોજન જો—ઐધવજી ૦ ૨
 કુશલતા પુછી રે વાસુદેવની,
 કુંવરનાં સંભારી સઘલાં કામ જો;
 જશોદા રૂવે ને સુખણં સાંભરે,
 સહિષ્ણે કહુ કેમ નાવ્યા સુંદર રયામ જો—ઐ ૦ ૩
 વાંસલીઓને વલોણાં વાગે ધણાં,
 ઘેર ઘેર ગાય ગોકુલીઆમાં ગીત જો;
 આમંગલ કીધાં રે દશ દીશા તણાં,
 ત્રણ લોકમાં કરેછે પુણ્ય નોત્ય જો—ઐધવજી ૦ ૪
 આંગણીએ આવી રે સરવે ગોપીઓ,
 રથ કાંઈ છુટયો દીઠો નંદને દવાર જો;
 અધરમી અકરૂર ફરી આવ્યો હશે,
 એજ ઘોડાને એજ દીસે અશ્વાર જો—ઐધવજી ૦ ૫
 આપણા સ્વામીને એ તેડી ગયો,
 ત્યાં જઈ એણે મળવોછે કંસ જો;

પ્રાણ લઇને પાછો કેમ આવ્યો હશે,
 માસીસો કરવાને લેશે માંસ જો—ઓધવજી ૬
 જમુનાજીમાં નાહીને એટલે આવયા,
 જીવતીયે તો જાણ્યા શ્રી ભગવાન જો;
 રઘુનાથના સ્વામીના સેવક એલખ્યા,
 અરસપરસ ત્યાં દીધાં ઝાઝાં માન જો—ઓધવ ૭

નંદના કુંવર વીરો.

આજ મારે આંગણીએ પેલો, નંદનો કુંવર ખેંદો જો;
 હું ગદ્યતો જમુના જલ ભરવા, છાનો ઘરમાં પેદો જો.
 ઘરમાં પેશી એવું કીધું, માંકડલાં બોલાવ્યાં જો;
 મહી કાઢી મહો આગળ મેલ્યાં, ખાવા સારું આવ્યાં જો.
 એચીંતી મહીઆરી આવી, હરીતી ખાંવડી ઝાલી જો;
 મોઢાં ઉપર ગોરસ લોચું, એલંભા લઈ ચાલો જો.
 સાંભલજે તું જશોદા રાણી, તારો કુંવરલાવી જો;
 ખાલક તારો ખહુ મસ્નાનો, ટેવ શી પાડી આવી જો.
 કહે જશોદા જુદા બોલી, જીભ કરો કાંઈ થોડી જો;
 મારો કુંવર કાઢ ન જાણે, ખેંદો ખેંડ કર જોડી જો.
 ખાલ જુએ તો પોતા કેરું, જોઈને લજજા પામી જો;
 સઉ ગોપીનાં માન ઉતાર્યાં એવો અંતરજામો જો.
 એની અક્ષતે કોઈ ન પહોંચે, એની ગતી છે ન્યારી જો;
 દવારકાંતા સ્વામી સંગે, અપલા રહી છે હારી જો.

નરસીનાં દીવાલાં વખતનો મુંબધનો સંતાપ.

“માથજી મુધરયા તે પારસી જીવાનયા રે લોલ”-એ રાહ.

ખાપજી દાણા એવા તે કોણે છાંટયા રે લોલ,
ભાગી ગયા હમારા ગુરા ટાંટયા રે લોલ.
ખાપજી શરાપ એવા તે કોણે આપયા રે લોલ,
સાંધા પાંધા હમારા છેક કાપ્યા રે લોલ.
ખાપજી લેખો એવા તે કોણે મારયા રે લોલ,
શીખયે ચાલતાં તેટલે થયાં આરીયાં રે લોલ.
ખાપજી ચીતર્યો કોણે એ જાદુઈ પાટલો રે લોલ,
હમો સેહવવાને પડ્યાં મરણ ખાટલે રે લોલ.
ખાપજી લાગી કોનો હમને નજર ભુંડી રે લોલ,
છેકજ થઈ પડ્યાં હમો તો ખીચ્યા મુડી રે લોલ.
ખાપજી પાપ શું કીધાંતાં આગલા ભવમાં રે લોલ,
ગયા ફેરવાઈ ઘડું હમારા જીવમાં રે લોલ.
ખાપજી એવો તે કોણે કીધો હમ તપકો રે લોલ,
સેજવારમાં ભાગી પડ્યો ભપકો રે લોલ.
ખાપજી એવા કોણ મલયા અમને માવજા રે લોલ,
લોધા રૂપયા ખોલે, દીધા નહીં પાવજા રે લોલ.
ખાપજી એવાં શું નાખ્યાં અપસંગનમાં રે લોલ,
વીટાં વધત ભયભીત, ભર લગનમાં રે લોલ.
ખાપજી એવાં પરીઆંછ હમ રડવા કુટવા રે લોલ,
આહ્યેછ “દાતરણ” મદદ તેથી છુટવા રે લોલ.

નરસી કેસવજી પોલીસના હાથમાં પકડાયો હતો તે વીરો.

“ભલી ભલી રે મુંબઈ શેહર, મુંબઈ અલમેલી”-એ રાહ.

રખડાવી છ છ માસ-નરસી પકડાયો,
મુંબઈની પોલીસ હાથ-અં તે સપડાયો-ટેક.
અમદાવાદથી પાંતરોસ માઈત્રપર-પસંતેજ નામે ગામ રે,
પકડાયો ત્યાં અચ્ચુચ નરસી-ત્રાવયા મુંબઈ ઠામ-નર૦
ઘેરી ઘેરી નીપફલ થઈને-થાકા સરવે લોક રે,
નસીબે ઘેરીઓ, મેલી તયારેજ-નરસી રાજે ફોક-નરસી૦
પકડનારને સાંમે મલીયાકે-વો એ સંજોગ રે,
નયાય દેવીબી લેછ કેઈ રીતે-ઠેરવેલ આપનો ભોગ-નર૦
જંગલ ફર્યો, જોગી ખતીયો-લીધા વીધ વીધ વેસ રે,
સુરત પદલી શીકલ ફેરવી-મોડે વધારી કેસ-નરસી૦
જાતરે ગયો ને તોરથ સાંધયાં-પાકી ન રાખ્યું કંઈ રે,
તોપણ અંતે ફાંદામાં ફસ્યો-સરજત આડો થઈ-નરસી૦
ઘનસાફેજ જ્યાં ઉઠાવી તલવાર-આવ્યું નહીં કંઈ કામ રે,
દહાડી, ઠેપ્યા જાતરા ને જોગ-થઈ પડ્યાં નકામ-નરસી૦
નરસી દાખલે બોહીજો સરવે-કરતાં નરસાં કામ રે,
“દાતરડું” કહે, નહીં તો માનવી-ઠરશે નહીં કોઈ ઠામ-ન૦

ખોદાતાણની બંદગીનો ગરબો.

“અદા રકીરી-કીઆ દલગીરી-
અદા મધનમે રેહના રે”-એ રાહ.

ખોદા તું સાહેબ-મોહટો અજબેબ,
કુદરતનો ખરો ખાવંદ રે !-ટેક.
રાકની તારી સઉમાં ભારી,
ખુબી તારો નેઆરો રે.-ખોદાં ૧.
મોહટાઈ તારી મહા બળવારો,
જગમાં તુંજ સરદારી રે-ખોદાં ૨
તારીફ તારી સઉને ખેઆરી,
આલમ તુંજ ઉપકારી રે-ખોદાં ૩
તુંથીજ બનોઆં આસમાન ધરતી,
ખોદા આલમ ફરતી રે-ખોદાં ૪
સુરજ, ચંદર ને કુલ તારા,
તુંજ સેવા કરાગ રે-ખોદાં ૫
આતશ, પાણી, વીજલી, વાદળ,
દેખારે તુંજ મહા બળ રે-ખોદાં ૬
દરીઆ, ડુંગર, ઝાટો, જંગલ,
તે તુંજ હાપણનાં ફળ રે-ખોદાં ૭
કુલ જીવજંતો પશુ ને પક્ષી,
જંદગી તુંજેજ બખ્શો રે-ખોદાં ૮
બુધોવાળું બોલતું આદમ,
કાધું જગપર હાકમ રે-ખોદાં ૯

એવાં બળનો તુંજ છે દાદાર,
 સઉને રોજ દેનાર રે—ખોદાં ૧૦
 પાલણ કરનાર, તારણ કરનાર,
 સઘળી ચીજનો આધાર રે—ખોદાં ૧૧
 મેહુરનો ખાવંદ, બખ્શીશનો બહાર,
 ઉમેદનો હાથ ધરનાર રે—ખોદાં ૧૨
 એવા તું સાહેબનો દરગહે,
 સરને નીચાં ધરીએ રે—ખોદાં ૧૩
 અમ કુલ નારો તું સાહેબથી,
 ચાહીએ ઉમેદ દીલની રે—ખોદાં ૧૪
 ફાની લોભી આ દુનીઆમાં,
 રાખજે તારી પનાહમાં રે—ખોદાં ૧૫
 પાપી મારગથી દીલને તું,
 કરજે હંમેશા બોહતું રે—ખોદાં ૧૬
 નેકી દીલની કરજે જીઆદે,
 ખુશ રેહશું તુંજ યાદે રે—ખોદાં ૧૭
 દીન ઇમાનમાં દીલની મોહબત,
 કાયમ રાખ જોમ અમરત રે—ખોદાં ૧૮
 સંભાળજે તું દુખ પંખથી,
 થઈ રેહજે દીલ સાથી રે—ખોદાં ૧૯
 સંસારમાં તું રાહપર રેહજે,
 નેમમાં ફતેહ દેજે રે—ખોદાં ૨૦
 મુખ સંતોષથી દીલને ભરજે,
 ઘરને આપાદ કરજે રે—ખોદાં ૨૧

તેજ, રોજ, હીંમત, પ્યરકત,
 દે,—સાથ ઉદીઝોગ હોરમત રે—ખોદાં ૦ ૨૨
 ટોલાની તું કરજે ચહુડતી,
 ને ઝોલાદની વરધી રે—ખોદાં ૦ ૨૩
 કાયમ રાખો નીતી રસ્તે,
 તેડજે મોહડે હસતે રે—ખોદાં ૦ ૨૪
 તુંજ હોકમમાં “ખુરશેદ” રેતે,
 ચાલુ રાખજે નીતે રે—ખોદાં ૦ ૨૫

પેગમપર સત જરતોશત વીશે ગરબો.

“સર જમચોદજી-ભલુ મેળવયું નામ રે,
 મુંબઈ શેહરમાં”—અ રાહ.

સત જરતોશત રે—પરો પેગમપર
 ખોદાનો, નુરો વજુદનો !—ટેક.
 સત જરતોશતજ પેગમપર છે,
 જેની કોરતો જગમાં અંમર છે;
 દીલ ફીદા તેની દોનપર છે રે—સત ૦ ૧
 દેશ ધંશનમાં શેહર “રઝે” નામે,
 લોક જંગીમાં જે માન પામે;
 જનમ જરતોશતનો તે હામે રે—સત ૦ ૨
 માય “દોગદો” તેની બજતાવર,
 જે પેટે જનમીઝો ઝેવો નર;
 ખલકતનો થયે જે રાહુપર રે—સત ૦ ૩

નેક “પોરેશસ્થ” જે તેનો પાપ,
 ખુપ ખુલંદ તેજ નસીપનો તાપ;
 લે બેટો ખોદાનો મેલાપ રે—સત૦ ૪
 ખુનીઆદ “ફરીદુન” શોહનશાહથી,
 જે કુલ લોકોમાં વખણાતી;
 જેપ તેની વધી એ બેટાથી રે—સત૦ ૫
 ખોરદાદસાલે તે અવતરીઓ,
 એ રોજ જેથી ખુજોરગ ઠરીઓ;
 સહ માને રાંમશની ભરીઓ રે—સત૦ ૬
 પરી પામદાદના ખુરા વખતમાં,
 નેક પગ મેલીઓ આ જગતમાં;
 ખુરી ફેલાઈ જે કુલ ખલકતમાં રે—સત૦ ૭
 ખરે સુરજ પીજો તે ઉગીઓ !
 તેનાં નુરે “હરેમન” ધુલ્યો !
 ઊંચા આસમાને તેને પુંજ્યો રે !—સત૦ ૮
 તે તો જનમીઓ હસતા મુખડાથી !
 એજ નીશાન પેહલી સુખવાસી;
 અકલ હરત એ મોજેજથી રે—સત૦ ૯
 તેની હેપતથી કુલ પદકારો,
 અદેખાઈના લાવીઆ વીચારો;
 કે “એ પાળકનો કરવો મારો” રે—સત૦ ૧૦
 તે દેવોએ આપ સતાથી,
 તેને છોનવી લઈ માત પીતાથી;
 દુઃખ દીધું હરએક તરાંહથી રે—સત૦ ૧૧

પણ તે પાળકપર ખોદાની,
 હતી બેહદ માયા મેહરપ્પાની ;
 તેથી ટાળી સઘળી નુકસાની રે—સત૦ ૧૨
 ઊંચકેલાં ખુની ખંજરથી,
 આતશની ચેહનો અંદરથી;
 તે બચોચો ખોદાઈ હોનરથી રે !—સત૦ ૧૩
 વળી ગાય ઘોડાનાં પગલાંથી,
 ખુની વરૂનાં ઘાતકી મોંહડાંથી;
 રહેચો જીવતો તે મોજેજાથી રે !—સત૦ ૧૪
 વળી જોહરી દવાની અસરથી,
 દેવ જાદુગર લોકના ડરથી;
 તે ફાવોચો ખોદાની કદરથી રે !—સત૦ ૧૫
 કુલ હઠાવોચા એવા હાદેસા,
 એ પાળકપણના મોજેજા;
 કેવી શકતી તારી, ચો ખોદા રે !—સત૦ ૧૬
 હવે વાતો ચહડતી ઉમરની,
 સહિ સાંભળો સત પેગમખરની;
 ખુશખોઈ જેમાં દીન અંખરનો રે—સત૦ ૧૭
 નદી મોહટી તે ખીન હોડીએ,
 પાર કીધી એ નેક નખીએ;
 ઇજા નહી થઇ તેની એડીએ રે !—સત૦ ૧૮
 પછી આવી વસીચો “બલખ”માં,
 રાજધાની જે ઇશિન મુલકમાં;
 જે વખણાયલી કુલ ખલકમાં રે—સત૦ ૧૯

પુરી રાખતો તે પરહેજગારી,
 સઉ મોજ અને લોભ ધીક્કારી;
 એક ચાહી ખોદાની દીલદારી રે—સત૦ ૨૦
 “બેહમન” અમરાસપંદનો કુમકમાં,
 તે પોંહ્યોઓ મીનોઈ ખલકમાં;
 આંખ વીચીને એક પલકમાં રે !—સત૦ ૨૧
 એ વેલા ઉમર તીસની હતી,
 પાછો આવીઓ તીઆર ચેઆલીસની હતી;
 તેતો કમખખતી “એપલીસ”ની હતી રે—સત૦ ૨૨
 તીઆં ખોદાનાં નુરને મલીઓ તે,
 કુલ કુદરતના ભેદ પામીઓ તે;
 આપ દીલનો મોરાદમાં ફાવોઓ તે રે—સત૦ ૨૩
 સઉ વાતમાં પુરવોલુ થાઈને,
 કુલ રચના બેહશતની જોઈને;
 હીઆં આવીઓ તે ધરમ લઈને રે—સત૦ ૨૪
 તેનું તખ્ત ઊતરીઊં આસમાનથી,
 જે મલીઊંતું પાક યજ્ઞદાનથી;
 નમી કુદરત તેને ઇમાનથી રે !—૨૫
 એ વેલા પાદશાહી ઇરાની,
 ભોગવતો “ગોસ્તારૂપ” કથાની;
 નમે ખલકત જેને દુનીઆની રે—સત૦ ૨૬
 વાત પેહલાં તેને સમજવી,
 ખુબ મોજેજો પતલાવો;
 દીન “મજદીઅસની” કમુલ કરવી રે—સત૦ ૨૭

કેટલાક દરબારી મજલસી,
 દીન સામે કરતા સરકશી;
 જરતોશતની કરતા બદ નકશી રે—સત૦ ૨૮
 ખુબ મોજેજ ને તકરારે,
 કરો આજેજ સઘલી પરકારે;
 કીધા હાફત તેમને દરબારે રે !—સત૦ ૨૯
 હવે જુઓ એના ચમતકારો,
 તેની ખુબી પછી તમ વીચારો;
 નખો કેવો જગ સુધારનારો રે !—સત૦ ૩૦
 એક આતશ તેની પાસ હતો,
 જે પાણીથી નહી થંડો થતો;
 હાથ મેલે તેખો નહી બલી જતો !—સત૦ ૩૧
 એક “સરવ”નું લાવેલો તે ઝાડ,
 દર પાતરે વંચાય એવી વાત;
 “ગોસ્તારૂપ, તું એ દીન કપ્પલ રાખ!” રે—સ૦ ૩૨
 પાદશાહના જંગી ઘોડાના,
 પગો ગલી ગયલા કુલ પેટાંમાં;
 તે જરતોશતે કહાડીઆ સઘળામાં રે !—સત૦ ૩૩
 એજ દોનની ખતલાવા સચ્ચાઈ,
 આવીઆતા ચાર ફરેશતા ગહવાઈ;
 તેથી પાદશાહનો પુર પતોજ થાઈ રે !—સત૦ ૩૪
 જેથી આલમમાં દીન ફેલાવી,
 ભુંડી રસમ સઉ પાસે મેલાવી ;
 સુદરેહ, ને કુરતી બંધાવી રે—સત૦ ૩૫

એ દીનનાં એકવીસ દફતર છે,
 જે એજમતી તે ખાલાતર છે;
 ખોદાઈએલમમાં માતપર છે રે—સત૦ ૩૬
 તેની ચોરતનું નામ “હુચ્ચોવેહ,”
 ખુખ ખસલત તેની પાકીજેહ;
 ખરી દીલદાર હતી દીનનો જે રે—સત૦ ૩૭
 તરણ ખેટા તેના દીનદારો,
 હતા ખુખીના તેઓ ચીતારો;
 દેશ દીનના જેઓ સીંગારો રે—સત૦ ૩૮
 તરણ ખુખસુરત તેની ખેટીઓ,
 દીન ઉપર ફીદા રેહતીઓ ;
 ખસલતમાં ખુખ નદી વેહતીઓ રે !—સત૦ ૩૯
 સાલ સીતોતેરનો ઉમરે,
 જરતોરત મોહટા પેગમપરે ;
 જવું કીધું ખોદાની દરખારે રે—સત૦ ૪૦
 રોજ ખુરશેદ અને દે મહીનો,
 ગયા પેગમપર સાહેબ મીનો ;
 ઊંઘો નાખી દુશમન કમીનો રે !—સત૦ ૪૧
 આફરીન લખ્યો તેનાં રવાનપર !
 દીલ ફીદા છે તેના કલામપર !
 જન સદકે છે તેનાં ફરમાનપર રે !—સત૦ ૪૨
 તેજ આદમમાં નુરી અવતાર છે !
 તેના ચેલા કુલ પરહેજગાર છે !
 ફરે તેથી તે ગુનેહગાર છે રે !—સત૦ ૪૩

કુલે દીલપર તે સતાદાર છે !
 તેજ દીન ધમાનનો આધાર છે !
 તેના વીના ખલકત નાચાર છે રે !—સત૦ ૪૪
 કુલ ફરેશાથી તે પ્યરતર છે !
 તેને તાપે વખતનું ચક્કર છે !
 તેનાં ઉપકારો દરોઆ હુંગર છે રે !—સત૦ ૪૫
 કુલ ચાંદ, સુરજ ને સૈતારા,
 તેનાં રૂહના થયા છે પુખ્તરા !
 તેને નમે કુદરતી ધારા રે !—સત૦ ૪૬
 આ જગની સઘળી ઉતપત્તી,
 તેજ પરતાપે છે સુખવત્તી !
 તેજ રીતી સઉમાં ગુણવત્તી રે !—સત૦ ૪૭
 તેને પગલે બેહુશને રોનક છે !
 તેનું નામ આલમની ધજત છે !
 તેનું વખુદ હસીની અગત છે રે !—સત૦ ૪૮
 તેને હમેશ આપણે યાદ કરી,
 તેના હોઠમ કુલે દીલે ધરી;
 ને મેલવીએ તેની દીલપ્યરી રે !—સત૦ ૪૯
 તેની દીનનો તાબેદાર થવા,
 “ખુરશેદ” ગણે પોતાને રવા !
 વધે કીરતી તેની ઘણી લાખ સવારે !—સત૦ ૫૦

મુંબઈમાં તુલસીનું પાણી પેહલવેહલું આવ્યું તે વીશે.

“બલી બલીરે મુંબઈ શેહેર-મુંબઈ અલમિલી”-એ રાહ.
આયાં આયાં રે મુંબઈ શેહેર-તુલસી જલ લઈને,
લાયાં લાયાં રે ઠંડો લેહેર-હાથમાં નલ લઈને-ટેક.
જલ લાયાં નવું ખલ લાયાં ને વાલી સહ દીલ કલ રે,
તરસા જીવડા કીધા ઠંડા ચખ્ખાડી જલ નીરમલ-તુલસીં
જવાન સલુની સુંદર અખલા જખરી એક પનીયાર રે,
ભરપુર મટુકી સીરપર ઉઠાવી આપે જલ સહ દવાર-તુલ
રહેવાશી પરવત જંગલના આવયાં મુંબઈ શેહેર રે,
મોહીત થઈ રૂપ ગુણપર સહ કોઈ પધરાવે ઘેર ઘેર-તુલ
પંદરમી મારચે મેલયો મુંબઈમાં પગ નેક રે,
બડા બલા એસતેકખાલ ગયા મલખાર હીલપર છેક-તુલ
ઝવરનર સરીખાએ તેમને લડાવયો ખહુ લાડ રે,
ઝંખવાઈ ગયાં તેજ તેમનાથી હોસાં પેલાં વીહાર-તુલ
ગુણ તમારાં, તુલસી પચારાં, ગાય કેટલા દાતરડાં રે,
પીતાં તમ જલ થઈ ગયાં થંડાં દીલ, જગર, આંતરડાં-તુલ

રસીયાજીના મહીના.

શ્રી ગુરુદેવ વલ્લભને ચરણે લાગું રે, રસીયાજી,
તેર માસ હરીગુણ ગાવાં મતી માગું હો-રંગ રસીયાજી. ૧
કારતગ માસે કેમ ગયાછો મુકી રે, રસીયાજી,
પ્રાણજીવન પ્રભુ શી વાતે હું મુકી હો-રંગ રસીયાજી. ૨

ચુકી તો પણ દાસી દોષ સમાવો રે, રસીયાજી.
 મહારા સમ જો મનમાં કાંઈ લાવો હો—રંગ રસીયાજી. ૩
 અપ્પળા જન અમો અવગુણ કેરી ખાણુ રે, રસીયાજી,
 તો પણ નાથ નોખાવો ઝાલો પાણુ હો—રંગ રસીયાજી. ૪
 જેવી તેવી કીંકરી કહાણું તમારી રે, રસીયાજી,
 દાસ દયાના પ્રીતમ લો સુધ મહારી હો—રંગ રસીયાજી. ૫
 માગસર માસે મળવા મન અકળાય રે, રસીયાજી,
 પ્રોત તણી પીડા કંઈએ ન કહેવાય હો—રંગ રસીયાજી. ૬
 પ્યોડયું શીડયું પણ અંતર ભડકે લાગે રે, રસીયાજી,
 કાળજી છેદી કંદ્રપનાં શર વાગે હો—રંગ રસીયાજી. ૭
 વીરહ વીકળ થઈ કળ ન પડે નીશદીન રે, રસીયાજી,
 તાલાવેલી લાગી મહારે તંન હો—રંગ રસીયાજી. ૮
 દુખ દાવાનળ પ્રગટ્યા કયમ સહેવાય રે, રસીયાજી,
 ધીરજ રાખું પણ કહાં લગી રહેવાય હો—રંગ રસીયાજી. ૯
 નીશએ પ્રાણ જશે તલપો હવાં આવો રે, રસીયાજી,
 દાસ દયાના પ્રીતમ પ્રાણ પ્યઆવો હો—રંગ રસીયાજી. ૧૦
 પોષ માસે રોષ રૂદેથી મુક્યા રે, રસીયાજી,
 અપ્પલાના આધાર અવસર ચુક્યા હો—રંગ રસીયાજી. ૧૧
 ઘણું પ્રગટ શું કહીયે સમજી લેજો રે, રસીયાજી,
 વીજોગ પાપે અવર હંડ કાંઈ દેજો હો—રંગ રસીયાજી. ૧૨
 સ્ત્રીને દુખ નહીં પતો જો શસતરે મારે રે, રસીયાજી,
 તેથી કજ ઘણું તે મન ઉતારે હો—રંગ રસીયાજી. ૧૩

ઐથી અદકું હાવાં તે શું કહીયે, રે રસીયાજી,
 ચતુરસીરોમણ ચતુરાનું દુખ લાહીયે હો—રંગ રસીયાજી. ૧૪
 આ જોખનમાં આવી સુખને માણો રે, રસીયાજી,
 દાસ દયાના પ્રીતમજી તક જાણો હો—રંગ રસીયાજી. ૧૫
 માહા માસે તો મહારા સમ ઘેર આવો રે, રસીયાજી,
 આ રતમાં દીપંતી લે સુખ લહાવો હો—રંગ રસીયાજી. ૧૬
 પ્રથમ અમો એમાં કંઈએ નવ લહેતાં રે, રસીયાજી,
 શીખવો સમજાવી શું મહેલયાં વહેતાં હો—રંગ રસીયાજી. ૧૭
 વહાલા થઈને વેર શું વાટયું આવું રે, રસીયાજી,
 આવડું શીદ કરયું જ્યારે હુતું જાણું હો—રંગ રસીયાજી. ૧૮
 પરેમ પંથમાં કાંટો કપટી ન સારો રે, રસીયાજી,
 પ્રથમ થકી પોખો હાવાં શું મારો હો—રંગ રસીયાજી. ૧૯
 વારહવન્હીમાં ધીકુંછું નીશ દાગડો રે, રસીયાજી,
 દાસ દયાના પ્રાંતમજી મુને કહારો રે—રંગ રસીયાજી. ૨૦
 ફાગણ કેસુ કુલયાં હું કરનાણી રે, રસીયાજી,
 આવનમાળી પીયુ સીચ્યું ન પુરૂં પાણીહો—રંગ રસી. ૨૧
 વસંત રૂતુ તો સહુને વહાલી લાગે રે, રસીયાજી,
 તમપાણે મુને પાણુ રૂદેમાં વાગે હો—રંગ રસીયાજી. ૨૨
 અપીર ગુલાલ ને કેશરના રંગ ઢોળી રે, રસીયાજી,
 વોલાસ સુખ નવ લીધું મુજ ઉર હોળી હો—રંગ રસી. ૨૩
 સુખની રૂતુ સોઝની સંગે સોહીયે રે, રસીયાજી,
 હુસકલહે રેણું, તો હમારે જોઈએ હો—રંગ રસીયાજી. ૨૪

પ્રથમ થકી પ્રભુ શેં નવ નાખ્યાં મારી રે-રસીયાજી.
 દાસ દયાના પ્રીતમ આ ગતી ધારી હો-રંગ રસીયાજી. ૨૫
 ચંદ્રને ચંદ્રકીરણ સહુને સુખકારી રે, રસીયાજી,
 એકલડીને લાગે તેહ કટારી હો-રંગ રસીયાજી. ૨૬
 સુખકારી હતા તે સહુ દુખ દે છે રે, રસીયાજી,
 જોઈ જોઈ સંભારી સુખ આંસુ વહે છે હો-રંગ ૦ ૨૭
 કરે કાય શું કરમ તણો એ દોષ રે, રસીયાજી,
 વક્રવદન નીજ ત્યાં શો દરપણ દોષ હો-રંગ રસીયાજી. ૨૮
 આ દહાડા ક્યાં મુક્યા હતા સંતાડો રે, રસીયાજી,
 જોળન અવસર આવ્યો આપ્યા કહાડી હો-રંગ ૦ ૨૯
 તમો કહેતા તે અમો માનતાં સાચું રે, રસીયાજી,
 દાસ દયાના પ્રીતમ કીધું કાચું હો-રંગ રસીયાજી. ૩૦
 વધશાપ્પે વૈજ સુનું સઘલું દીસે રે, રસીયાજી,
 જન જાજા પણ કોને મન જઈ હીસે હો-રંગ ૦ ૩૧
 સરવે સરવર સુકાં ચાતક લેખે રે, રસીયાજી,
 ચંદ્ર વીના જગ ચકોર ઉજડ દેખો હો-રંગ રસી ૦ ૩૨
 વીત્યું હોય તે એ સાચું પરમાણે રે, રસીયાજી,
 પીડ પ્રસુતાની શું વંજા જાણે હો-રંગ રસીયાજી. ૩૩
 વીરહ વેદના ઘણી કઠોણ સહુ દુખથી રે, રસીયાજી,
 વેઠે તે જાણે ન કેહેવાય અમુકથી હો-રંગ રસી ૦ ૩૪
 સ્નેહ તણો ધા મલમ થકી ન રૂઝાય રે, રસીયાજી,
 દાસ દયાના પ્રીતમથી સુખ થાય હો-રંગ રસીયાજી. ૩૫

જો માસે સહુ સરોવર સુકાં કહેછે રે, રસીયાજી,
 મુજ ભોવનધારા નવ સુકી વહે છે હો-રંગ રસી૦ ૩૬
 ગ્રીષ્મ ઋતુને તાપે સહુ અકળાયે રે, રસીયાજી,
 પવન કુવારાથી તે સદા સમાયે હો-રંગ રસીયાજી ૩૭.
 ગ્રીષ્મ તાપ તે દીપ વાયુથી વામે રે, રસીયાજી,
 વીરહ વન્હી આ પવને વરૂદ્ધી પામે હો-રંગ રસી૦ ૩૮
 પય ઉભરયું તે છાંટે નીર સમાય રે, રસીયાજી,
 તાતું તેલ મલે ઝખ બડકો થાય હો-રંગ રસીયાજી. ૩૯
 પરેમ પાવકની પીડ સહુ દુખથી અલગી રે, રસીયાજી,
 દાસ દયાના પ્રીતમ તમને વળગી હો-રંગ રસીયાજી ૪૦
 અષાઢ માસે અતી ઊંડું દુઃખ સાલે રે, રસીયાજી,
 પંખીડાં પણ મલીને માલા ઘાલે હો-રંગ રસીયાજી ૪૧
 કહાને કહીયે ને કહે અદેખાં ઠરીયે રે, રસીયાજી,
 અંતર આગે ઢાંકયાં ધીકી મરીયે હો-રંગ રસીયાજી. ૪૨
 કીડો કાઠ જ્યમ ખોખું કરે ખાધ ખાધું રે, રસીયાજી,
 તમ વીરહકીડે કાળજ કરડો ખાધું હો-રંગ રસી૦ ૪૩
 ઊપરથી તન સાડું સહુ કોઈ દેખે રે, રસીયાજી,
 ભીતર બડકો પ્રાણ પોતાનો પેખે હો-રંગ રસીયાજી. ૪૪
 જે જાણે તે મુરખ કહે એ વાત રે, રસીયાજી,
 દાસ દયાના પ્રીતમ દુખ સહુ ભાત હો-રંગ રસી૦ ૪૫
 શ્રાવણ માસ સરવડે વરસ્યો મંદ રે, રસીયાજી,
 પાવસ રૂતુ શોભા થઈ વરૂંદો વરૂંદ હો-રંગ રસી૦ ૪૬

વરુદ્ધે વળગી વેલ છુટે નવ છોડી રે, રસીયાજી,
 દધવે મહારી બેલ તો નાખી તોડી હો-રંગ રસીં ૪૭
 એક દીવસ આપણ ત્યાં વાતે વળગયાં રે, રસીયાજી,
 ધન વરસ્યો ભીજ્યાં પણ ન થયાં અળગાં હો-રંગ ૪૮
 મેં પણ શીત સહેવાઈ નહીં ઘણું કાંપી રે, રસીયાજી,
 ત્યારે તમે મુજને લઈ રૂદ્યાશું આંખો હો-રંગ ૪૯
 સંભારી તે સુખ કાળજડું ફાટે રે, રસીયાજી,
 દાસ દયાના પ્રીતમજી શા માટે હો રંગ રસીયાજી ૫૦
 પુરુષોત્તમ માસે આશા તો મહારી રે, રસીયાજી,
 પુરો પુન્ય થશે જીવ્યો મન વીચારો હો-રંગ રસીં ૫૧
 આતુર જન સંતોષ્યો કરી સનમાન રે, રસીયાજી,
 અધરામરૂત પાછા આપો જીવતદાન હો-રંગ રસીં ૫૨
 આ એક માસ તો પુન્ય દાનનો દાહાડો રે, રસીયાજી,
 પ્રભુ પધરાવી સેવી કરું કર ટાહાડો હો-રંગ રસીં ૫૩
 અવર દેવ સેવ્યાની શ્રદ્ધા છે નહીં રે, રસીયાજી,
 પુરુષોત્તમ પરણીને અવર ઘટે નહીં હો-રંગ રસીં ૫૪
 પ્રાણ જશે તોય તમ વીના નહીં ભજ્યે રે, રસીયાજી,
 દાસ દયાના સ્વામી એમ સમજ્યે હો-રંગ રસીં ૫૫
 ભાદરવો ભડ વરસે ચપળા ચમકે રે, રસીયાજી,
 એક સમે હું આવી પાચલ ઝમકે હો-રંગ રસીયાજી ૫૬
 હું ખીનો મુણી ધન વરસ્યો આકાશે રે, રસીયાજી,
 પીતાબર હોરાડી લોધી પાસે હો-રંગ રસીયાજી. ૫૭

સઘલું સુખ કાંઈ પ્રગટ નથી કહેવાતું રે, રસીયાજી,
 વીકળપણે કાંઈ કહું છું નથી રહેવાતું હો—રંગ ૦ ૫૮
 પાલવ પાંથરો કાલાવાલા કરીને રે, રસીયાજી,
 પાથે લાગી કહું છું ફરી ફરીને હો—રંગ રસીયાજી. ૫૯
 વરેહ દુખ નથી રહેવાતું હાવાં આવો રે, રસીયાજી,
 દાસ દયાના પ્રીતમ શું તરસાવો હો—રંગ રસીયાજી. ૬૦
 આશ્વીન આવ્યો સઘ માસ સુખકારી રે, રસીયાજી,
 વામ આંખલડી ફરકે છે કાંઈ મહારી હો—રંગ ૦ ૬૧
 રાસ રમણની રૂતુ આવી તમે જાણો રે, રસીયાજી,
 લાલ ખોહારી લાલોનાં સુખ માણો હો—રંગ રસી ૦ ૬૨
 શરદ પુતમની નીશે પુરણ શશી પ્રગટ શેરે, રસીયાજી,
 તમથી રમતાં સહુ દુખ મહારાં મટશે હો—રંગ ૦ ૬૩
 કરૂણાનીધી છે માટે કરૂણા કરશે રે, રસીયાજી,
 વહાલાંની વીનતી રૂદેમાં ધરશે હો—રંગ રસીયાજી. ૬૪
 આનંદ ઉપનો ઉરમાં વાલમ વળીયા રે, રસીયાજી,
 દાસ દયાના પ્રીતમજી મુને મળીયા હો—રંગ રસીયાજી. ૬૫

ઊપદેશ ગરબી.

કર પ્રભુ સંઘાતે દહ પ્રીતડી રે,
 મરી જાતું મેલીને ધન માલ;
 અંત કાલે સગું નહી કોઈનું રે,
 સંસ્કારે સંબંધી સરવે મલ્યાં રે,
 એ છે જુઠી માયા કેરી જાલ—અંત ૦ ૧

માઈં માઈં કરીને ધન મેલવ્યું રે,
 તેમાં તાઈં નથી તલ ભાર;
 સુખ સ્વપના જેવું સંસારનું રે,
 તેને જાતાં ન લાગે વાર-અંત૦ ૨
 માટે સેવજે તું સાચા સંતને રે,
 તારા ટલશે ત્રીવોધીના તાપ;
 અતો મોટા પુરૂષને આશરે રે,
 બલે પુરવ જનમનાં પાપ-અંત૦ ૩
 એવું સમજીને બજ ભગવાનને રે,
 સુખકારી સદા ધનશ્યામ;
 દેવાનંદનો વાલો દુઃખ કાપશે રે,
 મનવાંછીત પુરણ કામ-અંત૦ ૪

ગરબી ૨૭.

મહ્યો માણસનો દેહ ચીંતામણી રે,
 તારા અંગમાં છે રોગ અસાધ્ય;
 નથી લેતો નારાયણ નામને રે.
 માથે મરણ જનમ મોઢું દુઃખ છે રે,
 તારા અંતરમાં હરીને આરાધ્ય-નથી ૧
 ઘણું સુજે છે કામ સંસારનું રે,
 કરે સગાનું બહુ સનમાન;
 હેત કરતો નથી હરીદાસમાં રે,
 હૃદયમાં કુટા તું લુણ હરામ-નથી ૦ ૨

પર નારો સંઘાતે કરી પ્રીતડી રે,
 તારો એલે ગયો અવતાર;
 બહુ નામીની બીકે નથી રાખતો રે,
 અરેખાતે મલીશ તું ખોવાર.—નથી૦ ૩
 અતી કઠણ વેલા છે અંતકાલની રે,
 પછી થાશે તને પસ્તાવ;
 દેવાનંદની શીખામણુ માનજે રે,
 તારા અંતરમાં કરીને ઉચ્છવ—નથી૦ ૪

ડુંગરવાડીની વાંધાવાલી જગા પાછી હાથ કરવા
 માટે પારસીઓએ દીવાની ફરયાદી
 માંડી હતી તે વીશે.

“મુશ્વરચા તે પારસી જવાનચા”—એ રાહ.

પામી ફતેહ સેસનમાંથી પુરતો રે લોલ,
 માંડી ફરીયાદી દોવાનીમાં શુરથી રે લોલ—૧
 લેવા હસતક જગા હાથથી ગયલી રે લોલ,
 જુલમી રીતે જુદદીન હાથ થયલી રે લોલ—૨
 હતો તેમાંબી પરથમ પેલો એનસટી રે લોલ,
 તેટલે થઈ વખતની કુદરશટી રે લોલ—૩
 આધીન થઈ તે મોતને ચાલતો થયો રે લોલ,
 બાદ રહ્યો કેસ બે સાલ ડોલતો રે લોલ—૪

અઢાર પંચોતેર અંતે નીકલીઓ રે લોલ,
 માસ જુલાઈ ને આગસ્ટ તેને ફલીઓ રે લોલ-૫
 વીસમી જુલાઈથી થઈ તપાસ ચાલતી રે લોલ,
 દસમી આગસ્ટે ખતમ થઈ તે સામટો રે લોલ-૬
 આખા દીવસ પ્યાર જ્યે કામ ચાલયું રે લોલ,
 પરથમ ફીકર સાથે લોક નીહાલીજી રે લોલ-૭
 ચાલી તપાસ ખેલી જડજ હજુરમાં રે લોલ,
 હતા ધન્યપત્નુ જોઓ તો મુલમાં રે લોલ-૮
 પારસી તરફથી હતા તરણ હીમાયતીઓ રે લોલ
 પરસલ મુખ્ય, હારટ, લાંગ,—ખે સાથીઓ રે લોલ-૯
 પપ્પુ ચાલાકી દેખાડી મોસ્ટર પરસલે રે લોલ,
 કેસ છતાવયો લડીને માહા પલ કલે રે લોલ-૧૦
 નહી કીધો પ્યારોસ્ટર પારસી જ્યેકપી રે લોલ,
 ફંડના તરસ્ટીઓએ અકલ ખરચો રે લોલ-૧૧
 મુખ્યા ખે હતા સાંમે તો પરતીવાદીઓ રે લોલ,
 (૨) જોકપ્પ જમાલ ને (૧) કુવરજી પરાગજી રે લોલ-૧૨
 વકીલ કલીવલાંડખી હશે તેના સાથીઓ રે લોલ,
 ઠરેઓ મંગેશની જગાએ તેખી બાગીઓ રે લોલ-૧૩
 લાવયા હીમાયતી તે પ્યારોસ્ટર સરકારનો રે લોલ,
 મોસ્ટર સ્કોપલ, ગણાય જે વડો “પ્યાર”નો રે લોલ-૧૪
 સચાઈ કોટ આગલ તેમનું નહીં ચાલીજી રે લોલ,
 બાગી ખેઠા, હથીઆર જે જે કહાડયું રે લોલ-૧૫

આપયા પારસીએ જથાખંધ સાક્ષી રે લોલ,
 પકા, પુરાણા, પુરાવા સાથે સાક્ષી રે લોલ-૧૬
 કહાડયા લેખ ને પોતો સેંકડો સાલના રે લોલ,
 નહી તકલીદી કોઈ આજ કાલના રે લોલ-૧૭
 કીધો સાખેત એવો તો હક કપ્પળો રે લોલ,
 દીદો આપોઆપ હરીફ દાવો ન પીળો રે લોલ-૧૮
 સાથે પતાવી તેઓની કુલ તકલીદી રે લોલ,
 કીધો સાખેત વાતો તેમની તરકટી રે લોલ-૧૯
 મેલયા હાંજા તેઓએ ગભરાઈને રે લોલ,
 થાકો ઠેકાણે આવયા ફજેત થાઈને રે લોલ-૨૦
 શરમાઈ એવી તો તેમની નફ્ટ લાગણી રે લોલ,
 કીધો કેસ ખંધ કરવાની માંગણી રે લોલ-૨૧
 કહી મુતેલી જમોત પાછો આપવા રે લોલ,
 સઘલી ફજેતી નખલાઈ ટુકે ડાખવા રે લોલ-૨૨
 મોટાં દીલે કીધો પારસીએ નાખતો રે લોલ,
 લઈ કરાવો ખોલી શરત ચાંપતી રે લોલ-૨૩
 કીધો જડળે “ડીકરી” પારસી લાભમાં રે લોલ,
 નાખ્યો ખરચ સામાઓનાજ લાગમાં રે લોલ-૨૪
 કીધો સતુતો કેસની મજબુતાઈની રે લોલ,
 કપાઈ જડ ગઈ હરીફની શોખાઈની રે લોલ-૨૫
 વસા ગુમાવી થયા તેઓ તો ચાલતા રે લોલ,
 પલીઆ પોતેજ પીળાઓને પાલતા રે લોલ-૨૬

પાછી પામીઆ જતીકી જગા પારસી રે લોલ,
કોધી કીરતી સુરખરૂઈ સાથ પ્રકાશતી રે લોલ-૨૭
જગર જખમી થયલાં પાછાં રૂઝઆં રે લોલ,
થયાં હસતાં મોહ ને દોલો ખીલીઆં રે લોલ-૨૮
પાછાં જરાનો ને ખાતા પીનાં ચાલીઆં રે લોલ,
કુંગરવાડીનાં સંકટો એમ ટાલીઆં રે લોલ-૨૯
બલાં રવાનોની ગેબી રેહનુમાઈથી રે લોલ,
જીતયા યાદગારી કોટ મહા લડાઈથી રે લોલ-૩૦

લગનના મહીમાની ગરબી.

ધન્ય ધન્ય સખી દીવસ તે આજનો જો,
ચાલો એછવ કર્યે આજ લગન કાજનો જો-ધન્ય૦
ટેક.

ફેતેસીંહજીના કુંવર કોડામણા જો;
પાટવી પુત્રના લગ્નમાં શી મણા જો-ધન્ય૦ ૧
મંગળ એકાદશી વઈશાકમાં જો;
શુભ લગ્ન થયાં ત્રીસની સાલમાં જો-ધન્ય૦ ૨
રૂડાં હોલ તાસા ને નગારાં વાગતાં જો;
મીઠા શરણાઈના સાદ મન લાગતા જો-ધન્ય૦ ૩
વાગે પડધમે વીલાતી વાજાં રંગમાં જો;
વલી આનંદના એધ થાય અંગમાં જો-ધન્ય૦ ૪

દાડખાનાં દરખારમાંહી છુટતાં જો ;
 કુલખંડીઓ ફટકા ઝાડ કુટતાં જો-ધન્ય૦ ૫
 રૂડી રોશની પબ્બર દરખારમાં જો;
 દીસે લીંપડી ઈંદ્રાપુરીનો હારમાં જો-ધન્ય૦ ૬
 તપો તાજ મહારાજ જશવંતનું જો;
 ભણે ભવાનો વચન આશીરવાદનું જો-ધન્ય૦ ૭

બંગાલી પાપુઓ પોતાની સ્ત્રીઓને ઘરમાં ગોંધી રાખેછે તે વીશે.

“ મલજો, મલજો, મલજો રે મારા શયામ
 કાલે મલજો ”—એ રાહ.

ધોક છે ધીક છે ધીક છે રે, પાપુ,
 વોચાર તમારા ધીક છે-ટેક. .

સંકડોને ગોંધીને ફરો તમ ફંકડાં,
 ઠીક છે ! ઠીક છે ! ઠીક છે રે !—પાપુ૦ ૧

પકારા કુંફારા હાલના તમારા,
 કરે સાખેત મન તમ “ઉવીક” છે રે—પાપુ૦ ૨

રશમ જનાનાની વેહેમી ને બાધી,
 ખોટી એક મુરખોની જીક છે રે—પાપુ૦ ૩

રૂડી છુટ લેવા વખત હમારો,
 મોકલયો હરીએ નજીક છે રે—પાપુ૦ ૪

કામનો શું તમારો સુધારો સઘલો !
 એ છુટ વીના સુધારો સોક છે રે—બાબુ ૦ ૫
 બરથું મગજમાં વીદ્યા જલ તોએ,
 ગયો નહીં વહેમ રૂપી ચોકછે રે—બાબુ ૦ ૬
 વીશવાસ ન સખો તો પરજોછો શાને ?
 મેલે તમ હઠિ શી બીહક છે રે—બાબુ ૦ ૭
 ઉમંગ લલકારે ગીત “દાતરડું”,
 બલે સુધારે જે રફીક છે રે—બાબુ ૦ ૮

એક બંગાલી બાબુ પોતાની સ્ત્રીને જાહેર
 મેલાવડામાં લાવ્યો હતો તે વીશે.

“ ગરબો રમવા ચાલી જો ”—એ રાહ.
 બેની વગાડી જયની તાલી જો,
 કર્યે ખુલી દીલની ખુશાલી જો—૧
 તમે જાહેર દેખાવ દીધો જો,
 નાખી વેહેમી રેવાજ ઊંધો જો—૨
 બલીયાં શરમ બર્યો જનાનો જો,
 સાંપો તેને હવે જનાજો—૩
 નાખો ફાડી વહેમના પરદા જો,
 જેને ચાહતા ભોલા ધરડા જો—૪

આજ વખત તદન પદલાયો જો,
 છુટાપણું એ સુખનો પાયો જો-૫
 હર શુભ ટાંકણે પરસંગે જો,
 રહેજો આવતાં પ્યાહાર ઉમંગે જો-૬
 રાખો ડહાપણ છુટ તમે લેજો જો,
 સદા વીવેક સાથે રહેજો જો-૭
 પેલા નપ્પલાં મનના પાપુ જો,
 પીંછ નાહક કરે લાંબું જો-૮
 ફ્રોકત ગડબડ મેલી મચાવી જો,
 બેવીશવાસ ખોટો લાવી જો-૯
 તમ ખીશો માં બેહુનો તેથી જો,
 નવ નાખશો હીંમત હ્રેદી જો-૧૦
 સઉ લોક દુરના ડહ્યા જો,
 તમ કામ પર પરસત થાયા જો-૧૧
 કરે વખાણ જગદાનંદની જો,
 એ વાત છે તમને આનંદની જો-૧૨
 હમ મુંબઈની નાર જાતી જો,
 હમજાતી અને પર જાતી જો-૧૩
 ખરો મુઘારો ચાહનારી જો,
 પરીસ મેલામાં જાતારી જો-૧૪
 તમ કુમકે તદ્યાર છઠ્ઠી જો,
 દોલસોજ ને હીંમત દઢી જો-૧૫

મહીયારીએને મહી વેચવા જતાં શયામ સાથે થયેલો મેલાપ.

મહીયારી મીલી ચાલો મહી વેચવા,
મધ શ્રીરાધા રૂપતણો બંડાર જો;
ગોપીજન કોણ કોણ સંગે હતાં,
તે સરવેનાં નામ કહું ઉચાર જો—મહીયારી ૧

લલીતાજી ચંદ્રબગા ચંદ્રાવળી,
ચંપકલતા વોશાખા વીરજ વૃંદા જો;
રત્નપ્રભા વીમળા ને વૃજમંગળા,
નૃત્યકળા ને રત્ના નાગરી નંદા જો—મહી ૦ ૨

રતીકલા રસીકા રસીયા નાર જો,
બદરા શયામા કાવેરો ને હીરાં જો;
છળોધાના કલહંસા મધુમાધવી,
માલતી મોહન કેતકી ને રતધીરા જો—મહી ૦ ૩

સુચરીતા કૃષ્ણા કમલા સુરભી,
ચીત્રામણી વીંકુડલા સુંદરી રંગા જો ;
કુમોદની હંસાલી ને મનોરમા,
મધુરક્ષણ ને વોણા ૧૨૨

કોઈ કેહે દાણધાટીમાં દેખશું,
 કોઈ કેહે હમે કદંબખડી ભેલાં થઈશું જો;
 કોઈ કેહે રયામ ઘાટ હશે શામલો,
 કોઈ કેહે આજ પંશી ખટમાં જઈશું જો—મહી૦ ૬
 એવામાં શ્રી ગોવરધનની તલેટીમાં,
 અંતરજ્ઞમીયે કીધો મોરલી નાદ જો;
 ગાય મોશે ગીરો ચઢયા ગોપાલજી,
 સમજણ પડવા લાંબો કીધો સાદ જો—મહી૦ ૭
 દુર થકી સુણી વાલમતી વાંસલી,
 લાગો તાલાવેલી ટલયું સરવનું બાન જો;
 સરવ સખી તમારે ગોવરધનગીરો ભણી,
 મનમાં આતુરતા ને પ્રગટયું ગુમાન જો—મહી૦ ૮
 આવી તાંહાં સહુ જાહાં અલખેલાજી હતા,
 સામા સાંમી મલયા નેહનાં નેણ જો;
 મંદહસે મન મોહયું પંને તણું,
 રસ વધવાને ખોલ્યાં વાંકા વેણ જો—મહી૦ ૯
 પ્રભુ ખોલ્યા સાંભલજો સહુ ગોપીકા,
 માંબલ શ્રી વરૂખબાનસુતા અલખેલી જો;
 ગો અહીં દધીતણું,
 ની છકેલી જો

કાણાન કહે તું સાહ મારો છેડલો,
 હું મુકું તોએ તું ના મુકેશ જો;
 હું અડક્યાં સાટે તું અડ મુજને,
 હું હાર્યો રાધા તું ઝીતો ઠરેશ જો-મહીં ૧૨

મરમતણી વાણી મુણો સ્વામીની,
 બલી ખતાવો હાર જીતની વાત જો;
 બહુ ભોક્ષા થઈને નેણ નચાવીયાં,
 અધર હસીને ચોંટી દીધી ગાલ જો-મહીં ૧૩

એમ કરી છડો આડો કરી છેલડે,
 રસ્તો રોકી ઉભા નટવર લાલ જો;
 રાધાજી હાવાં ઉત્તર આપશે,
 મુણશે પ્રીતમ દયારામનો સ્વામ જો-મહીં ૧૪

“ શીરીન ” નામની એક આરતે પોતાના
 ભરથાર “ ખુસરો ” પર લખેલો પતર.

“ યુગરી ” ના ગરબાની રાહ પર ગાઈું-“ ગગન સરખો પાદશાહ
 ને દીલલીનો સરદાર જો ”-એ રાહ.

ઓ મારાં દીલના ખાવીંદ “ ખુસરો ! ”

નમી કરૂંચ અરજ જો;

હું “ શીરીન ” તારીને કાગજ લખવા

પડીછે મહા ગરજ-ખુસરો. ૧.

ઓ મારો બલી સાસુના જાયા !

હું દાસીના સરદાર જો;

હું છું તારી પતીવરતા નારી
 એખલી નીરાધાર-ખુસરો. ૨
 ઓ મારા માયા દયાના બરથાર !
 કેમ થયો એકામ જો ?
 મલતોતો નથોજ પણ કેમ ગયો
 વીસરી માઝું નામ ?-ખુસરો. ૩
 ઓ મેહરના માવા ને પયારના ઝરા,
 દીલ સાથો દીલદાર જો !
 ઓ મારા તનના મેહેલના ઉત્તમ
 એમુલા સંગાર !-ખુસરો. ૪
 તુંતો મારી આંખની કોકીની તેજ
 તું વીના હું છું આંધલી જો;
 તુંતો મારા દીલ ને જીવનોજાર કે
 તુંજ પીન હું છું નખલી-ખુસરો. ૫
 તુંતો મારાં તનનો ખુદાઇ મહોરો
 હૃદઆંનો મુજ હાર જો;
 તુંતો મારો આશાના મેહેલ મોઠાનો
 ટેકો ને આધાર-ખુસરો. ૬
 તુંતો મારાં જીગરની ઠંડકનું
 નીરમલ “ આપે હયાત ” જો;
 તુંતો મારા જીવતરના ખુલખુલનો
 ગાયણ બરેલો સાદ-ખુસરો. ૭
 તુંતો મારાં મુખ ગમતના પાગનું
 રલોઆમણું ગુલાબ જો;

તું તો મારી સાથે બેશીને પીનાર
 મહોબતનો શરાબ-ખુસરો. ૮
 અરે કેમ થયો એટલો જુદો
 કાગજ નહીં કોઈ દીન જો !
 અરે કેમ બનયો એટલો ઘેલો
 ભુલયો બલી “ શીરીન ”-ખુસરો. ૯
 અરે કેમ લોભયો એટલે પછસે
 ચુકી ગયાં ઘર પાર જો !
 અરે કેમ તજયો એટલો પયાર ને
 વતનનો ન વીચાર !-ખુસરો. ૧૦
 અરે પ્યારા તું જને ઘટે નહીં કે
 કરે આ બેવફાઈ જો !
 અરે બહાલા તું જને છાજે નહીં કે
 છોડી બેસે બલાઈ !-ખુસરો. ૧૧
 અરે જાની તું જને લાયક નહીં કે
 ભુલે લગનનો કોલ જો !
 અરે ગુણી તું જને શોભે નહીં કે
 ખોહું ખોલેલા ખોલ !-ખુસરો. ૧૨
 પ્યારા હું તો તું જ વણાં ઘેલી બની
 મુજે નહીં કંઈ કામ જો !
 વહાલા હવે મુકો હાથથી જરા
 જુદાઈનો જેહરી જામ !-ખુસરો. ૧૩
 પ્યારા મુજથી જે ચુકો થઈ હોય
 કરો દયાએ માફ જો !

બહાલા હવે દીલનો દાઘ ઘોઘને
 કરો બીતરને સાફ !—ખુસરો. ૧૪
 પ્યારા તુ તો મારે માથેનો સાથો
 તુંજ વડે મને માન જો !
 બહાલા આ પતર વાંચતાંને વારજ
 કરો મલવાનું ધયાન !—ખુસરો. ૧૫
 પ્યારા તુંતો મારો દીલરૂપા દીલખર,
 દીલપસંદ દીલદાર જો !
 બહાલા તુંતો મારા તનમાંનો જીવ કે
 તુંથી મને કરાર !—ખુસરો. ૧૬
 ગુસ્સો શાનો તુંજમાં એટલો કે
 ફરેચ પહારનો પહાર જો ?
 જુદાઇમાંજ ગયાં અરે આપણાં
 વરસ પુરાં એઆર !—ખુસરો. ૧૭
 એખલી, અટ્ટલી, પલતી, જલતી,
 ગુન્નરૂંચ હું દીન રાત જો;
 નવરી ખેસું જ્યારે વીચારે
 કપાલે ઠોકું હાથ—ખુસરો. ૧૮
 ખાતાં, સુતાં, કરૂં કોણ સાથે
 દીલના બરમની વાત જો ?
 તારા વીણાં લાડ, નાજ, ને નખરાં
 કરૂં કોણ સંગાથ ?—ખુસરો. ૧૯
 જીવાની જોખન ઝાડ કરમાયચ
 ફેલો વગર નકામ જો;

માલી વીણાં પાગ ખોલતો લેહેરી
 વેશણ થાયચ તમામ-ખુસરો. ૨૦
 હસ્તો ચહેરો તારો જોવાનો
 અતીસ દીલ છે આશ જો;
 આવણું જો બને નહો તો તુરત
 તેરાવી લેં તુંજ પાસ-ખુસરો. ૨૧
 સોહાંમનો મુખડો તારો ક્યારે
 ભુખી આંખે જોવશ જો ?
 જોતાં વાર બદલ તારું પેટમાં
 દાળી પેટ બરસ !-ખુસરો. ૨૨
 ક્યાં છે તે રૂડો દીન કે જેમાં
 ખેસું હું તારી સોડ જો ?
 ક્યાં છે તે રૂડી વેલા કે જેમાં
 તુંથી બરાચ મારી ગોદ ?-ખુસરો. ૨૩
 મોજ મેલાપની મોસમ મીઠી
 એકેક વીટી જાયચ જો ;
 ખીલતાં શોભતાં ગુલ ગુલાબો
 જુદાઈએ સુકાયચ.-ખુસરો. ૨૪
 એવી મોસમ ફરી ફરી હવે
 આવશે નહીં તે જાણજો ;
 ખુસ્સા હોંફરા ખમતાં ખમતાં
 થાય છે બહુ નુકસાન-ખુસરો. ૨૫
 ધીરજ હવે જાતી રહે છે
 સખર રાખું કેટલી જો ?

તું જેવા ગુણવંતાને ખાતર
 ખમી શકુંચ ઐઠલો-ખુસરો. ૨૬
 દીલમાં તો સદા “ખુસરો” ને “ખુસરો”
 “ખુસરો”મા નહી “શીરીન” જો;
 ખાલું પીલું તુંજ પીન અકાફ
 અફસોસ ભાયગ હોણ,-ખુસરો. ૨૭
 આવ, ઐ મારા સાથો પ્યારા
 જલદી હવે તું આવ જો !
 મેલાપનાં ખુશ રમકડાંથી
 દુઃખી દીલ ખેહલાવ !-ખુસરો. ૨૮
 ક્યારે તું આવે કે સગનથી બરું
 આપણું રૂંઢુ ઘેર જો ?
 ક્યારે તું ભેટે કે થઈ રહે ઐમાં
 સઘલું લીલાં લહેર ?-ખુસરો. ૨૯
 બખતાં લખતાં થાકી ગઈ છું
 નહી મલે ઉતર જો;
 ચાદ આવેચ ઐ સઘલું જ્યારે
 આંસુ પડે છે તરતર-ખુસરો. ૩૦
 તારી આ વાતની ફોણની સાથે
 કફ હવે ફરીઆદ જો ?
 જલતી હું નારને છેકજ ના પ્યાલ તું
 લે હવે કંઈ દાદ ! -ખુસરો. ૩૧
 જોઈ મારો પીછા સાહેલીઓને
 વર સાથ કરતાં લાડ જો ;

ખુદાઈ આગે જગર માઈં
 પલી થાય છે ખાક-ખુસરો. ૩૨
 શોભતી સારી ચાંદની રતો
 તું પીન દોશે કાલી જો ;
 ખુદાજ જાણે છે સરવે મારો
 વાતો ને જંજલી-ખુસરો. ૩૩
 છતે રાજાએ દેશ થાય વેરાન
 એ કેવો જુલમ જો ?
 પીજાં પતરની રાહ ન જોતાં
 નીકલી પડ એકદમ-ખુસરો. ૩૪
 દુરનો સલામ તારો નારનો
 કપ્પુલજે ઓ પાર જો !
 જોખન ખુરશોદ નગવા માંડેચ
 તેનો કર વીચાર-ખુસરો. ૩૫

સંપ વીશે

“ મીઠડાં ગોરસ લયો રે ગોરસ લયો ”-એ રાહ.
 દેશમાં સંપ કરો રે સંપ કરો, ટેક.
 હારે જે કોઈ સંપ તણને સુખ માંગે;
 તેના સુતેલા શતરૂ જાગે રે-દેશમાં સંપ કરો. ૧
 હારે તણ સંપ લડા લડી આવે;
 તેમાં તુરત ત્રીજાને ફાવે રે-દેશમાં સંપ કરો, ૨

હાંરે જે કોઈ વીંધા જમીન સાડુ લડતા;
 રાજ ખોઈને રહ્યા હવે રડતા રે-દેશમાં સંપ કરો. ૩
 હાંરે હજી હાથે વીચારી નહી જોશો;
 ખરે ખાતે છેહાથમાં તે ખોહશો રે-દેશમાં સંપ કરો. ૪
 હાંરે તમે ટંટા ધરમના ટાલો;
 જે જે પ્યારો લાગે તે ધરમ પાલો રે-દેશમાં સંપ કરો. ૫
 હાંરે છળ દગા કપટ દો છોડો;
 આખા દેશની થઈ આપડુ થોડીરે-દેશમાં સંપ કરો. ૬
 હાંરે કરી સંપ કાંઈ હું નર હલાવો;
 કરી દેશની દશા ફેરવાવો રે-દેશમાં સંપ કરો. ૭
 હાંરે કોઈનું સાડું દેખીને શીદ દાઝો;
 તેને બુડાડી મારવા ન પાઝો રે-દેશમાં સંપ કરો. ૮
 હાંરે માનો દલપતરામની વાણી;
 ખજાત વીના સત્ય પ્રમાણોરે-દેશમાં સંપ કરો. ૯

શીયલ વીષે.

“ મુનજો સાફલી રે ”-એ રાહ.

શીયલતણો મહીમા બહુ મોટો, ખોટો નથી ખરો છે હરે;
 વેદ પુરાણ કુશન કીતાબે અધીક અધીક ઉચરથો છે-

મુણજો સજનો હ રે. ૧

શીયલ વીના સદગુણ સઘલાથી, જરીયે નહી શોભાવો હરે;
 પાઘડી પેહરી પામરીથી, નહી શોભે નાગો બાવો-

મુણજો ૦ ૨

હાંડી ઝમરૂપ તકતા માંડી, શોભાવ્યું ધર સાડું છ રે;
દીવા વીના અંધારા ધરમાં, સઉ દેખે અંધારું—

સુણજો ૦ ૩

સરવે અંગે સાળું તાળું, નાવ નવીન પનાવ્યું છ રે;
પણ તેમાં એક છીદ્ર પડ્યું તો, તરી ન તેડે આવ્યું—

સુણજો ૦ ૪

પરમેશ્વરનું બહાનું પકડે, શોયલ ન પાલે સાચું છ રે;
કવાથ પીયં ને કપરી ન પાલે, તો છવ્યાનું કાચું—

સુણજો ૦ ૫

પુનય દાન કે પ્રારથનાથી, જારી પાપ ન જશે છ રે;
લાંચ સોપારસ લેશ ન ચાલે, પરમેશ્વરની પાસે—

સુણજો ૦ ૬

જો બાલાપણથી હાપણમાં, ખાંપણ ખોટું મત્તશે છ રે;
બુઢાપણ આપણને આવે, તોપણ તે નહીં ટત્તશે—

સુણજો ૦ ૭

શોયલ થકી સંપુરણ થાસે, પરમેશ્વરની પ્રીતિ છ રે;
દલપતરામ કહે દુનીયામાં, સુખદાયક શુભ નીતી—

સુણજો ૦ ૮

પરમેશ્વરના રસ્તા વીશે.

“તમને કેઈ વહુ ગોરાં ગમશે રાજ, અચકો
મચકો કારેલી.”—એ રાહ.

જો પ્રભુનો મારગ પુછો રાજ, વસ્તો રસ્તો સસ્તો છે ;
નથી આઠો અવલો ઊંચો રાજ—વસ્તો રસ્તો ૦ ૧

છે શુત્ર પ્યરાળર સીધો રાજ, વસ્તો ;
 કરતારે સેહુલો કીધો રાજ-વસ્તો ૦ ૨
 નથી ખેતર ખાડા ખડીઆ રાજ, વસ્તો ;
 નથી પરવત આડા પડીયા રાજ-વસ્તો ૦ ૩
 નથી કંકર ગોખરૂં કાંટા રાજ, વસ્તો ;
 નથી આડા અવલા આંટા રાજ-વસ્તો ૦ ૪
 નથી પથરા કાદવ પાણી રાજ, વસ્તો ;
 ત્યાં દાણ ન લે કોઈ દાણી રાજ-વસ્તો ૦ ૫
 નથી ઝુકી અચંકર ઝાડી રાજ, વસ્તો ;
 નહી જોઈએ ઘોડા ગાડી રાજ-વસ્તો ૦ ૬
 નહી તાપ તપે મેહ વરશે રાજ, વસ્તો ;
 નહી ઠંડ પડી તન ઠરસે રાજ-વસ્તો ૦ ૭
 એ તો ખપ્પ-ખપ્પો છે ખાસો રાજ, વસ્તો ;
 નહી વાઘ વરૂનો વાસો રાજ-વસ્તો ૦ ૮
 વીશ્વાસ વલાવો લેવો રાજ, વસ્તો ,
 એક દામ પડે નહી દેવો રાજ, વસ્તો-૯
 લઈ સ્ત્રી દયાને સાથે રાજ, વસ્તો ;
 ધરી ઈશ્વર આજ્ઞા માથે રાજ-વસ્તો ૦ ૧૦
 તમે ચોંપ કરીને ચાલો રાજ, વસ્તો ;
 મન ગમતો મારગ ઝાલો રાજ-વસ્તો ૦ ૧૧
 તમે સીધાવજો શુભ કામે રાજ, વસ્તો ;
 કહી દીધો દલપતરામે રાજ-વસ્તો ૦ ૧૨

શ્રી કરપણ હરીનાં લોજન વીશે.

અવીનાશી આવો રે, જમવા કૃષ્ણ હરી;
 શ્રી ભક્તી ધરમ સુત રે, જમાડું પ્રીત કરી-૧
 શેરડીઓ વાલો રે, કુલડાં વેરયાં છે;
 મલીઆ ગરે મંદીર, લીંપયાં લેરયાં છે-૨
 ચાખ્ખડીયો પેરી રે, પધારો ચટકંતા;
 મંદરીયે મારે રે, પ્રભુજી લટકંતા-૩
 પાજોઠે ખેસારી રે, ચરણ કમલ ઘોઊં.
 પામરોયે પ્રભુજી રે, પાવલીયા લોઊં-૪
 કુલેલ સુગંધી રે, ચોલું શરોરે;
 હેતે નવરાવું રે, હરી ઉને નીરે-૫
 પેહરાવું પરીતે રે, પીતાંપર ઘોતી;
 ઉપરણો ઓઢાડું રે, અતી ઓણાં પોતી-૬
 કેસર ચંદનનું રે, બાલે તીલક કફું;
 વંદન કરી વીષણુ રે, ચરણે શીશ ધફું-૭
 ઉરહાર ગુલાબી રે, ગજરા પાંધીને;
 નીરખું નારાયણ રે, દ્રષ્ટી સાંધીને-૮
 શોતલ સુગંધી રે, કળશ ભર્યા જલના;
 ઉલેચ પાંધયા છે રે, ઉપર મખમલના-૯
 કંચન પાજોઠે રે, ખીરાજો પહુ નામી;
 પકવાનને પીરશી રે, થાલ લાવું સ્વામી-૧૦
 મોતઘઆ લાડુ રે, સેવઘઆ સારા;
 તમ કાજ કર્યા છે રે, લાખણુશાઘ પ્યારા-૧૧

મગદલ ને સેવદળ રે, લાહુ દળના છે;
 ખાજાં ને ખુરમાં રે, ચુરમા ગોળના છે-૧૨
 જલેખી ગેભર રે, ખરફી ખાહુ સારી;
 પેંડા પતાશા રે, સાઠા સુખકારી-૧૩
 મરકીને મેહેસુર રે, જમો જગવંદનથ;
 સુતરદ્રેણી છે રે, ભકતી નંદનથ-૧૪
 ગગણુને ગાંઠીઆ રે, ગુંદ વડાં વાલાં;
 ગુલાખપાક જમજો રે, ધરમ તણા લાલા-૧૫
 ઝેલાઈચો દાણા રે, ચણા છે સાકરીઆ;
 ગુંદરપાક સુંદર રે, જમજો ઠાકરીઆ-૧૬
 ટોપરાંપાક ટાઢો રે, સકરપારા સારા;
 સેવો ધી સાકર રે, તમે છો જમનારા-૧૭
 કેસરીઓ પીરંજ રે, ગલ્ચો ને મોલો છે;
 શાકરનો સીરો રે, હરીસો ઘોળો છે-૧૮
 લાપશો કંસાર મારે, ધી ખાહુ રસખસ છે;
 ખીર ખાંડ ધી રોટલી રે, જમો ખાહુ સરસ છે-૧૯
 ખદામ ચારોલી રે, દ્રાખ તે નાંખોને,
 દુધપાક કરચો છે રે, જુઓ હરી ચાખીને-૨૦
 પુરી કચોરી રે, પુરણ પોલી છે;
 રોટલીયો ઝીણો રે, ધીમાં પોલી છે-૨૧
 પાપડ ને પુરલા રે, મીઠા માલપુડા;
 માખણ ને મીસરી રે, માવો દહી ચુડા-૨૨
 ઘજીની છે પાટી રે, પાજશની પોલી;
 આઝી વાર ધીમાં રે, હરી મેં ઝખકોલી-૨૩

તલસાંકલી સુંદર રે, ખીજી ગલપાપડી;
 ગાંઠીઆ કલી રે, ત્રીજી કુલ વડી-૨૪
 ભજ્યાં ને વડાં રે, સુંદર દધિરીયાં;
 વધાર્યા ચણા રે, માંધ મીઠું મરીયાં-૨૫
 ગુંજાં ને મઠોઆં રે, ફાફડા ફરસા છે;
 અલવી આદાનાં રે, ભજ્યાં સરસાં છે-૨૬
 કંચન કટોરે રે, પાણી પીજો જ;
 જો જો કાંધ જોધએ રે, માંગી લેજોજી-૨૭
 રોટલી રસ સાકર રે, જમજો અલખેલા;
 રાંચણો ને રોટલી રે, ખાંડ કેલાં છેલાં-૨૮
 મોરખા કર્યા છે રે, કેરો દ્રાખ તણા;
 સુંદર વર જમજો રે, રાખશે માં મણા-૨૯
 કટોરા પુર્યા રે, સુંદર શાકાંના;
 કેટલાક ગણાવું રે, છે આજાં વાનાં-૩૦
 સુરણ તલ્યાં છે રે, સુંદર ધી આજે;
 અલવી ને રતાલુ રે, તલયા છે તમ કાજે-૩૧
 મેં પ્રીત કરીને રે, પરવલ તલીઆં છે;
 વંત્યાક ને વાલોલ રે, ભેલાં ભલીઆં છે-૩૨
 કંકોલાં કેલાં રે, કેલાં કારેલાં;
 ગલકાં ને તુરીયાં રે, રૂડાં વધારેલાં-૩૩
 ચોલા વાલોલો રે, પ્રીત કરી તલીયો;
 દુધીયાં ને ડોરાં રે, ગુવારની ફલીયો-૩૪
 લીલવા વધાર્યા રે, થયા છે ખાહુ સારા;
 બીંડાનો ફલીયો રે, તલીયો હરી મારા-૩૫

ટાંકો તાંદણો રે, મેથીની બાજી;
 મુલા મોઘરીયો રે, મુવાનો તાજી-૩૬
 ચણે ચીરોડી રે, બાજી સારી છે;
 કઠી ને વડો રે, સુંદર વધારી છે-૩૭
 નેઈઆંનાં રાઈતાં રે, અતી અનોખમ છે;
 મીઠું ને રાઈ રે, માંઈ ખે સમ છે-૩૮
 કેટલાંક ગણાવું રે, પાર તો નહી આવે;
 સાડું સાડું જમજો રે, જે તમને ભાવે-૩૯
 ખાડું ને મોલું રે, હરી વર કેહજો જ;
 મીઠું મરી ચટણી રે, માંગી લેજોજી-૪૦
 અથાણાં જમજો રે, સુંદર સ્વાદુ છે;
 લીપુ ને મરચાં રે, આંખલાં આદુ છે-૪૧
 તાઈતો ચીરો રે, કેરો ખોલ કરી;
 ખારેક ને દ્રાખમાં રે, નાંખ્યાં લવાંગ મરી-૪૨
 કેરાં ને કમદાં રે, તલી છે કાચરીઓ;
 ખીલાં પહુ સારાં રે, વાંસ ને ગરમરીયો-૪૩
 પંખાલીનાં બાતમાં રે, સુંદર સુગંધ ઘણો;
 એલાઈચીનો પીરશો રે, આંખા મહોરતણો-૪૪
 મેં કઠણ કરી છે રે, દાલ હરી તુરની;
 પાતલી પીરશી છે રે, દાલ મસુરની-૪૫
 મગ ને અડદની રે, કરી છે ઘોઘને;
 ચોલા ને ચણાની રે, ધીમાં કરમોઘને-૪૬
 દાલ ને બાત જમજો રે, તમને ભાવે છે;
 ચતુરાઈએ જમતાં રે, પ્રીતી ઉપજાવે છે-૪૭

દહી ને બાત જમજો રે, શાકર નાખી છે;
 દુધ ને બાત સાડું રે, શાકર રાખી છે-૪૮
 દુધની તર શાકર રે, બાત જમો પેહેલાં;
 શાકર નાખીને રે, દુધ પોચો છેલા-૪૯
 જે જે કાંઈ જામ્યે રે, તે કેહજો અમને;
 કાંઈ કસર કરો તો રે, મારા સંમ તમને-૫૦
 જીવત જમીને રે, ચલુ કરો નાથ;
 ચંદન ગારે શું રે, ઘોવરાવું હાથ-૫૧
 તજ એલચી તએફલ રે, જાવંત્રો સારી;
 કાથો ને ચુનો રે, સારી સોપારી-૫૨
 નાગર વેલીનાં રે, પાંત લાવી પાકાં;
 ઘોઘને મુકયાં છે રે, અનોપમ છે આખાં
 માંઈ ચુરણ મેલી રે, ખીડી વાલી છે;
 લલીત લવીંગની રે, ખોલી રસાલો છે-૫૪
 મુખમાં હું મેલું રે, ખીડી પ્રીત કરી;
 આરતી ઉતાડું રે, પ્રભુજી બાવ ભરી-૫૫
 કુલ સેજ ખીછાવું રે, પોઢો પ્રાણ પતી;
 પાવલીઆ ચાંપું રે, હૃદયે હરખ અતો-૫૬
 થાલ ગાયો પ્રીતે રે, ધરમ કુલ મુગટ મણી;
 આપો પ્રેમાનંદને રે, પ્રસાદી થાલ તણી-૫૭

સાંહાંજના દેખાવની શોભા અને મજાહ.

- નરમદા શું ગાજી શોભા સાંજની;
હાંરે પવન પાણી વાદલ રંગના મુસાજનો—હોજરે, નં ૧
હાંરે પાણી જોરમાં ઉછાલા નો તું મારતું;
હાંરે પહોલા પટ્ટી દેખાતી પ્રઉઠનાર તું—હોજરે, નં ૨ .
હાંરે વીલ ખલખલી ધીમે ચઢીને આવતી;
હાંરે તે તો હોડીમાંથી જોઈ મુણી ભાવથી—હોજરે, નં ૩
હાંરે હોલાએલ નીર રંગ તે ભુરો હતો;
હાંરે આખો રવેત આસમાન તણો દીસતો—હોજરે, નં ૪
હાંરે પાકા રંગના ભુરા તે સાંમે ડુંગરા;
નાંરે ગલી રંગના ટોચે તો ભુરાં વાંદલાં—હોજરે, નં ૫
 ૧. ધાસ લીલાં આડ પહુ શોભતાં;
 ચાર ગાય ભેંસ ઢોર ખાતાં હતાં—હોજરે, નં ૬
 હાંરે આવે મંદ મંદ વાયુ ખુશ લાગતો;
 હાંરે હોડી ચાલતો તેને ઘણો સવા હતો—હોજરે નં ૭
 હાંરે એક વાછડી કાંઠે રે મથતી ઘણી;
 હાંરે પડો જતી તે જિંચે જતા જતી ભણી—હોજરે નં ૮
 હાંરે ગુલાખી ઘેરો તે રંગ આસમાનનો;
 હાંરે ગુલાખી કુલોનો પાણીના મેદાનનો—હોજરે, નં ૯
 હાંરે મુદી તીજનો ઉગેલ ચંદ્ર તે સમે;
 હાંરે લહેરીયાની રમ્ય લહેર માંહી મન રમે—હોજરે નં ૧૦
 હાંરે પવન સામટો પડી ગયો પછી ખરે;
 લીલા પ્રહનની જોઈ શી આંખો ઠરે!—હોજરે નં ૧૧

॥લાને ભરમ

પરણ્યો હતો મન જ
ઘણી ઘણી સહી વેદ.

મંદવાડની મેં ચાકરી

જાણુ ના

પણ ના તરૂંથો જગ દેવ... ૩૪ ના રહ્યો આધા

આંખે ચહડી ઉમંગથી રે, ઘણી અધર હું નાર;

કેરી ઉડાવો વંટોલોએ: હાલે ધરૂંનું અપાર-ધ૦

લુગડે ધરણે હલકી રે, જ્યારે સંખીને જોઈ;

ચહડે ધણું મુખ માહરૂં: ભારે ડપી હું રોઈ-ધ૦ ૭

સાસુ નણુંદ છે વાઘણો રે, ધર તો અધાર રાત;

તેમાં બકરી હું ત્રાસથી: નીત થાઈ હેરાત-ધ૦ ૮

ધરમાં આવે કોઈ ખહારનું રે, નાહશો ખુણે ધલાઈ;

જોવા સુણવાનું નવુંહોય પણ:હાય સદા કેદો હું થાઈ-ધ૦ ૯

મારાં ધરેણાં લુંગડાં રે, સહુ સામુએ લીધ;

પીયર તણાં તે પણ ખરાં, કલો પેટીએ દીધ-ધ૦ ૧૦

છ પહોર તે રડતી કરૂં રે, ધર ધંધો હું રોજ;

રાંધું દહું ધોઈ ને વીણું: પાસે જમની રે ફ્રાજ-ધ૦ ૦

૭
સુખ-ધ૦ ૧૫

ના ધણી-
નહી સ્ત્રી આગેલ
ની ફીકરની
રમુજ.

પચાસી મારી તું પેમલી રે પાપજી,
કેમ કરશે આપણી “ફેમલી” રે પાપજી-૧
તાડી પર આવે મોટી ધાર રે પાપજી,
એકને બદલે હવે ચાર રે પાપજી-૨
પછિસા આપવા પડશે રોકડા રે પાપજી,
કેમે પરબુરો આપણા છોકરા રે પાપજી-૩
અન વીના તો ચાલે રે પાપજી,
પણ તાડી વીના નહીં ચાલે રે પાપજી-૪
સારા દહાડાની થાક રે પાપજી,
ઉતરે વીના નહીં છાક રે પાપજી-૫

